

UiT Norges arktiske universitet

Institutt for samfunnsvitenskap

Hvordan har «Kampkraft og bærekraft» - ny langtidsplan for forsvarssektoren påvirket den politiske tilliten i Nord-Norge?

En studie med utgangspunkt i vedtaket om nedleggelse av Andøya flystasjon

Solveig Sundstrøm

Masteroppgave i Statsvitenskap STV 3900, juni 2020

Førord

Arbeidet med masteroppgaven har vært en lang og krevende prosess, men samtidig veldig lærerikt og interessant. Jeg ønsker derfor å takke alle dem som har bidratt til at jeg endelig har kommet i mål.

Først ønsker jeg å takke veileder Marcus Buck for konstruktive tilbakemeldinger og innspill.

Deretter fortjener Reidun og Marit en stor takk for oppmuntrende ord, god støtte og motivasjon, og for at dere tok dere tid til å lese korrektur.

Takk går også til alle studieveilederne ved Institutt for samfunnsvitenskap som jeg har vært i kontakt med gjennom mine år som student.

Tromsø, juni 2020

Solveig Sundstrøm

Innhold

Kapittel 1: Innledning	1
1.1: Bakgrunn for valg av tema	1
1.2: Problemstilling for oppgaven	2
1.3: Oppbygging av oppgaven	4
Kapittel 2: Bakgrunn	7
2.1: Regjeringens forslag til ny langtidsplan for forsvarssektoren.....	7
2.2: Konsekvenser for Andøy kommune.....	9
2.3: Kampen mot nedleggelse av flystasjonen.....	11
Kapittel 3: Teoretiske bidrag og tidligere forskning	13
3.1: Rokkans skillelinjemodell	13
3.1.1: Sentrum og periferi	15
3.1.2: Periferiens ulike strategier i møte med press fra sentrum	16
3.2: Definisjon av begrepet tillit	17
3.3: Operasjonalisering av begrepet politisk tillit	18
3.4: Hva påvirker den politiske tilliten?.....	20
3.5: Tidligere undersøkelser av politisk tillit.....	21
3.5.1: Nasjonalpolitisk tillit	21
3.5.2: Lokalpolitisk tillit.....	22
3.5.3: Forsvarets innbyggerundersøkelse 2011-2018	24
3.6: Forventninger til funn	25
Kapittel 4: Metode	27
4.1: Bakgrunn for valg av metode	27
4.2: Kvalitativt forskningsdesign.....	27
4.3: Kvantitativt forskningsdesign	30
4.3.1: Utvalgsriterier i innbyggerundersøkelsene	30
4.3.2: Operasjonalisering.....	31
4.3.3: Sammenlikning av innbyggerundersøkelsene	33
4.4: Etske vurderinger	34
4.5: Reliabilitet, validitet og overførbarhet.....	36
Kapittel 5: Analyse.....	39
5.1: Kvalitativ analyse.....	39
5.1.1: Bakteppe for analysen.....	39
5.1.2: Diskursanalyse av innlegg publisert før 15.november 2016	42
5.1.3: Diskursanalyse av innlegg publisert mellom 15.november 2016 og 11.september 2017 ..	48
5.1.4: Diskursanalyse av innlegg publisert etter 11.september 2017	52

5.1.5: Hvordan blir politiske aktører, politiske institusjoner og de politiske prosessene omtalt, og hvilket inntrykk blir gitt av den politiske tilliten?	56
5.1.6: Kommentarer til innlegg på Facebook-gruppen Bevar Andøya Flystasjon (BAF).	67
5.1.7: Oppsummering av den kvalitative analysen	70
5.2: Kvantitativ analyse	71
5.2.1: Tillit til politiske aktører og politiske institusjoner	71
5.2.2: Inntrykk av Forsvaret og sammenheng med politisk tillit	76
Kapittel 6: Oppsummering og konklusjon	81
6.1: Videre forskning	84
7. Litteraturliste	85
Vedlegg 1: Omkodning av variabler og testing av gjennomsnittsverdier	95
Vedlegg 2: Korrelasjonsanalyse	97
Vedlegg 3: Regresjonsanalyse	101
Figur 3.1: Stein Rokkans grunnmodell for analyse av politiske strukturer.....	14
Figur 3.2: Norris' definisjon av begrepet politisk tillit.....	18
Figur 5.1: Analysemodell av leserinnleggene.....	41
Tabell 3.1: Forsvarets omdømme.....	24
Tabell 5.1: Innlegg publisert før 15.november 2016.....	48
Tabell 5.2: Innlegg publisert mellom 15.november 2016 og 11.september 2017.....	52
Tabell 5.3: Innlegg publisert etter 11.september 2017.....	56
Tabell 5.4: Politisk tillit i perioden før 15.november 2016.....	60
Tabell 5.5: Politisk tillit i perioden fra 15.november 2016 til 11.september 2017.....	63
Tabell 5.6: Politisk tillit i perioden etter 11.september 2017.....	67
Tabell 5.7: Oppsummering av kommentarene.....	70
Tabell 5.8: Gjennomsnittsverdier for alle variablene 2015/2017.....	72
Tabell 5.9: Differanse mellom gjennomsnittsskår 2017/2015 på alle variablene.....	74
Tabell 5.10: Differanse testet opp mot differansen fra Sør-Norge.....	74
Tabell 5.11: Korrelasjonsmål.....	78
Tabell 5.12: Regresjonsresultat.....	79

Kapittel 1: Innledning

1.1: Bakgrunn for valg av tema

I november 2016 ble den nye langtidsplanen for forsvarssektoren vedtatt av Stortinget, etter et forlik mellom Høyre, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet. Langtidsplanen la blant annet opp til nedleggelse av flystasjonen på Andøya, nedleggelse av helikopterskvadronen på Bardufoss og flytting av hovedbasen for helikopter fra Bardufoss til Rygge (Forsvarsdepartementet, 2016:1).

I Nord-Norge ville denne omorganiseringen av Forsvaret få store konsekvenser for lokalsamfunnene, ikke minst for forsvarskommunene Andøy, Bardu og Målselv. En nedleggelse av flystasjonen på Andøya ville ramme ca.350 ansatte direkte, noe som i ytterste konsekvens kunne medføre at kommunen med knappe 5000 innbyggere, ville miste hver femte innbygger (NTB, 2017). Befolkningen på Andenes satt derfor i gang en stor folkemobilisering for å få omgjort dette vedtaket, og satt særlig sin lit til et regjeringsskifte ved stortingsvalget høsten 2017.

Også ellers i landet var det kraftig motstand mot enkelte av reformene Erna Solbergs regjering hadde fremmet, blant annet kommune- og regionreformen og politireformen, men også striden om ulvebestanden i Norge virket inn. Senterpartiet markerte seg i valgkampen ved å støtte distriktene i alle disse sakene, og var svært tydelig på at de kom til å jobbe for å bevare Forsvaret i nord. Selv etter at langtidsplanen for Forsvaret ble vedtatt, er dette fortsatt en viktig sak for partiet, og på deres hjemmesider kan man lese;

«Senterpartiet er svært opptatt av Andøya, og vi har ikke gitt opp kampen for å beholde denne viktige militære flystasjonen. [...] Det er kritisk for lokalsamfunnet om flystasjonen forsvinner, både de militærfaglige og samfunnsmessige konsekvensene tilsier at den militære flystasjonen på Andøya må bevares. 300 arbeidsplasser vil forsvinne dersom ikke vedtaket blir omgjort» (Senterpartiet, 2018).

Stortingsvalget høsten 2017 ble av mange ble omtalt som et «distriktsopprør», og Senterpartiet ble på mange måter valgets store vinner. Kommune- og regionreformen, politireformen, ulvestriden og langtidsplanen for forsvarssektoren ga seg utslag i valgresultatet og på landsbasis fikk Senterpartiet 10.3% oppslutning, opp fra 4.8% ved valget i 2013 (NRK, 2017:1). I Andøy kommune fikk Senterpartiet hele 71.7% av stemmene, opp fra 8.4% ved valget i 2013, i Bardu fikk partiet en oppslutning på 35,5%, opp fra 12.6% og i Målselv fikk de en oppslutning på

41.2%, opp fra 13.9% (Statistisk sentralbyrå [SSB] 2019:1; NRK, 2017:2; NRK, 2017:3; NRK, 2017:4). Senterpartiets tydelige budskap om at de kom til å jobbe for en omgjøring av vedtaket om nedleggelse av Andøya flystasjon og bevaring av Forsvaret i nord, kan dermed ha hatt betydning for den massive oppslutningen partiet fikk i disse forsvarskommunene.

Selv om Senterpartiet ble omtalt som valgets store vinner, må man kunne kalle Arbeiderpartiet for valgets taper, og det ble dermed ikke regjeringsskifte etter valget. Erna Solberg fortsatte som statsminister for en borgerlig regjering, som mange beskyldte for å bedrive en sentraliseringspolitikk. Misnøyen mot de mange reformene var som sagt stor, og distriktene følte at de ikke ble hørt eller tatt på alvor av politikerne på Stortinget.

Valgresultatet bar på mange måter preg av at skillelinjen mellom sentrum og periferi hadde våknet til live igjen, hvor Senterpartiet hadde utmerket seg som periferiens forsvarer. Det var sosiologen Stein Rokkan som i sin tid utviklet skillelinjemodellen for å forklare fremveksten av ulike politiske system og politiske partier, og han pekte på at motsetningene i norsk politikk blant annet er styrt av konflikten mellom sentrum og periferien, hvor maktforholdet er asymmetrisk i sentrums favør. Kapittel 3 vil gå nærmere inn på Rokkans teori.

Den nye langtidsplanen for forsvarssektoren er et av mange eksempler på at nasjonale interesser kommer i konflikt med lokale interesser, og det vil derfor være interessant å studere nærmere hvilken innvirkning slike interessekonflikter har på folks tillit til det politiske systemet og til politikerne. Beslutningen om å nedlegge Andøya flystasjon fikk befolkningen i Andøy kommune til å føle seg «overkjørt» av stortingspolitikere, og har med stor sannsynlighet medført svekket politisk tillit.

Svekket tillit til de etablerte politiske elitene er et fenomen vi ser i flere land, og det er heller ikke lenger bare i nasjonalpolitikken vi ser tendenser til svekket tillit. Mange lokalpolitikere opplever at det er lite spillerom i kommunebudsjettet til å få gjennomført annet enn lovpålagte oppgaver, og dette kan også bidra til å svekke folks tillit til lokaldemokratiet (Flo og Fimreite 2002).

1.2: Problemstilling for oppgaven

Som sagt er det rimelig å anta at beslutningen om nedleggelsen av flystasjonen på Andøya har ført til svekket tillit til nasjonale politikere og politiske beslutninger. Det er derfor ikke særlig interessant på nåværende tidspunkt å studere den politiske tilliten i Andøy kommune, her vil

det heller være av interesse å se nærmere på langtidsvirkningene av denne beslutningen. Vedtaket om å legge ned Andøya flystasjon, påvirker imidlertid langt flere enn bare kommunens innbyggere, og mange har hevdet at en nedleggelse vil svekke forsvarsevnen i hele Nord-Norge. Enkelte har også hevdet at dette vedtaket vitner om et ønske om å sentralisere Forsvaret, og at stortingspolitikere ikke bryr seg om at beredskapen i nord dermed blir redusert. Fokuset for denne oppgaven vil derfor være å se på hvordan innbyggernes politisk tillit påvirkes når nasjonale interesser står i motsetning til lokale interesser, og hvordan Nord-Norge reagerte på et slikt press fra hovedstaden.

Jeg ønsker altså å se nærmere på hvilke strategier den nordnorske befolkningen benyttet seg av for å mobilisere til motstand, hvordan politikere og de demokratiske prosessene blir omtalt opp mot det endelige vedtaket, og hvordan dette kan bidra til å kaste lys over folks politiske tillit. Jeg ønsker også å undersøke om det er målbare endringer i den politiske tilliten før og etter vedtaket om ny langtidsplan for forsvarssektoren, og hvor mye av denne endringen som eventuelt skyldes tilliten til Forsvaret.

Problemstillingen for oppgaven min vil dermed være; *Hvordan har langtidsplanen for forsvarssektoren påvirket den politiske tilliten i Nord-Norge?*

For å besvare denne problemstillingen, tar jeg derfor utgangspunkt i vedtaket om nedleggelsen av Andøya flystasjon, og ønsker å se nærmere på følgende spørsmål;

- 1) Hvilket bilde gir avisinnlegg av periferiens mobiliseringsstrategier og politisk tillit?
- 2) Hva sier innbyggerundersøkelser om den politiske tilliten i den nordnorske periferien sammenliknet med Sør-Norge?
- 3) Er det en sammenheng mellom folks inntrykk av Forsvaret og politisk tillit?

For å svare på det første forskningsspørsmålet, kommer jeg til å ta for meg leserinnlegg publisert i nordnorske aviser fra tidspunktet hvor langtidsplanen for forsvarssektoren ble lagt frem, frem til månedene etter stortingsvalget 2017. Gjennom diskursanalyse av innleggene, ønsker jeg å undersøke hvordan konkurrerende diskurser ble benyttet som mobiliseringsstrategier, og hvilke diskurser som gjorde seg gjeldene i de ulike periodene. Deretter vil jeg gå nærmere inn på hvordan innleggene omtaler politiske aktører, institusjoner og prosesser, for så å undersøke hvilket inntrykk innleggene gir av den politiske tilliten. Forskningsspørsmål 2 blir besvart gjennom statistiske analyser av eksisterende datamateriale

fra innbyggerundersøkelser for å måle den politiske tilliten i Nord-Norge, og tilslutt vil jeg besvare det siste forskningsspørsmålet ved å se på den statistiske sammenhengen mellom inntrykk av Forsvaret og politisk tillit.

1.3: Oppbygging av oppgaven

Jeg starter med å gå nærmere inn på betydningen Forsvaret har i Nord-Norge i kapittel 2, før jeg redegjør for de delene av innholdet i langtidsplanen for forsvarssektoren som er relevant for min oppgave. Deretter går jeg nærmere inn på flystasjonens betydning for Andøya, konsekvensene av en nedleggelse, og innbyggernes kamp for å bevare flystasjonen.

I kapittel 3 starter jeg med å presentere Rokkans skillelinjemodell og hvordan denne eventuelt kan være med på å forklare forskjeller i politisk tillit mellom sentrum og periferi. Deretter vil jeg definere hva som ligger i begrepet politisk tillit, før jeg går nærmere inn på hvordan dette begrepet kan operasjonaliseres. Videre vil jeg se nærmere på hva som påvirker den politiske tilliten, og om det er forskjeller på tilliten til nasjonalpolitikere og lokalpolitikere.

Deretter vil jeg gå nærmere inn på tidligere undersøkelser av den politiske tilliten i Norge, basert på data fra stortingsvalg og kommune- og fylkestingsvalg fra perioden 2007-2017. Her starter jeg med å se på tilliten til det nasjonale nivået, før jeg tar for meg tilliten til lokaldemokratiet. Jeg kommer også til å trekke frem funn fra Forsvarets innbyggerundersøkelse fra 2018, for å se nærmere på Forsvarets omdømme. Ved å trekke frem funn fra tidligere undersøkelser, kan man lettere formulere forventninger til funn i ens egen undersøkelse, og dermed også forankre oppgaven i tidligere forskning.

I kapittel 4 vil jeg starte med å redegjøre for mitt valg av en blandet metodisk fremgangsmåte og begrunne dette. Deretter vil jeg så begrunne mine valg av dokumenter i analysens kvalitative del, og gå nærmere inn på hvilke utvalgsriterier som er lagt til grunn, før de kategoriseres. Videre vil jeg gå nærmere inn på utvalgsriteriene for hvilke fylker jeg har valgt å inkludere i min undersøkelse, før jeg redegjør for valg av datagrunnlag for den kvantitative delen av analysen. Til slutt vil kapittelet ta for seg etiske hensyn som er lagt til grunn, og oppgavens reliabilitet, validitet og overførbarhet.

Kapittel 5 analyserer datamaterialet ved å besvare forskningsspørsmålene punkt for punkt. Det første forskningsspørsmålet besvares med utgangspunkt i leserinnleggene, mens spørsmålene

om politisk tillit og Forsvarets betydning for politisk tillit blir besvart ved bruk av eksisterende spørreundersøkelser. Funnene blir så kommentert og sammenliknet.

Tilslutt vil oppgavens kapittel 6 oppsummere de viktigste funnene som er gjort, og komme med en konklusjon, før jeg avslutningsvis sier noe om hva som kan være interessant å studere nærmere.

Kapittel 2: Bakgrunn

2.1: Regjeringens forslag til ny langtidsplan for forsvarssektoren

Den 17. juni 2016 la regjeringen Solberg fram sitt forslag til ny langtidsplan for forsvarssektoren (LTP) for Stortinget. Dokumentet som Stortinget fikk overlevert, bar navnet «Prop. 151 S (2015–2016) Kampkraft og bærekraft — Langtidsplan for forsvarssektoren», og i innledningen ble behovet for en ny langtidsplan blant annet begrunnet med at «Dagens forsvarsstruktur lar seg ikke videreføre med dagens budsjettnivå». Videre ble det sagt «For å videreutvikle Forsvaret og styrke den reelle operative evnen foreslår regjeringen et *dobbelt løft for bærekraft*, med en kombinasjon av en historisk styrking av forsvarsbudsjettet og en rekke strukturelle tiltak» (Forsvarsdepartementet, 2016:2).

Det ble pekt på at norsk forsvarsplanlegging må ta høyde for at det sikkerhetspolitiske bildet er i rask endring, og at Forsvaret må styrkes og effektiviseres for å kunne møte de nye utfordringene Norge står ovenfor. Dårlig økonomi og økte teknologiske og sikkerhetspolitiske krav, har bidratt til at Forsvarets operative evne er redusert, og Forsvaret er dermed ikke i stand til å løse de oppgavene det nye trusselbildet krever (Forsvarsdepartementet, 2016:2).

I arbeidet med ny langtidsplan, innhentet regjeringen innspill blant annet fra forsvarssjefens fagmilitære råd. Oppdragsskrivet fra daværende forsvarsminister Ine Eriksen Søreide understreket at;

«[M]ålet for den videre utviklingen av Forsvaret er å sikre at Forsvaret forblir relevant og troverdig også i fremtiden» og at «[E]vnen til å løse de viktigste og mest krevende oppgavene skal prioriteres. Den mest dimensjonerende oppgaven er derfor forsvar av Norge og allierte mot trusler, anslag og angrep innenfor rammen av NATOs kollektive forsvar» (Bruun-Hanssen 2015).

Forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen ble blant annet bedt om å komme med anbefalinger til strukturendringer som kunne bidra til å øke Forsvarets operative evne og styrke beredskapen. Dette skulle gjøres innenfor en budsjetttramme som tok sikte på en videreføring av budsjettet for 2015, med en estimert årlig vekst på 0,5% (Bruun-Hanssen 2015). Forsvarssjefens fagmilitære råd ble offentliggjort 1.oktober 2015, og dannet utgangspunkt for regjeringens videre arbeid med ny langtidsplan for forsvarssektoren.

I anbefalingen fra forsvarssjefen var det særlig to punkter som berører temaet for denne oppgaven, og som det derfor er relevant å trekke frem. I rapportens kapittel 4, som omhandler forsvarssjefen anbefalte struktur, ble det pekt på at selv om det maritime patruljeflyet P-3 Orion

er viktig for overvåkingen av nordområdene, har systemet behov for oppdateringer som av økonomiske årsaker ikke kan prioriteres (Bruun-Hanssen 2015:53). Forsvarssjefen kom derfor frem til følgende anbefaling;

«Evenes blir fremskutt operasjonsbase for kampfly i nord. Overvåkingsfly og ubemannede luftfartøy (innfases i neste periode) samles i en overvåkingseskvadron og samlokaliseres med QRA-beredskapen på Evenes flystasjon. Bemannede etterretnings- og overvåkingsfly fases inn parallelt med at P-3 Orion tas ut av strukturen og Andøya flystasjon legges ned» (Bruun-Hanssen 2015:53).

I tillegg ble det pekt på behovet for at Forsvarets kapasiteter også skulle kunne levere effektive bidrag til den generelle samfunnssikkerheten (Bruun-Hanssen 2015:13), og dette var noe av begrunnelsen for følgende anbefaling;

«I perioden vil Bell 412 transporthelikoptre dedikeres som plattform for spesialstyrkene inntil de får ny plattform. Bell 412 ved Bardufoss flyttes og samles på Rygge snarest mulig. Bell 412 skal prioritere beredskap for spesialstyrkene og politiet, og skvadronen videreutvikles som en fullverdig spesialstyrkekapasitet» (Bruun-Hanssen 2015:53).

Forsvarssjefens fagmilitære råd, var et av de mest sentrale innspillene i arbeidet med ny langtidsplan for forsvarssektoren, men regjeringen innhentet også en ekstern konsulentrapport fra konsulentfirmaet PricewaterhouseCoopers AS (PwC) som skulle se nærmere på gevinstpotensialet ved en effektivisering av stab-, støtte- og forvaltningsfunksjoner i forsvarssektoren (Forsvarsdepartementet, 2016:2).

PwC ble også engasjert av forsvarsdepartementet for å gjennomføre en distriktsmessig konsekvensutredning (DKU) for de regionene hvor forsvarssjefens anbefaling ville medføre reduksjon i Forsvarets aktivitet. I sammendraget av rapporten ble det sagt at hensikten med den distriktsmessige konsekvensutredningen var å analysere hvordan en nedleggelse av de ulike basene ville påvirke befolkningsutviklingen og sysselsettingen i de berørte regionene (PricewaterhouseCoopers (PwC) 2016:4). Rapporten kom frem til følgende konklusjon;

«[N]edleggelse av basene [...] vil [kun] ha en marginal effekt for de fleste regionene. [...] Unntaket er Andøyregionen som vil oppleve både en høy reduksjon i antall sysselsatte (-6 % til -9 %) og en forholdsvis kraftig nedgang i innbyggertallet (-6 % til -10 %). Årsaken til dette er at det er mange ansatte som er berørt, og de fleste av disse bor i regionen. Fordi Andøy er en ganske isolert og liten bo- og arbeidsmarkedsregion, vil et bortfall av Forsvarets aktivitet medføre relativ stor fraflytting fra regionen på grunn av manglende alternative jobber» (PwC 2016:4).

Da regjeringen la frem sitt forslag til langtidsplan for forsvarssektoren 17. juni 2016 gikk de inn for forsvarssjefens anbefaling om nedleggelse av Andøya flystasjon for å samle aktiviteten med både F-35 og nye maritime overvåkingsfly på Evenes. De gikk også inn for å flytte Bell 412-helikopterene fra Bardufoss til Rygge, for å kunne bistå politiet på Østlandet, beredskapstroppen og spesialstyrkene (Forsvarsdepartementet, 2016:1).

Forslaget om å legge ned Andøya flystasjon fikk mye omtale i media i denne perioden, og mange kritiserte de forsvarsfaglige argumentene for en nedleggelse (Fremover:1). Fra flere hold ble det hevdet at dette ville svekke Forsvaret i nord, at Andøya flystasjon var strategisk viktig for den maritime overvåkingen av nordområdene og for mottak av allierte kampflyforsterkninger. Betydningen en nedleggelse ville ha for Andøya Test Center (ATC) og Andøya Space Center (ASC), ble også trukket frem, og flere kritiserte PwC-rapporten for ikke å ha tatt dette med i beregningene (Avisa Nordland:1).

2.2: Konsekvenser for Andøy kommune

Forsvaret har alltid stått sterkt i Nord-Norge og har også vært en viktig arbeidsgiver i mange kommuner i landsdelen. Helt siden den kalde krigens dager, har den geografiske nærheten til Russland og deres militære tilstedeværelse på Kola-halvøya, gjort Nord-Norge strategisk betydningsfull for NATO. I starten av 1950-årene ble det anbefalt av atlantehavskommandoen (SACANT) å bygge ut den militære infrastrukturen i landsdelen med en ny flystasjon lokalisert på Andøya. Dette ville blant annet gjøre det enklere for allierte styrker å overvåke sovjetisk militær aktivitet i nordområdene, og den korte avstanden til Sovjetunionens grense ville gjøre offensive operasjoner i krigstid langt enklere. Flystasjonen på Andøya ble vedtatt bygd av Stortinget i 1952, og ble offisielt åpnet i 1957 (Vengstad 2006:41-62).

For Andøya har Forsvaret vært en hjørnesteinsbedrift helt siden flystasjonen ble åpnet, og befolkningen i kommunen økte jevnt fra 1950-tallet av, særlig på grunn av Forsvarets utbygging. I 1971 hadde kommunen 8060 innbyggere, men folketallet har etter dette gått tilbake, og da vedtaket om nedleggelse av flystasjonen ble fattet 15.november 2016, hadde kommunen 4923 innbyggere. Ved inngangen til siste kvartal 2018 var det kun 4771 innbyggere i kommunen (SSB, 2019:2).

Da langtidsplanen for forsvarssektoren ble lagt frem, sysselsatte Forsvaret mellom 260 og 280 ansatte ved Andøya flystasjon (Forsvarsdepartementet, 2016:3). En nedleggelse av flystasjonen ville dermed føre til store samfunnsøkonomiske ringvirkninger for en kommune med knappe 5000 innbyggere, og Andøy kommune bestilte derfor en rapport fra Samfunnsøkonomis analyse AS (SA), som skulle belyse konsekvensene av en eventuell nedleggelse. Denne rapporten skulle i tillegg til å analysere de samfunnsøkonomiske konsekvensene for Andøy kommune, også beregne kostnadene ved en flytting av virksomheten til Evenes (Bjørnstad, Bjøru, Flatval og Gran 2015).

I rapporten som ble offentliggjort 9. desember 2015, ble det pekt på direkte og indirekte konsekvenser av en eventuell nedleggelse av flystasjonen, og konklusjonen var;

«Vi har beregnet de samlede regionale ringvirkningene til 533 sysselsatte i tilfellet hvor både Forsvaret og ATC nedlegges. Dette gir en reduksjon i sysselsettingen på hele 21 prosent i Andøy kommune. Dersom Andøya flystasjon kun nedskaleres beregnes sysselsettingsreduksjonen til 478 personer. Dette betyr en nedgang i sysselsettingen i Andøy kommune på 19 prosent sammenlignet med 2014» (Bjørnstad m.fl. 2015:32).

I tillegg ble det sagt at en slik nedgang i sysselsettingen over tid også ville tilsi videre befolkningsnedgang, og SA-rapporten konkluderte dermed med en reduksjon i innbyggertallet for kommunen på rundt 1000 personer over tid dersom også ATC ble nedlagt, og rundt 950 dersom driften ved ATC ble videreført (Bjørnstad m.fl. 2015:33).

PwC-rapporten og SA-rapporten kom altså fram til ulik konklusjon når det gjaldt de samfunnsøkonomiske konsekvensene, og antall mennesker som direkte eller indirekte ville bli berørt av en nedleggelse av flystasjonen. Rapportene la også til grunn ulike premisser når det gjaldt kostnadsberegningen ved en flytting til Evenes, og var dermed heller ikke samstemt på dette punktet. Regjeringen la PwC-rapportens beregninger til grunn i sitt forslag til ny langtidsplan for forsvarssektoren, mens motstanderne av en nedleggelse av flystasjonen la tallene fra SA-rapporten til grunn. I valgkampen 2017 ble SA-rapportens konklusjoner trukket fram av Senterpartiet og brukt aktivt i valgkampen. Rapporten ble dermed beskyldt for å være et bestillingsverk som ble brukt som et valgkamputspill. Senterpartiet svarte på kritikken med å beskyldte PwC-rapporten for å være et bestillingsverk fra regjeringen (Sørgård 2017).

2.3: Kampen mot nedleggelse av flystasjonen

Samme dag som regjeringen la fram sin langtidsplan for forsvarssektoren, ble Facebook-gruppen «Bevar Andøya Flystasjon» (BAF) opprettet, og den fikk raskt flere tusen medlemmer fra hele landet, mange av dem med militærfaglig bakgrunn. På sitt høyeste var gruppen oppe i nærmere 30.000 medlemmer, mens medlemstallet i april 2019 var på 26.968 (Bevarandoy; Fremover:1; Facebook).

Da forsvarsminister Ine Eriksen Søreide noen dager etter besøkte Andøya flystasjon, ble hun møtt av en flere kilometer lang lenke, bestående av 2500 mennesker som sammen slo ring rundt flystasjonen. Markeringen ble vist på TV i beste sendetid, og viste tydelig at lokalbefolkningen var klar til å kjempe for flystasjonen (Lorentsen, Rørstad og Erikstad 2016; Bevarandoy).

Kort etter ble også foreningen Bevar Andøya Flystasjon stiftet, og formålet var blant annet å kreve en ny og uavhengig gjennomgang av tallgrunnlaget i langtidsplanen. Foreningen skulle også samle inn penger for å bidra til at en slik gjennomgang kunne gjennomføres, og etter det endelige vedtaket av langtidsplanen i Stortinget 15.november 2016, ble det også foreningens mål å få omgjort stortingsvedtaket om nedleggelse av Andøya flystasjon (Facebook; Bevarandoy).

Foreningen Bevar Andøya Flystasjon stod også bak en stor annonsekampanje i VG i august 2016. Gjennom ti helsiders annonser i riksavisen, ønsket foreningen å vekke politikerne i forkant av stortingshøringen om langtidsplanen for forsvarssektoren den 24.august. Kostnadene for denne kampanjen og for andre protestarrangement, ble estimert til rundt en halv million kroner, og pengene ble samlet inn gjennom salg av T-skjorter med teksten «Æ E ANDVÆRING», og ikke minst gjennom donerte midler fra privatpersoner og det private næringsliv (Vesterålen online, 2016).

Innbyggerne i Andøy kommune prøvde med andre ord å påvirke beslutningen om en nedleggelse av flystasjonen gjennom bruk av ulike påvirkningskanaler. Aksjonskanalen ble flittig brukt gjennom opprop, protesttog og ulike demonstrasjoner, og enkelte av disse ble også dekket av media. Organisasjonskanalen, også kalt den korporative kanal, ble brukt ved at ansatte ved flystasjonen benyttet fagforeningene som talerør overfor politikerne, lokalpolitikere prøvde å påvirke partiledelsen i eget parti, og yrkesmilitære prøvde å påvirke ledelsen i Forsvaret ved å argumentere for fremtidig drift av Andøya flystasjon. Mediekanalen ble flittig brukt gjennom avisinnlegg og ved annonsekampanjen i VG, og konsekvensene av en nedleggelse av flystasjonen ble også tema i TV-sendte debatter.

Til tross for en iherdig innsats, ble innbyggerne likevel ikke hørt, og vedtaket om nedleggelse ble stående. De nasjonale interessene overkjørte i dette tilfellet de lokale interessene, selv om lokalsamfunnet hadde kjempet med nebb og klør mot sentrale myndigheter. Likevel var kamplysten fortsatt sterk blant befolkningen, selv etter det endelige vedtaket om nedleggelse, og håpet var en omgjøring av vedtaket dersom det ble flertall for en ny rødgrønn regjering etter stortingsvalget i 2017. Dermed ble også valgkanalen tatt i bruk for å påvirke beslutningen om å legge ned flystasjonen. Ved valget gikk hele 82,5% av innbyggerne i kommunen til stemmeurnene, mot 74,8% ved valget i 2013, og som nevnt i innledningen fikk Senterpartiet hele 71,7% av stemmene (SSB, 2019:1).

Beslutningen om nedleggelse av Andøya flystasjon medfører naturligvis store lokale konsekvenser, men motstanden mot vedtaket handlet om mer enn bare konsekvenser for Andøy kommune. I resten av Nord-Norge var det mange som mente at en nedleggelse ville bidra til å svekke Forsvaret i nord, og at landsdelen dermed ikke ville kunne forsvares ved et eventuelt angrep. Det ble brukt formuleringer som «sentralisering av Forsvaret» i enkelte av avisinnleggene fra dette tidspunktet, og langtidsplanen for forsvarssektoren ble dermed sett på som enda et eksempel på regjeringens sentraliseringspolitikk. Langtidsplanen bidro i likhet med kommune- og regionsreformen og politireformen, til å åpne opp den politiske skillelinjen mellom sentrum og periferi. Det er derfor interessant å se nærmere på hva vedtaket om nedleggelse av Andøya flystasjon har hatt å si for den politiske tilliten i resten av landsdelen.

Kapittel 3: Teoretiske bidrag og tidligere forskning

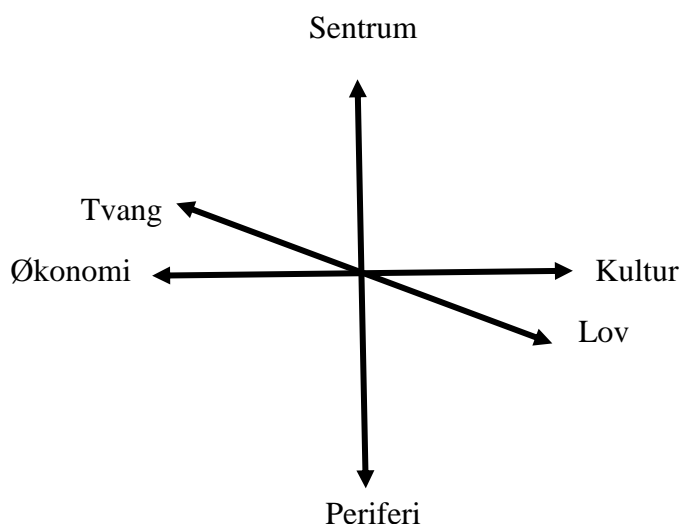
Fokuset for denne oppgaven er som sagt å se på hvordan innbyggernes politiske tillit påvirkes når nasjonale interesser står i motsetning til lokale interesser, og hvordan periferien reagerer på et slikt press fra sentrum. Rokkans skillelinjemodell vil utgjøre det teoretiske grunnlaget for denne oppgaven, og dette kapittelet starter derfor med å redegjøre for denne modellen i punkt 3.1. Punkt 3.2 definerer hva som ligger i begrepet politisk tillit, og punkt 3.3 går videre til å se på hvordan politisk tillit kan operasjonaliseres. Deretter går punkt 3.4 nærmere inn på hva som påvirker den politiske tilliten. Punkt 3.5 redegjør for tidligere studier av politisk tillit, både nasjonalt og lokalt, samt tidligere studier av Forsvarets omdømme. Til slutt vil punkt 3.6 si noe om forventninger til funn i analysen.

3.1: Rokkans skillelinjemodell

Stein Rokkan regnes som den mest sentrale grunnleggeren av faget sammenliknende politikk i Norge, og han markerte seg spesielt innenfor forskningsfeltet stats- og nasjonsbygging (Aarebrot og Evjen 2014:25). I hans grunnmodell for analyse av politiske strukturer, opereres det med to ulike dimensjoner som sammen beskriver og forklarer hvordan de europeiske nasjonalstatene har utviklet seg. Den territorielle dimensjonen går fra sentrum til periferi, mens den funksjonelle dimensjonen omfatter økonomi, kultur, lov og tvang. Man får da en tredimensjonal modell (Aarebrot og Evjen 2014:27-32, 194-195; Rokkan 1987:44-50).

Som man ser av figur 3.1, danner den funksjonelle dimensjonen i modellen en flate med fire poler (Ø, K, L og T), som krysses av den territorielle dimensjonen med sine to poler (S og P). Disse dimensjonene representerer ulike konfliktområder eller konfliktlinjer mellom sentrum og periferi, og fungerer som en forklaringsmodell ikke bare for utviklingen til de europeiske nasjonalstatene, men også for hvordan det politiske systemet har utviklet seg innad i land. Det er derfor mulig å bruke denne modellen for å se på hvilke skillelinjer eller motsetninger som har gjort seg gjeldene i norsk politikk, og hvordan disse har blitt institusjonalisert i partisystemet. Modellen er derfor en av de mest dominerende innen moderne valgforskning, både nasjonalt og internasjonalt (Berglund 2011:165; Rokkan 1967).

Figur 3.1: Stein Rokkans grunnmodell for analyse av politiske strukturer:

Figur hentet fra Aarebrot og Evjen (2014:198).

Med utgangspunkt i modellen identifiserte Rokkan og Valen fem ulike skillelinjer i norsk politikk. Det var en territoriell motsetning mellom sentrum og periferi, en sosiokulturell motsetning hvor målsak og avholdsbevegelsen stod sentralt, en religiøs motsetning mellom statskirke og legmannsbevegelsen, en økonomisk konflikt i varemarkedet, samt en økonomisk konflikt i arbeidsmarkedet hvor motsetningen mellom arbeid og kapital var sentral. (Rokkan og Valen 1964: 166, referert til i Aardal 2017).

Rokkan trakk frem to klare periferier i Norge; Sør- og Vestlandet og Nord-Norge, hvor disse motsetningene hadde gjort seg gjeldene. På Vestlandet handlet striden først og fremst om målsaken, avholdsbevegelsen og legmannskulturen, mens den i nord dreide seg om motsetninger mellom arbeid og kapital (Berglund 2011:165-166; Rokkan 1987:200).

Disse motsetningene har resultert i en vedvarende geografisk forskjell i oppslutningen om de ulike partiene, noe som tyder på at geografi fortsatt spiller en rolle som forklaringsfaktor. Partiene Høyre og Fremskrittspartiet har fortsatt sterkest oppslutning i sentrale strøk, selv om sistnevnte også ser en økning i oppslutningen i utkantstrøk. Kristelig Folkeparti har fortsatt sitt kjerneområde i den motkulturelle periferien Sør- og Vestlandet, men her har det skjedd en forskyvning innad i regionen slik at kjerneområdet har flyttet seg fra Vestlandet til Agder og Rogaland. Arbeiderpartiet står fortsatt sterkest i Nord-Norge og på Indre Østland, selv om

avstanden mellom oppslutningen i sentrum og periferien har blitt redusert. For Senterpartiets del øker oppslutningen jo mindre sentral kommunen er i forhold til Oslofjordområdet, fra kyst til fjord og fra fjord til innland. Her ser man imidlertid av avstanden mellom oppslutningen i sentrum og periferien har økt fordi partiet har mistet velgere i sentrale strøk (Berglund 2011:166-193). Meningsmålinger fra våren og sommeren 2019 viser i midlertid at nordnorske velgere vender Arbeiderpartiet ryggen til fordel for Senterpartiet, men dette er ikke tema for denne oppgaven.

Berglund (2011:166-167) påpeker at det er sjelden at konflikten mellom sentrum og periferi bidrar til å mobilisere velgere, og at den i så måte må kunne sies å være en «sovende konfliktlinje». Konfliktlinjen har stort sett bare kommet til syne slik som ved folkeavstemningen om norsk EU-medlemskap i 1994, men den fikk ingen langvarig betydning for norsk politikk. Et annet eksempel er valget i 2017 hvor Senterpartiet klarte å heve motsetningen mellom sentrum og periferi til en av de viktigste sakene og dermed endte opp med å gjøre et av sine beste valg i moderne tid (SSB, 2019:2).

3.1.1: Sentrum og periferi

Sentralt i Rokkans modell er begrepene sentrum og periferi, og det er derfor viktig å definere hva som kjennetegner disse. Sentrum vil si det sentrale området i et statlig territorium, hvor makt og innflytelse er konsentrert. Ved å undersøke hvor de sentrale militæradministrative, økonomiske og kulturelle institusjonene befinner seg, kan man identifisere ulike sentre. Dersom alle de sentrale institusjonene er samlet i ett og samme geografiske område, har man det Rokkan (1987:49) definerer som et enhodet system, slik tilfellet er med Norge. Dersom de ulike institusjonene er spredt i ulike senter, har man et flerhodet system.

Fundamentale kjennetegn ved en periferi vil dermed være avstand, ulikhet og avhengighet. Siden makten og innflytelsen er konsentrert i sentrum, vil periferien i liten grad kunne påvirke politiske beslutninger på nasjonalt nivå, kulturell standardisering eller økonomiske spørsmål, og vil dermed stå i et avhengighetsforhold til sentrum innenfor ett eller flere av disse områdene. Ofte vil periferien oppleve periferistatus innenfor alle områdene samtidig. Geografisk avstand og avhengighetsforholdet til sentrum, vil også føre til at periferien i større eller mindre grad, utvikler en form for egen identitet eller fellesskap som skiller den fra sentrum. Det vil dermed være en opplevelse av ulikhet mellom periferi og sentrum (Rokkan og Urwin, 1983:2-4; Flora, Kuhnle og Urwin, 1999:113-115).

I norsk sammenheng kan man definere hovedstaden Oslo som sentrum, ved at det er her alle de sentrale institusjonene er samlet. De nordnorske fylkene Nordland, Troms og Finnmark kan regnes som periferier fordi de 1) har geografisk avstand til sentrum 2) Er ulik fra sentrum ved at innbyggerne føler en viss grad av nordnorsk fellesskap, blant annet gjennom dialekt 3) Står i et avhengighetsforhold til sentrum når det kommer til politiske og økonomiske ressurser. Den videre oppgaven vil derfor bruke begrepene sentrum og periferi fremfor de konkrete geografiske områdene der dette er hensiktsmessig.

3.1.2: Periferiens ulike strategier i møte med press fra sentrum

Det asymmetriske maktforholdet mellom sentrum og periferien, gjør at sentrum kan tvinge gjennom endringer som folk i periferien ikke ønsker, noe som skaper spenninger og kan føre til konflikt. Rokkan hentet begrepene «exit», «voice» og «loyalty» hos Hirschman (1970, referert i Rokkan 1987: 33-34) for å definere periferiens tre ulike strategier for å svare på negative forandringer. Sentrums målsetning er å etablere kontroll over periferien, og som svar på dette presset fra sentrum kan periferien velge å; 1) forlate staten (exit), 2) protestere eller kreve motytelser (voice), eller 3) akseptere statens krav (loyalty) (Aarebrot og Evjen 2014:195; Rokkan 1987:33-37).

Dersom periferien ikke kan akseptere statens krav, kan dette resultere i konflikt (voice) som får periferien til å mobilisere (Flora, Kuhnle og Urwin 1999: 115-118). I hvor stor grad man lykkes med en slik mobilisering, avhenger blant annet av de ressursene periferien har til rådighet. En sterk økonomi vil for eksempel være en økonomisk ressurs som kan gjøre det enklere å stå imot press fra sentrum, mens det samiske språk og tradisjoner er et eksempel på en kulturell ressurs (Rokkan og Urwin 1983: 124-134). Dersom motsetningene fører til dannelsen av egne politiske parti for å ivareta periferiens interesser, kan man snakke om en politisk ressurs (Rokkan og Urwin 1983: 146).

Ressurser er nødvendig, men ikke nok i seg selv til å lykkes med en mobilisering. Innad i en periferi vil man alltid finne ulike grupperinger som kan ha ulike mål og agendaer, og man må derfor klare å samle disse om et felles mål. Rokkan og Urwin (1983:136) sier; «Political mobilization occurs with the injection of catalysts, capable of metamorphosing this potential into movement, organization and demands». Mobilisering kommer som et svar på negative forandringer, hvor periferien først må bestemmes seg for hva målsetningen for protesten skal

være, deretter må de perifere aktørene bestemme seg for hvilken strategi som vil være mest hensiktsmessig for mobilisering.

Periferien må derfor bestemme seg for hvilken form en protest mot sentrum skal ha for å være mest mulig vellykket. I henhold til den funksjonelle dimensjonen i Rokkans modell, kan en protest mot sentrum gi seg utslag på fire ulike måter. Periferien kan velge å bruke makt, altså voldelige aksjoner, eller argumentasjon av økonomisk, kulturell eller legal art. Dette kaller Rokkan og Urwin (1983) *peripheral predicaments*, eller de perifere aktørenes dilemmaer.

Denne oppgaven vil benytte Rokkans modell for å forklare hvilke strategier motstandere av vedtaket om å legge ned Andøya flystasjon hadde til rådighet, hvordan protestene mot vedtaket kom til uttrykk i leserinnlegg fra denne perioden, og hvordan den politiske tilliten påvirkes. Tillit til politikere og politiske beslutninger er viktig for legitimiteten til demokratiet. Mangel på tillit kan utgjøre en trussel for demokratiet ved at folk slutter å engasjere seg og ikke føler at de blir hørt. Tillit er imidlertid et vidt begrep som rommer mange ulike definisjoner, og det er derfor viktig å starte med å avklare hvilke definisjon av begrepet man legger til grunn.

3.2: Definisjon av begrepet tillit

Newton (2007:242-260) definerer begrepet tillit som troen på at andre ikke bevisst vil forvolde skade og at de vil handle i dine interesser der det er mulig. Warren (1999: 311) er inne på noe av det samme og sier at tillit involverer delte interesser og mangel på ondskapsfullhet, og Norris (2011:19) definerer begrepet som «a rational or affective belief in the benevolent motivation and performance capacity of another party», altså en rasjonell eller emosjonell tro på at andres handlingskraft og motivasjon er basert på velvilje.

Videre sier Newton (2007:242-260) at det er viktig å skille mellom sosial og politisk tillit. Sosial tillit er horisontal, altså en mellommenneskelig tillit som baserer seg på førstehånds erfaring i samhandling med andre mennesker, mens politisk tillit er vertikal og betegner tilliten mellom innbyggere og den politiske eliten. Denne formen for tillit baseres på indirekte påvirkning, ofte gjennom media.

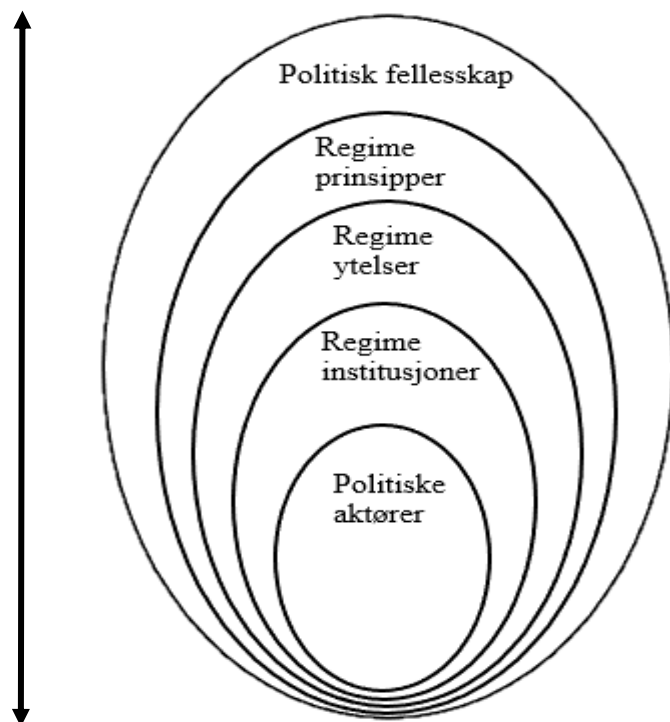
Begrepet politisk tillit kan videre deles opp i spesifikk og generell tillit, hvor spesifikk tillit vil si tilliten til den enkelte politiker, mens generell tillit handler om tilliten til de demokratiske prinsippene og det fellesskapet som samfunnet bygges på (Listhaug og Aardal 2011:291).

3.3: Operasjonalisering av begrepet politisk tillit

Pippa Norris har bygd videre på tidligere forskning på feltet, og klassifiserer politisk tillit langs en skala som går fra spesifikk til diffus (generell) tillit (Norris 2011:24; Listhaug og Aardal 2011:291).

Figur 3.2: Norris' (2011:24) definisjon av begrepet politisk tillit¹.

Diffus politisk tillit

Spesifikk politisk tillit

Den mest diffuse formen for tillit, tilliten til det politiske fellesskap eller nasjonal identitet, omhandler innbyggernes følelse av tilhørighet til nasjonalstaten, og er ikke knyttet til hvem som sitter i regjering til enhver tid. Tilhørighet til nasjonalstaten oppstår ofte gjennom at man deler et felles språk, felles kultur og historie, og nasjonale symboler. Tillit til det politiske fellesskap gir seg gjerne uttrykk i patriotisme, nasjonal stolthet og en følelse av å tilhøre nasjonen. Denne

¹ Norris (2011) bruker begrepene “National identities”, “Approval of core regime principles and values”, “Evaluations of regime performance”, “Confidence in regime institutions” og “Approval of incumbent officeholders”. Disse begrepene er her oversatt med “Politisk fellesskap”, “Regime prinsipper”, “Regime ytelser”, “Regime institusjoner” og “Politiske aktører”. Oversettelsen er lånt fra Maasø (2014:7).

tilliten blir ofte tatt for gitt, særlig i relativt homogene nasjoner som Norge. Likevel kan denne tilliten styrkes i tilfeller hvor nasjonen står overfor en ytre trussel, og den kan svekkes gjennom økt globalisering hvor internasjonale aktører blir vel så viktig som nasjonalstaten (Norris 2011:25).

Tilliten til regimeprinsipper omhandler en enighet i kjerneverdier og viktige prinsipper som regimet er bygget på. I Norge vil dette si at innbyggerne har tiltro til det verdigrunnlaget Grunnloven hviler på, og tiltro til det demokratiske systemet. Dette innebærer blant annet at man har muligheten til å stemme på politiske representanter gjennom frie og rettferdige valg, at man har ytrings- og organisasjonsfrihet, at man har rett til å selv stille til valg, og at man har en fri og uavhengig presse som bidrar til et mangfold av informasjonskilder. De demokratiske prinsippene handler også om respekten for menneskerettighetene, toleranse ovenfor minoritetsgrupper, like rettigheter for alle innbyggere og rettssikkerhet (Dahl 1989:221; Norris 2011:26-27).

Neste trinn er tilliten til regimeytelser, og vil si den tilliten befolkningen har til hvordan regimet fungerer i praksis. Dette omhandler tilliten til hvordan de demokratiske prosesser og prosedyrene fungerer, ikke tilliten til det demokratiske systemet som prinsipp. Har for eksempel alle ytrings- og organisasjonsfrihet, eller er det begrensninger? Har alle politiske partier lik pressdekning foran et valg, eller er det kun de største partiene som når bredt ut med sitt budskap? Føler innbyggerne at alle har de samme rettighetene, eller opplever enkelte grupper forskjellsbehandling? Her er det altså snakk om hvor demokratisk innbyggerne mener at landet faktisk er styrt (Norris 2011:28-29).

Tilliten til regimeinstitusjoner vil si den tilliten befolkningen har til viktige samfunnsinstitusjoner som for eksempel Storting, regjering, rettsvesen, politi, Forsvaret, offentlige institusjoner osv. Tilliten til lokaldemokratiet og de lokale styringsorganene kommer også inn under dette punktet. Her er det altså snakk om den tilliten innbyggerne har til Stortinget og regjeringen som lovgivende og utøvende myndighet, ikke tilliten til dagens stortingspolitikere eller den sittende regjeringen, selv om det ofte er vanskelig å trekke et skarpt skille mellom disse. Offentlige institusjoner er ofte store og oppleves som upersonlige, og de blir dermed ikke like påvirket av negative medieoppslag og uønskede hendelser som en politisk aktør vil bli. Svekket tillit til regimeinstitusjoner er derfor mer bekymringsverdig enn svekket tillit til politiske aktører, fordi de på mange måter kan sies å være selve grunnpilarene i samfunnet (Norris 2011:29).

Den mest spesifikke formen for politisk tillit er tilliten til de politiske aktører. Dette vil si hvor stor tillit innbyggerne har til de enkelte politiske aktørene, der i blant den til enhver tid sittende regjering, samt enkeltpersoner. Herunder kommer altså tilliten til statsministeren, de ulike politiske partiene, men også tilliten til byråkratiet. I stabile og godt etablerte demokratier, vil mangel på tillit til politiske aktører svært sjelden utgjøre en trussel eller ha betydning for funksjonaliteten eller stabiliteten til regimet i seg selv. (Norris 2011:30).

I Norge anses den generelle tilliten for å være relativt høy, og undersøkelser viser at nordmenn er svært tilfreds med de demokratiske prinsippene og hvordan demokratiet fungerer i praksis. Man har derfor konsentrert seg om å studere tilliten innbyggerne har til politiske aktører og regime institusjoner, altså den spesifikke tilliten (Listhaug og Aardal 2011:291-292; Aardal 2003).

Som modellen til Norris (2011:24) viser, er de ulike nivåene av tillit tett sammenvevd, og svingninger i tilliten innbyggerne har til politikerne, kan dermed også gi utslag på tilliten til regimeinstitusjonene og tilfredsheten med hvordan demokratiet fungerer. Ved stortingsvalget i 2001 var det en markant nedgang i tillit til politikerne, og samme år var det også en nedgang i tilliten til institusjonene og innbyggernes tilfredshet med demokratiet. Da tilliten til politikerne steg igjen i 2005, steg også tilliten til de andre nivåene (Listhaug og Aardal 2011:295-298).

3.4: Hva påvirker den politiske tilliten?

Forskere er stort sett enige i hvilke forhold som er med på å påvirke den politiske tilliten, og Aardal og Listhaug (2011:292) lister opp fem kategorier som disse forholdene ofte grupperes i: 1) politisk avstand, 2) politisk leveringsdyktighet, 3) politiske skandaler, 4) virkningen av institusjoner og 5) påvirkning fra medier.

Politisk avstand vil si avstanden mellom den politiske eliten og befolkningen. Dersom makthaverne fører en politikk som står i motsetning til det velgerne ønsker og gir uttrykk for, kan dette være med på å undergrave den politiske tilliten (Listhaug og Aardal 2011:292).

Politisk leveringsdyktighet omfatter i hvor stor grad velgerne opplever at de styrende politikerne leverer gode resultater. Dette gjelder særlig innenfor politikkområder hvor det råder en stor enighet på tvers av partilinjene rundt hvilke mål man ønsker å oppnå, slik som å redusere arbeidsledigheten og øke den økonomiske veksten. Dersom velgerne opplever at politikerne

innfrir på disse områdene, vil den politiske tilliten øke, og omvendt (Listhaug og Aardal 2011:293).

Politiske skandaler er også med på å påvirke den politiske tilliten. Ofte er det snakk om enkeltpersoner som på en eller annen måte misbruker sin posisjon for egen vinnings skyld, altså en form for korrupsjon. Slike saker svekker den politiske tilliten, men dersom det politiske systemet viser at det tar dette på alvor og rydder opp, trenger ikke en enkelt politisk skandale å få alvorlige konsekvenser på lengre sikt (Listhaug og Aardal 2011:294).

Virkingen av institusjoner kan måles både ved å se på velgernes tillit til Stortinget, regjeringen og de ulike politiske partiene, og ved å se på velgernes tilknytning til de ulike politiske institusjonene. En vanlig måte å prøve å måle dette på, er å sammenlikne land med ulike valgordninger ved å se på variasjoner i den politiske tilliten (Listhaug og Aardal 2011:294).

Det siste punktet, påvirkning fra medier, kan ha både positiv og negativ innvirkning på den politiske tilliten. Negative oppslag om enkeltpolitikere, politiske parti, brutte valgløfter osv., bidrar til å svekke tilliten, mens positive oppslag kan bidra til å styrke den (Listhaug og Aardal 2011:294-295).

3.5: Tidligere undersøkelser av politisk tillit

3.5.1: Nasjonalpolitisk tillit

Listhaug og Ringdal (2008) har analysert variasjoner i politisk tillit mellom 24 ulike europeiske land, og kom frem til at tilliten til politikere øker i oppgangstider, mens den synker i nedgangstider, og dermed er økonomiske svingninger en av hovedforklaringene på variasjoner i politisk tillit. I Norge derimot, er tilliten til politikerne svakere nå enn den var på 80- og 90-tallet, på tross av sterk økonomisk vekst.

Sammenlikner man Norge med resten av Europa er tilliten til politikere høy. Dette skyldes at tilliten til politikere og det politiske systemet jevnt over er høy i de nordiske landene. Sammenlikner man derimot Norge med de andre nordiske landene, kommer Norge dårligere ut. Noe av forklaringen skyldes ifølge Listhaug og Ringdal (2008) det norske oljefondet. Oljefondet forsterker de forventningene folk har til politikerne, og det at enkelte samfunnsoppgaver likevel ikke løses, på tross av en stadig økning i oljefondet, gjør at folk

mister tilliten til politikerne og den politikken som føres. Dette varierer riktignok mellom ulike velgergrupper (Stein, Buck og Bjørnå 2019).

En liknende undersøkelse basert på tall fra Den europeiske samfunnsundersøkelsen i 2014, fant at alle de nordiske landene ligger høyt når det gjelder tillit til de ulike institusjonene. Norge ligger i 2014 øverst når det gjelder tillit til nasjonalforsamlingen, de politiske partiene og politikerne. Finland og Danmark har høyere tillit til politiet enn i Norge, og Danmark har også høyere tillit til rettsvesenet. I Norge og Sverige stiger tilliten til institusjonene fra 2004 til 2014, mens for Danmark og Finland har tilliten gått ned i samme periode (Kleven 2016).

Valgdeltakelsen i de nordiske landene er også høy, selv om Norge og Finland ligger noe lavere enn Sverige og Danmark (Kleven 2016). I Norge har valgdeltakelsen ved stortingsvalg vært på over 75 prosent de siste 20 årene (Kleven 2016). Tidligere undersøkelser har også pekt på en klar sammenheng mellom valgdeltakelse og tillit til de ulike politiske institusjonene, og de nordiske landene har både høy tillit til politiske institusjoner og høy valgdeltakelse (Listhaug og Ringdal 2008).

Flere forskere har forklart dette med at avstanden mellom befolkningen og politikerne er kortere i de nordiske landene enn i andre europeiske land. Forskjellene mellom folk er også mindre og sammenliknet med andre europeiske land, er de nordiske landene relativt rike og kan opprettholde en sterk velferdsstat (Ervasti, Fridberg, Hjerm, Kangas og Ringdal 2008).

Likevel finner man variasjoner i tillitsnivået i Norge. Den høyeste tilliten til de politiske institusjonene finner man blant de aller yngste i befolkningen, mens eldre kvinner har lavere tillit enn yngre kvinner. Menn har generelt høyere tillit enn kvinner til Stortinget, mens kvinner har litt høyere tillit til «det politiske systemet». Tilliten stiger også med utdannelsesnivået, hvor de med høyest utdanning også har høyest tillit (Listhaug og Ringdal 2008; Kleven 2016).

3.5.2: Lokalpolitisk tillit

Deltakelsen i lokalvalg har jevnt over sunket fra 1990-tallet og frem til i dag. Selv om valgdeltakelsen steg litt igjen ved valget i 2007 (61,2 prosent) og i 2011 (64,2 prosent), ligger den nå på rundt 60 prosent (Rose og Pettersen 2009:261-262; SSB, 2018). Valget i 2011 må sees i lys av terrorangrepet 22.juli hvor gjerningsmannens politiske motiv førte til et økt fokus på demokratiet (Christensen og Saglie 2017). Rose og Pettersen (2009:262) mener i midlertid

at det blir altfor snevert å utelukkende vurdere lokaldemokratiets tillit basert på valgdeltakelse, og er mer opptatt av å se på omdømmet til lokaldemokratiet. De oppfatningene og holdningene som folk har til lokaldemokratiet, vil være en bedre pekepinn på tilliten lokaldemokratiet har i befolkningen.

Politisk tillit er som sagt et svært sammensatt begrep, og generell politisk tillit består av mange ulike elementer. Rose og Pettersen (2009:262) skiller derfor ut tre hovedområder for å kunne måle politisk tillit; 1) Aktører eller stillingshavere, 2) Institusjoner og grunnleggende spilleregler som aktørene må forholde seg til, og 3) Politikken; altså innholdet i de politiske beslutningene som aktørene fatter. I tillegg vil det for hvert av disse elementene finnes underelementer som også kan påvirke den politiske tilliten.

For å kunne si noe om lokaldemokratiets tillitsnivå, har Rose og Pettersen (2009:264) valgt å sammenlikne tilliten til det nasjonale og det kommunale Norge. Ved å sammenlikne institusjoner og aktører fra både nasjonalt og lokalt nivå, fant de at tilliten til de lokale aktørene og institusjonene gjennomgående er høyere enn på det nasjonale nivået (Rose og Pettersen 2009:265).

Denne forskjellen skyldes i stor grad folks opplevelse av at lokalpolitikere representerer befolkningen bedre enn nasjonale politikere, og at lokalpolitikere også oppfattes som mer lydhør og tar mer hensyn til befolkningens synspunkter (Rose og Pettersen 2009:268).

Det er også en grunnleggende positiv holdning til lokaldemokratiet som styringssystem, og det er en generell tilfredshet med måten lokaldemokratiet fungerer på. Dette gjør seg gjeldende ikke bare i Norge, men også i andre land som Sveits, Nederland og Danmark (Rose og Pettersen 2009:271-273).

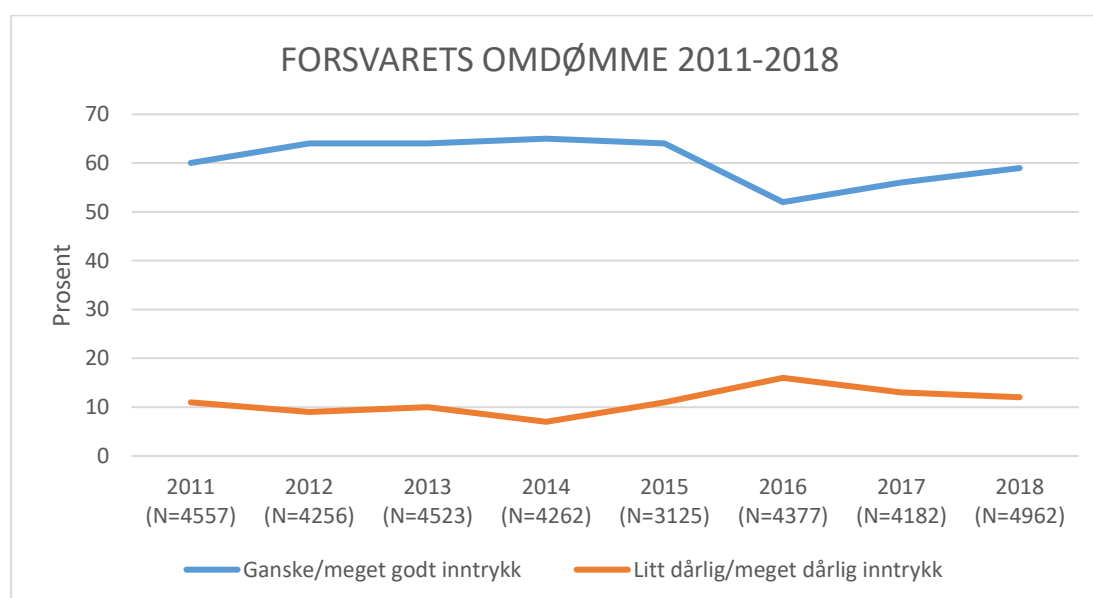
Stein, Buck og Bjørnå (2019) har studert tilliten til politikere i Nord-Norge sammenliknet med resten av landet, og fant at folk i Nord-Norge har lavere tillit til både lokale og nasjonale politikere enn i resten av landet. I henhold til Rokkans teori om et asymmetrisk maktforhold mellom sentrum og periferi, kunne man forvente lavere tillit til lokale politikere fordi de kan bli sett på som maktesløs i forhold til nasjonale politikere, men i Nord-Norge er altså tilliten til lokale politikere sterkt korrelert med den tilliten man har til nasjonale politikere. I følge denne studien kan dette forklares ved å se nærmere på sentrum-periferi dimensjonen og ved at periferi tas med som forklaringsvariabel i analyser av politisk tillit.

3.5.3: Forsvarets innbyggerundersøkelse 2011-2018

Siden 2011 har Forsvaret gjennomført sin egen innbyggerundersøkelse for å finne ut hva det norske folk mener om organisasjonen. Kantar TNS utførte undersøkelsen på vegne av Forsvaret i 2017 og 2018, mens den før dette ble utført Ipsos MMI (Forsvaret, 2019). Målsettingen med undersøkelsen er å si noe om hvilket inntrykk folk har av Forsvaret som organisasjon, og rapporten brukes som et styringsverktøy for forsvarsledelsen (Kantar TNS 2018).

Et av de sentrale spørsmålene i denne undersøkelsen, er å kartlegge Forsvarets omdømme.

Tabell 3.1: Forsvarets omdømme 2011-2018.

Tabell 3.1 hentet fra Kantar TNS 2018:11

I 2011 svarte 60% prosent at de hadde et ganske godt eller meget godt inntrykk av Forsvaret. I 2012 steg dette tallet til 64%, der det ble liggende nokså stabilt frem til 2015. Ikke overraskende finner man et ganske markant fall i omdømmet i 2016, hvor bare 52% sa de hadde et ganske godt eller meget godt inntrykk av Forsvaret. Videre ser man at inntrykket av Forsvaret bedrer seg litt i 2017, hvor 56% sier de har et ganske godt eller svært godt inntrykk, og i 2018 har dette økt til 59%, altså nesten tilbake på samme nivå som i 2011 (Kantar TNS 2018). Nedgangen i 2016 må ifølge Forsvaret ses i sammenheng med at regjeringen 17.juni 2016 la fram sitt forslag til ny langtidsplan for forsvarssektoren, og den påfølgende negative medieomtalen (Forsvaret, 2016).

Listhaug og Aardal (2011:294-295) påpeker som tidligere nevnt, at negative medieoppslag kan bidra til å svekke tillit. I følge denne innbyggerundersøkelsen opplevde innbyggerne i 2016 68% av nyhetssakene som negative for Forsvaret, mens kun 18% ble oppfattet som positive, noe som skilte seg markant ut fra tidligere år. I perioden etter 2016 har trenden vært mer positiv igjen, og i 2018 ble 47% av nyhetssakene oppfattet som negative, men 34% ble oppfattet som positive. Undersøkelsen sier videre at inntrykket folk har av Forsvaret varierer noe med hvor i landet man bor, og at befolkningen i de tre nordligste fylkene er de som har det dårligste inntrykket (Kantar TNS 2018).

3.6: Forventninger til funn

Denne oppgaven starter med en kvalitativ analyse av leserinnlegg publisert i nordnorske aviser som omhandler nedleggelsen av Andøya flystasjon. Dette vil bli redegjort nærmere for i kapittel 4. I følge Rokkans modell kan negative forandringer medføre at periferien velger å protestere mot sentrums beslutninger. For å lykkes med en slik protest, må som sagt de perifere aktørene bestemme seg for hvilken mobiliseringsstrategi som vil være mest hensiktsmessig, og hvilken form den skal innta (Rokkan og Urwin 1983:136).

I avisinnleggene forventer jeg å finne ulike mobiliseringsstrategier basert på argumentasjon av økonomisk, kulturell, sikkerhetspolitisk eller legal art. Jeg forventer imidlertid ikke å finne oppfordringer til voldelige aksjoner.

Videre antar jeg at omtalen av politiske aktører og institusjoner vil bli dårligere etter at det endelige vedtaket om ny langtidsplan for forsvarssektoren foreligger, og at formuleringene vil bli kvassere. Jeg antar også at flere av innleggene vil gi uttrykk for svekket tillit til regjeringspartiene og Arbeiderpartiet.

I oppgavens kvantitative analyse, tar jeg utgangspunkt i spørsmål om politisk tillit fra Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) sin innbyggerundersøkelse fra 2015 og 2017. Disse redegjøres det nærmere for i kapittel 4. Listhaug og Aardal (2011:292-293) trakk som sagt fram, at politisk avstand og politisk leveringsdyktighet er med på å påvirke den politiske tilliten. Dersom velgerne føler at politikerne ikke leverer gode resultater eller at politikken som føres står i motsetning til velgernes ønsker, kan dette være med på å undergrave den politiske tilliten. Som nevnt i punkt 1.1 var det kraftig motstand mot enkelte av reformene regjeringen Solberg hadde fremmet, blant annet kommune- og regionreformen og politireformen, og stortingsvalget høsten 2017 ble av mange omtalt som et «distriktsopprør».

Selv om Rose og Pettersen (2009:265) fant at tilliten til lokale aktører og institusjoner var høyere enn på det nasjonale nivået, ble disse reformene av mange oppfattet som «sentraliseringspolitikk» hvor de lokale politikerne stod maktesløs i forhold til nasjonale politikere. Dette kan ha påvirket den lokalpolitiske tilliten. Utfra dette kommer jeg derfor med følgende hypoteser:

H1: Tilliten til stortings- og kommunepolitikerne er lavere i 2017 enn den var i 2015

H2: Misnøyen med stortings- og kommunepolitikere har økt fra 2015 til 2017

Forslaget om ny langtidsplan for forsvarssektoren, hvor blant annet flystasjonen på Andøya skulle legges ned, møtte stor motstand i Nord-Norge. Dette forslaget stod i motsetning til hva mange velgere ønsket og ga uttrykk for, og ble blant annet omtalt som «en radering av Forsvaret i Nord-Norge». Stein, Buck og Bjørnå (2019) fant som sagt at folk i Nord-Norge har lavere tillit til både lokale og nasjonale politikere enn i resten av landet, samt at tilliten til lokale politikere er sterkt korrelert med tilliten til nasjonale politikere. Utfra dette formulerer jeg derfor følgende hypoteser:

H3: Tilliten til stortings- og kommunepolitikere har gått mer ned i Nordland, Troms og Finnmark enn i resten av landet.

H4: Misnøyen med stortings- og kommunepolitikere har økt mer i Nordland, Troms og Finnmark enn i resten av landet.

Forsvarets egen innbyggerundersøkelse viste et markant fall i Forsvarets omdømme i 2016, og det er derfor rimelig å anta at dette også vil være tilfelle i min undersøkelse. Difis innbyggerundersøkelse fra 2015 har med spørsmålsformuleringen «Hvor gode eller dårlige mener du disse tjenestene er? Forsvaret», mens undersøkelsen fra 2017 inkluderer spørsmålsformuleringen «Hvor gode eller dårlige mener du de statlige tjenestene er? Forsvaret». Utfra dette formulerer jeg derfor følgende hypoteser:

H5: Inntrykket av Forsvaret er dårligere i 2017 enn i 2015.

H6: Inntrykket av Forsvaret er dårligere i Nordland, Troms og Finnmark i 2017 enn i resten av landet.

H7: Det er en positiv sammenheng mellom inntrykk av Forsvaret og tilliten til kommune- og stortingspolitikerne, og den har blitt sterkere fra 2015 til 2017.

Kapittel 4: Metode

4.1: Bakgrunn for valg av metode

Når man skal finne en egnet forskningsstrategi for den problemstillingen man ønsker å undersøke, må man se på hvilken type empiri man har mulighet til å hente inn for å belyse problemstillingen. Noen problemstillinger peker klart i retning av en kvantitativ orientering, mens andre vil være best tjent med en kvalitativ orientering (Ringdal 2013:21-24). Kvantitativ metode krever et stort antall enheter, og benytter seg ofte av spørreundersøkelser, mens kvalitativ metode er best egnet der man har få enheter eller informanter og ønsker å få en dypere forståelse av ulike sosiale fenomener, gjerne gjennom dybdeintervju (Ringdal 2013:21-24; Thagaard 2013:11-12).

Ringdal (2013:25), sier at forskningsspørsmål som starter med hva eller hvordan, gjerne besvares best med hjelp av kvalitativ metode, mens forskningsspørsmål som starter med hvorfor, ofte er best tjent med kvantitativ metode. Problemstillingen for min oppgave er «Hvordan har langtidsplanen for forsvarssektoren påvirket den politiske tilliten i den nordnorske periferien?», og denne formuleringen peker dermed klart i retning av en kvalitativ tilnærming.

I den senere tid har det derimot blitt stadig vanligere å finne studier som kombinerer ulike forskningsstrategier, og ofte kan dette bidra til å gi en bedre forståelse av det fenomenet man ønsker å studere (Bratberg 2017:182-184). Imidlertid er det også en fare for at man kombinerer forskningsstrategier som ikke lar seg forene, og at man dermed ender opp med en form for metodisk hybrid som undergraver hele studien (Aase og Fossåskaret 2014:19-20). Jeg har likevel valgt å benytte meg av en blanding av kvalitativ og kvantitativ metode i denne oppgaven, hvor den kvantitative tilnærmingen brukes som et supplement til den kvalitative studien. Dette gjør jeg fordi jeg mener en blandet tilnærming vil kunne belyse flere aspekter ved problemstillingen, og dermed styrke undersøkelsen.

4.2: Kvalitativt forskningsdesign

For å få en bedre forståelse av hvordan langtidsplanen for forsvarssektoren eventuelt har påvirket den politiske tilliten i Nord-Norge, har jeg valgt å gjennomføre en diskursanalyse av leserinnlegg og kommentarer på Facebook-gruppen «Bevar Andøya Flystasjon». Opprinnelig ønsket jeg å benytte meg av dybdeintervju for å få en bedre forståelse av hva som påvirket folks politiske tillit, men dette lot seg dessverre ikke gjennomføre innenfor denne oppgavens

tidsramme. Jeg slet veldig med å komme i kontakt med mulige informanter fra regionen, og opplevde også at folk som tidligere hadde takket ja til å stille opp, plutselig trakk seg da tidspunktet for intervjuet nærmet seg. Dette kan ha mange årsaker, men noen av informantene ga uttrykk for at de ikke lenger hadde tid eller mulighet til å stille opp.

Jeg valgte derfor å ta utgangspunkt i avisinnlegg fra perioden 2016 og frem til våren 2019, og valgte å avgrense søket til innlegg publisert i papiravisene Harstad Tidende, Fremover, Avis Nordland, Nordlys, Lofotposten, Fremtid i Nord, Sortlandsavis, iTromsø, Vesteraalens Avis og Saltenposten. Dette ble gjort for å ikke få for mange treff, og fordi det er den politiske tilliten i Nord-Norge som er relevant for min problemstilling. Jeg valgte å ikke inkludere innlegg publisert i Andøyposten, siden dette er en lokalavis for Andøy kommune. Jeg lot også bevisst være å inkludere leserinnlegg publisert på nettavisene, fordi mange av innleggene kun er tilgjengelig dersom man er abonnent, og fordi omfanget da ville blitt for stort.

Jeg gjorde to ulike søk i Atekst, ett hvor jeg brukte søkeordene Andøya flystasjon + tillit, og et hvor jeg brukte søkeordene nedleggelse + Andøya flystasjon. Det første søket ga 55 treff, mens det andre søket ga 207 treff. Mange av innleggene var publisert i flere aviser, og inkludert i det siste søket var også nyhetsartikler som omhandlet nedleggelsen av flystasjonen. Ved å sile ut innleggene som hadde stått på trykk flere steder, og fjerne alle nyhetsartikler om temaet, satt jeg til slutt igjen med 81 innlegg som ble gjenstand for min videre analyse.

Disse innleggene valgte jeg så å kategorisere utfra tidspunktet de var publisert, og bakgrunnen til forfatterne av innleggene. Dette ble gjort for å se om innleggene endret karakter. Jeg delte dermed innleggene opp i tre ulike tidsperioder; de som ble publisert etter at forslaget for ny langtidsplan for forsvarssektoren ble lagt frem 17.juni 2016, de som ble publisert etter at det endelige vedtaket ble fattet 15.november 2016, og de som ble publisert etter valget 11.september 2017. Videre delte jeg hver tidsepoke opp i bakgrunnen til forfatterne av innleggene; de med forsvarsfaglig bakgrunn, de med politisk bakgrunn, og de som ikke stod oppført med noen kjent tilhørighet. Dette blir dermed de uavhengige variablene i min analyse. Hensikten med analysen er å se på hvilke mobiliseringsstrategier de perifere aktørene benytter seg av, hvilke argumenter som brukes for å åpne en alternativ forsvarspolitisk diskurs, hvordan politikere og Forsvaret omtales og hvilket inntrykk innleggene gir av den politiske tilliten. De avhengige variablene i analysen blir dermed; mobiliseringsstrategier, alternativ diskurs, omtale av politiske aktører og politisk tillit. Analysen starter med å se på de to første avhengige variablene for hver periode. Deretter ser jeg nærmere på omtalen av politiske aktører og inntrykket som blir gitt av den politiske tilliten.

For hver uavhengige variabel gjennomførte jeg en diskursanalyse for å undersøke hvordan innleggene prøver å mobilisere til motstand mot den rådende diskursen fra sentrum gjennom å skape sine egne representasjoner av virkeligheten. Mathisen (1997:3) definerer diskursanalyse som; «[A]nalyse av språkbruk i en samfunnsmessig kontekst, med fokus på hvordan de ideer og begreper som produseres i denne konteksten tolker og er med på å forme (et visst utsnitt av) den samfunnsmessige virkeligheten». Diskursanalyse kan med andre ord bidra til å sette søkelys på hvordan kollektive holdninger skapes og opprettholdes gjennom språkbruk, og diskurs kan dermed forstås som den strukturen som er med på å gi teksten mening (Bratberg 2017:36).

For å kunne anvende diskursanalyse på en konstruktiv måte, må man ha et stort nok antall tekster skrevet av ulike aktører for å kunne fange opp spenningen mellom de ulike virkelighetsperspektivene. Diskursanalysen retter søkelyset mot konkrete elementer i selve teksten for å på denne måten undersøke hvordan den enkelte diskursen er bygd opp. Språkbruk, ordvalg og retoriske virkemidler kan dermed være en inngangsport til selve diskursen (Bratberg 2017:54-55).

Diskursanalyse handler om en fortolkning av ulike virkelighetsoppfatninger, ikke om å forklare årsakssammenhenger, og selve analysen handler dermed om å; «[A]nalyse hvordan vi konstruerer, opprettholder og utfordrer dominerende tankesett og institusjonene vi omgir oss med» (Bratberg 2017:58).

Utfordringen ved diskursanalysen ligger dermed i hvorvidt de funn analysen avdekker kan sies å være gyldige. Den er lite egnet til generalisering, men ved å redegjøre grundig for hvilke tekster man har undersøkt, hva som ligger til grunn for en bestemt tolkning og hva denne tolkningen innebærer, kan analysen etterprøves og dermed sies å være holdbar (Bratberg 2017:61-63).

Analysen har hatt særlig fokus på argumentasjonen i innleggene, sett i sammenheng med Rokkans modell. Forfatterens valg av ord og formuleringer har også blitt studert for å undersøke hvilke assosiasjoner språkbruken skaper hos leseren. Videre har analysen sett innleggene i alle periodene under ett for å undersøke hvordan innleggene har endret seg over tid.

Helt til slutt har jeg valgt å se på innleggene publisert på Facebook-siden til foreningen Bevar Andøya Flystasjon (BAF). Også her er det publisert en rekke innlegg som omhandler nedleggelsen av flystasjonen, men her har jeg valgt å gå nærmere inn på kommentarfeltene

under innleggene, for å få et bedre bilde av hva folk flest mener om saken og hvordan de omtaler politiske aktører, politiske institusjoner og regimeytelser.

Siden antall innlegg og tilhørende kommentarer på denne siden er formidabel, har jeg ikke hatt muligheten til å foreta en skikkelig analyse av kommentarene. Jeg har derfor valgt å trekke frem poeng som jeg har lagt merke til går igjen, og kommentarer som konkret nevner politisk tillit. Det er dermed ikke mulig å trekke en generell konklusjon om politisk tillit basert på kommentarene, men de kan gi et innblikk i hva enkeltmedlemmer i gruppa mener.

Facebook-siden er en offentlig tilgjengelig side, og både innleggene og kommentarene ligger åpent tilgjengelig. Av etiske hensyn har jeg ikke blitt medlem av gruppen, og har derfor ikke hatt tilgang til annet enn diskusjonen på siden. Opplysninger om foreningen og deres formål, har jeg derfor måttet innhente fra andre kilder.

4.3: Kvantitativt forskningsdesign

For å se nærmere på om langtidsplanen for forsvarssektoren har påvirket den politiske tilliten i den nordnorske periferien, har jeg tatt utgangspunkt i innbyggerundersøkelsen fra Difi fra 2015 og 2017, som blir gjennomført hvert andre år. Hensikten med undersøkelsen er å se på hvordan det står til med forvaltningen i Norge, og rapporten skal bidra til å bedre kunnskapsgrunnlaget slik at offentlige tjenester og virksomheter kan videreutvikles. Innbyggerundersøkelsen har en innbyggerdel, hvor spørsmålene er av en mer generell art, og en brukerdel som mer konkret spør om brukernes erfaring med de offentlige tjenestene. Både spørreskjemaet, rådata og samlerapporter fra begge undersøkelsene ligger offentlig tilgjengelig på Difis nettsider, selv om tilgangen til rådata krever gyldig lisens på statistikkprogrammet SPSS (Direktoratet for forvaltning og IKT [Difi], 2019). I min studie har jeg valgt å bruke data fra undersøkelsenes innbyggerdel.

4.3.1: Utvalgsriterier i innbyggerundersøkelsene

Innbyggerdelen fra undersøkelsen i 2015 ble sendt til 30 000 innbyggere over 18 år, hvorav 11 567 besvarte undersøkelsen. Dette tilsvarer en svarprosent på 41. I undersøkelsen fra 2017 ble innbyggerdelen sendt til 44 771 innbyggere over 18 år, hvorav 8 361 besvarte undersøkelsen. Dette tilsvarer en svarprosent på 20, noe som er lavere enn i tidligere undersøkelser. Trekningen av utvalget i begge undersøkelsene ble gjort innenfor fylkene slik at

kjønnsfordelingen ble lik innenfor de fem alderskategoriene; 18–24, 25–34, 35–49, 50–66, og 67 år og eldre (Difi, 2019).

4.3.2: Operasjonalisering

Denne oppgaven søker som sagt å undersøke den spesifikke politiske tilliten, nærmere bestemt tilliten til politiske aktører, både nasjonalt og lokalt. I tillegg ønsker den å undersøke hvorvidt folk føler at de blir hørt, og deres inntrykk av Forsvaret. For å operasjonalisere begrepet, og gjøre politisk tillit målbart, benytter innbyggerundersøkelsene fra Difi seg av konkrete spørsmål om tillit til stortingspolitikere og kommunepolitikere. I tillegg har begge undersøkelsene inkludert spørsmål om hvor lydhør innbyggerne føler politikerne er, samt hvilket inntrykk de har av ulike regimeinstitusjoner. Jeg har derfor valgt å benytte spørsmålsformuleringene fra innbyggerundersøkelsene som et mål på tilliten til politiske aktører.

Avhengige variabler

De avhengige variablene i mine analyser er dermed spesifikk politisk tillit, hvor jeg tar utgangspunkt i tillit til politiske aktører, lydhørhet hos nasjonale og lokale politikere, samt inntrykk av Forsvaret.

For å måle tilliten til politiske aktører, har jeg brukt spørsmålsformuleringene «Hvor stor eller liten tillit har du til at politikerne på Stortinget arbeider for innbyggernes beste?» og «Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikere arbeider for innbyggernes beste?» Disse spørsmålsformuleringene er identiske i de to undersøkelsene, og kan dermed brukes til å sammenlikne tilliten til stortings- og kommunepolitikere for å se etter eventuelle endringer (Difi, 2019).

For å måle lydhørheten hos nasjonale og lokale politikere, har jeg brukt spørsmålsformuleringene «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan politikerne på Stortinget lytter til innbyggernes synspunkter» og «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan kommunepolitikere lytter til innbyggernes synspunkter i din kommune?». Også her er spørsmålsformuleringene identisk i de to undersøkelsene.

For å måle respondentenes inntrykk av Forsvaret, benyttes spørsmålsformuleringen fra undersøkelsen i 2017 «Hvor gode eller dårlige mener du de statlige tjenestene er? Forsvaret» og spørsmålsformuleringen «Hvor gode eller dårlige mener du disse tjenestene er? Forsvaret»

fra undersøkelsen i 2015. Disse er så godt som identiske, og jeg har derfor valgt å bruke dem som mål på det samme. I mine analyser bruker jeg formuleringen «inntrykk av Forsvaret».

På spørsmålene «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan politikerne på Stortinget lytter til innbyggernes synspunkter?» og «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan kommunepolitikere lytter til innbyggernes synspunkter i din kommune?» i innbyggerundersøkelsen fra 2015, er alternativet «vet ikke, har ingen mening» gitt verdien 8, mens alternativet i undersøkelsen fra 2017 har fått verdien 9999. Siden undersøkelsene opererer med ulike verdier, har jeg derfor valgt å utelukke svaralternativet «vet ikke/har ingen mening» i mine analyser. Svaralternativene på alle spørsmålene går fra -3 (svært liten tillit) til +3 (svært stor tillit). Man får dermed ordinalvariabler med 7 verdier og de kan derfor behandles som kontinuerlige variabler (Johannessen 2009: 46).

Uavhengige variabler

For å kunne sammenlikne innbyggerundersøkelsen i 2015 og 2017, valgte jeg å først å sammenlikne gjennomsnittsverdiene for hele landet på de avhengige variablene. For å kunne gjøre dette på enklest mulig måte, omkodet jeg enkelte av variablene (vedlegg 1). Her ble «Hele landet» brukt som uavhengig variabel. Videre var jeg interessert i å undersøke om det var signifikante forskjeller mellom gjennomsnittsverdiene i Nordland/Troms/Finnmark og resten av landet, og her ble «Fylke2» brukt som uavhengig variabel.

Utvalgskriterier for fylker i periferien

Opprinnelig ønsket jeg å benytte ulike kommuner i Vesterålen som enheter, for å se om vedtaket om nedleggelse av flystasjonen hadde hatt noen innvirkning på den politiske tilliten i denne regionen. Dette lot seg gjøre i Difis innbyggerundersøkelse fra 2015, men i rådataen fra undersøkelsen i 2017, var ikke kommunenummer en egen variabel. For å kunne sammenlikne data fra begge undersøkelsene, bestemte jeg meg derfor for å bruke fylke som variabel.

Beslutningen om å legge ned Andøya flystasjon har hatt betydning ikke bare for Andøy kommune, men for store deler av landsdelen. Mange av avisinnleggene i den kvalitative analysen så på vedtaket som en sentralisering av Forsvaret, som ville svekke forsvarsevnen i hele Nord-Norge.

Jeg tok derfor utgangspunkt i fylkene Nordland, Troms og Finnmark for å måle den spesifikke politiske tilliten i periferien. Som redegjort for i punkt 3.1.1, kan disse fylkene regnes som periferier fordi de 1) har geografisk avstand til sentrum (Oslo) 2) Er ulik fra sentrum ved at innbyggerne føler en viss grad av nordnorsk fellesskap, blant annet gjennom dialekt 3) Står i et avhengighetsforhold til sentrum når det kommer til politiske og økonomiske ressurser.

Langtidsplanen for forsvarssektoren har berørt disse fylkene i ulik grad, og det er mange andre faktorer som påvirker den politiske tilliten. I Finnmark har det blant annet vært sterk motstand mot regionsreformen og stor misnøye med ambulansetjenesten. Det er derfor interessant å se om langtidsplanen for forsvarssektoren også kan ha bidratt til å påvirke den politiske tilliten her.

4.3.3: Sammenlikning av innbyggerundersøkelsene

Gjennomsnitt

For å sammenlikne gjennomsnittsverdiene i de to undersøkelsene, ble det generert tabeller med spørsmålsformuleringene (listet opp i punkt 4.3.2.1) som avhengig variabel, og «Hele landet» og «Fylke2» som uavhengige variabler. Dette ble gjort for alle spørsmålene og for begge undersøkelsene.

Hypotesetesting

I kapittel 3 ble det formulert 7 hypoteser til forventede funn i analysen, og for å se om nedgangen i gjennomsnittsverdien fra undersøkelsen i 2015 til undersøkelsen i 2017 var statistisk signifikant, ble differansen mellom undersøkelsene brukt som mål. Siden utvalgsstørrelsene er svært forskjellig i de to undersøkelsene, har jeg benyttet meg av et vektet pooled standardavvik i min analyse (De Winter og Cahusac 2014). Dette ble gjort for å kunne gi et mer pålitelig resultat av testene. Deretter ble differansene fra Nordland, Troms og Finnmark testet opp mot differansen til Sør-Norge (vedlegg 1).

Korrelasjon

For å se om det var samvariasjon mellom innbyggernes tillit til stortingspolitikere og inntrykk av Forsvaret, samt tillit til kommunepolitikere og inntrykk av Forsvaret, ble disse variablene testet for korrelasjon. Deretter ble korrelasjonskoeffisientene fra de to innbyggerundersøkelsene sammenliknet for å se om korrelasjonen var blitt sterkere eller svakere. Dette ble gjort for alle de tre nordnorske fylkene som så ble sammenliknet med Sør-Norge.

Bivariat regresjonsanalyse

I min analyse har jeg valgt å foreta en bivariat regresjonsanalyse ved å bruke en modell for enkel lineær regresjon:

$$Y_1 = b_0 + b_1X_1 + e_1$$

I denne modellen er tillit til stortings- og kommunepolitikere avhengig variabel, og inntrykk av Forsvaret uavhengig variabel. Dette er i utgangspunktet ikke optimalt, da variabler som måler verdier og holdninger, helst bør brukes som avhengige variabler (Ringdal 2013:390). I regresjonsanalysen ligger det også en forutsetning om at innbyggernes inntrykk av Forsvaret påvirker tilliten til politikerne, og ikke omvendt. Forsvaret er en politisk styrt institusjon, hvor både overordnede sikkerhetspolitiske strategier og forsvarsbudsjettet vedtas av stortingspolitikere. Misnøye med Forsvarets evne til å utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte, vil dermed i de aller fleste tilfeller skyldes for lave bevilgninger, manglende investeringer og andre politiske føringer, som blant annet langtidsplanen for forsvarssektoren fra 2017.

Den bivariante regresjonsanalysen opererer kun med én uavhengig variabel, og en slik analyse blir dermed langt fra grundig nok til å kunne si noe med sikkerhet. Jeg har likevel valgt å foreta en slik analyse, for å få en viss formening om hvor mye av tilliten til politikerne som kan tilskrives inntrykk av Forsvaret. Selv om inntrykket av Forsvaret ikke er optimal som uavhengig variabel, kan en sammenlikning av regresjonskoeffisientene fra 2015 og 2017 likevel gi interessant informasjon. Det er altså først og fremst endringer i modellens forklaringskraft som er hensikten med analysen.

4.4: Etiske vurderinger

Datagrunnlaget i min oppgave er basert på allerede eksisterende statistikk, avisinnlegg som har vært publisert i nordnorske aviser og kommentarer fra en offentlig tilgjengelig Facebook-gruppe. Jeg har dermed ikke gjennomført en egen datainnsamling, og har ikke hatt behov for å behandle personopplysninger av noe slag.

Prosjektet ble likevel meldt inn til og godkjent av NSD, siden jeg opprinnelig ønsket å benytte meg av dybdeintervju. Som nevnt tidligere, lot ikke dette seg gjøre innenfor denne oppgavens tidsrom, og det ble ikke gjennomført et eneste intervju. Kontakten med mulige informanter var via SMS, og da jeg ble tvunget til å gi opp intervju som metode, ble disse telefonnumrene

slettet. Endringene ble meldt inn til NSD som konkluderte med at prosjektet ikke lenger hadde meldeplikt.

Jeg har med andre ord kun benyttet meg av offentlig informasjon, som dermed er tilgjengelig for forskning, men det er likevel viktig å følge de etiske retningslinjene for forskning på internettkilder (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2003; Thagaard 2013:154). Selv om informasjonen som legges ut i debattfora strengt tatt er åpent tilgjengelig, kan de som publiserte innlegget ha en annen forståelse, og man må derfor ta særlig hensyn til begrepet «forventet offentlighet». Dette begrepet relateres til forskning der det kan være uklart om informantene er klar over at informasjonen er offentlig tilgjengelig og kan bli brukt til andre formål. Forskeren har derfor et særlig ansvar for å vurdere hva som kan sies å være «forventet offentlighet» (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2003).

I min studie må alle avisinnleggene sies å være offentlige. De er alle hentet fra papirutgavene av avisene, og alle avisene har ansvarlige redaktører. Jeg har anonymisert innleggene ved å slå dem sammen og se på dem under ett, og direkte sitat fra innleggene blir referert til med avisens navn og dato, ikke forfatteren selv. Dette er gjort bevisst for at det ikke skal være mulig å identifisere enkeltpersoner.

Når det gjelder Facebook-gruppen BAF, er dette som sagt en offentlig gruppe, hvor diskusjonsforumet ligger åpent tilgjengelig på nett. For å få tilgang til opplysninger om selve gruppen, deltakere eller mulighet til å selv kommentere, må man være medlem. Jeg har ikke meldt meg inn i gruppen, og har kun sett på diskusjonen i det åpne forumet. Spørsmålet er om de som kommenterer innleggene som publiseres er klar over at det de skriver er offentlig tilgjengelig, altså om det kan kvalifisere til «forventet offentlighet».

Denne gruppen hadde pr. april 2019 ca. 27.000 medlemmer, og formålet til gruppa er å gjøre alt som står i deres makt for å bevare flystasjonen. Både innlegg og kommentarer retter tidvis direkte spørsmål til rikspolitikere og lokalpolitikere, og de fagmilitære innleggene henvender seg til både politikere og forsvarsledelsen med argumenter for hvorfor flystasjonen er viktig for forsvarsevnen. Diskusjonsforumet brukes som en mulighet til å protestere mot vedtaket om nedleggelse av flystasjonen, og som en mulighet til å bli hørt. Alle innlegg og kommentarer har på en eller annen måte relevans for selve saken, og det kommer aldri frem personopplysninger eller kontaktopplysninger i kommentarene. Det er dermed rimelig å anta at de som kommenterer innlegg publisert på denne siden er innforstått med at informasjonen er offentlig tilgjengelig.

For å sikre anonymiteten til de som kommenterer, har jeg sett på kommentarene som en helhet og trukket frem synspunkt som går igjen i flere kommentarer. Direkte sitat fra kommentarene refereres til Facebook-gruppa som helhet, ikke ved navn, og kommentarer skrevet på dialekt blir gjengitt på bokmål. Dette er gjort for at det ikke skal være mulig å identifisere enkeltpersoner.

4.5: Reliabilitet, validitet og overførbarhet

Reliabilitet omhandler hvorvidt forskningen som er gjort kan sies å være utført på en pålitelig og tillitvekkende måte (Thagaard 2013:201). Begrepet kan også deles opp i ekstern og intern reliabilitet, hvor ekstern reliabilitet handler om hvorvidt forskningens lar seg replisere av andre, mens intern reliabilitet handler om at forskeren må beskrive forskningsstrategiene og analysemetodene som er benyttet, slik at selve forskningsprosessen blir synliggjort og kan vurderes (Thagaard 2013:202-203).

Jeg har derfor redegjort for hvilken forskningsstrategi jeg har lagt til grunn for min oppgave, utvalgsriteriene for valg av fylker i analysens kvantitative del, og søkeordene jeg benyttet for å finne relevante leserinnlegg, samt tidsavgrensning for søket. Videre har jeg forsøkt å begrunne de metodiske valgene jeg har gjort i denne oppgaven slik at undersøkelsen skal bli mest mulig transparent. Siden dette først og fremst er en kvalitativ undersøkelse, er det vanskelig å innfri kravet om ekstern reliabilitet, og det er derfor enda viktigere at det redegjøres godt for selve forskningsprosessen.

Validitet vil si hvordan man tolker datamaterialet og gyldigheten av denne tolkningen (Thagaard 2013:204). Analysen i kvalitative undersøkelser representerer forskerens fortolkninger av det fenomenet som blir studert, og oppgavens validitet handler dermed om hvorvidt denne fortolkningen representerer den virkeligheten som har vært gjenstand for studien. Ved å grundig redegjøre for hvordan analysen gir grunnlag for de slutningene man trekker, kan man øke studiens validitet (Thagaard 2013:204-206). Jeg har derfor søkt å se på avisinnleggene og kommentarene med et åpent blikk, og ikke trekke konklusjoner som ikke kan begrunnes utfra funn i datamaterialet.

Et annet viktig moment er hvorvidt studien har overførbarhet eller ikke. Overførbarhet vil si at de funn man har gjort også kan sies å være gyldige i andre situasjoner (Thagaard 2013:205-206). Denne oppgaven benytter seg av leserinnlegg fra nordnorske aviser og kommentarer fra Facebook-gruppen Bevar Andøya Flystasjon for å se på hvordan den politiske tilliten har blitt

påvirket av ny langtidsplan for forsvarssektoren. Disse innleggene kan derfor ikke generaliseres til å representere politisk tillit i hele den nordnorske befolkningen, men de kan bidra til å gi et bilde av hvordan langtidsplanen for forsvarssektoren har påvirket den politiske tilliten hos enkelte i befolkningen, og kan dermed være et bidrag i forskningen rundt politisk tillit.

Kapittel 5: Analyse

Denne oppgaven søker å belyse problemstillingen «*hvordan har langtidsplanen for forsvarssektoren påvirket den politiske tilliten i den nordnorske periferien*», og for å svare på denne har jeg formulert fire konkrete forskningsspørsmål som så har dannet grunnlag for analysen. Disse forskningsspørsmålene er;

- 1) Hvilket bilde gir avisinnlegg av periferiens mobiliseringsstrategier og politisk tillit?
- 2) Hva sier innbyggerundersøkelser om den politiske tilliten i den nordnorske periferien sammenliknet med Sør-Norge?
- 3) Er det en sammenheng mellom folks inntrykk av Forsvaret og politisk tillit?

For å forsøke å svare på disse spørsmålene har jeg som sagt valgt en blandet metodisk tilnærming. Punkt 5.1 redegjør for den kvalitative analysen, og starter med å redegjøre for bakteppet for diskursanalysen. Deretter blir leserinnleggene analysert med fokus på deres alternative diskurs og mobiliseringsstrategier, før det blir sett nærmere på omtalen av politiske aktører og politisk tillit. Til slutt tar analysen for seg kommentarene fra Facebookgruppen BAF. Punkt 5.2 redegjør for den kvantitative analysen og tester hypotesene fremsatt i kapittel 3.

5.1: Kvalitativ analyse

5.1.1: Bakteppe for analysen

Diskursanalysen av leserinnleggene går nærmere inn på hvordan regjeringens forsvarspolitiske diskurs blir utfordret og hvilke mobiliseringsstrategier de perifere aktørene har benyttet seg av. Det er derfor viktig å starte med å redegjøre for hva som er regjeringens forsvarspolitiske diskurs i denne perioden, og hvilke ressurser periferien har som kan mobiliseres til handling.

Regjeringens forsvarspolitiske diskurs

I forslaget til ny langtidsplan for forsvarssektoren ble det foreslått at Bell-helikoptrene skulle flyttes fra Bardufoss til Rygge, og at flystasjonen på Andøya skulle legges ned. Begrunnelsen for å flytte Bell 412 var at skvadronen skulle være i beredskap for politiet og spesialstyrkene og videreutvikles som en fullverdig spesialstyrkekapasitet (Bruun-Hanssen 2015:53). Begrunnelsen for å legge ned flystasjonen på Andøya var av økonomisk art, og en samlokalisering av kampfly, overvåkningsfly og QRA-beredskap på Evenes, ville være et

rimeligere alternativ (Bruun-Hanssen 2015:53). Forsvaret i nord ville likevel komme styrket ut totalt sett. Den rådende diskursen innenfor forsvarspolitikken fra sentrum i denne perioden, er med andre ord at Forsvaret må styrkes og effektiviseres for å møte det nye trusselbildet Norge står overfor. Den kalde krigen er for lengst over, terrortrusselen er langt større enn russisk agitasjon, og dette må også gjenspeile seg i den norske beredskapen. Det er derfor interessant å se nærmere på hvordan leserinnleggene søker å endre eller modifisere denne diskursen for å vinne frem med sine synspunkt.

Periferiens muligheter

I en valgkampdebatt fra Loen i Sogn og Fjordane 23. august 2017 på NRK sa Trond Helleland; «Forsvarspolitik er ikke distriktspolitik». Lokale hensyn måtte derfor vike for nasjonale hensyn, og periferien hadde dermed ikke annet valg enn å protestere og argumentere mot nedleggelsen av flystasjonen. Exit var hverken mulig eller ønskelig. Loyalty var heller ingen alternativ for forsvarskommunen Andøy, siden vedtaket om nedleggelse ville få så store konsekvenser for lokalsamfunnet. Voice var dermed periferiens eneste mulige strategi.

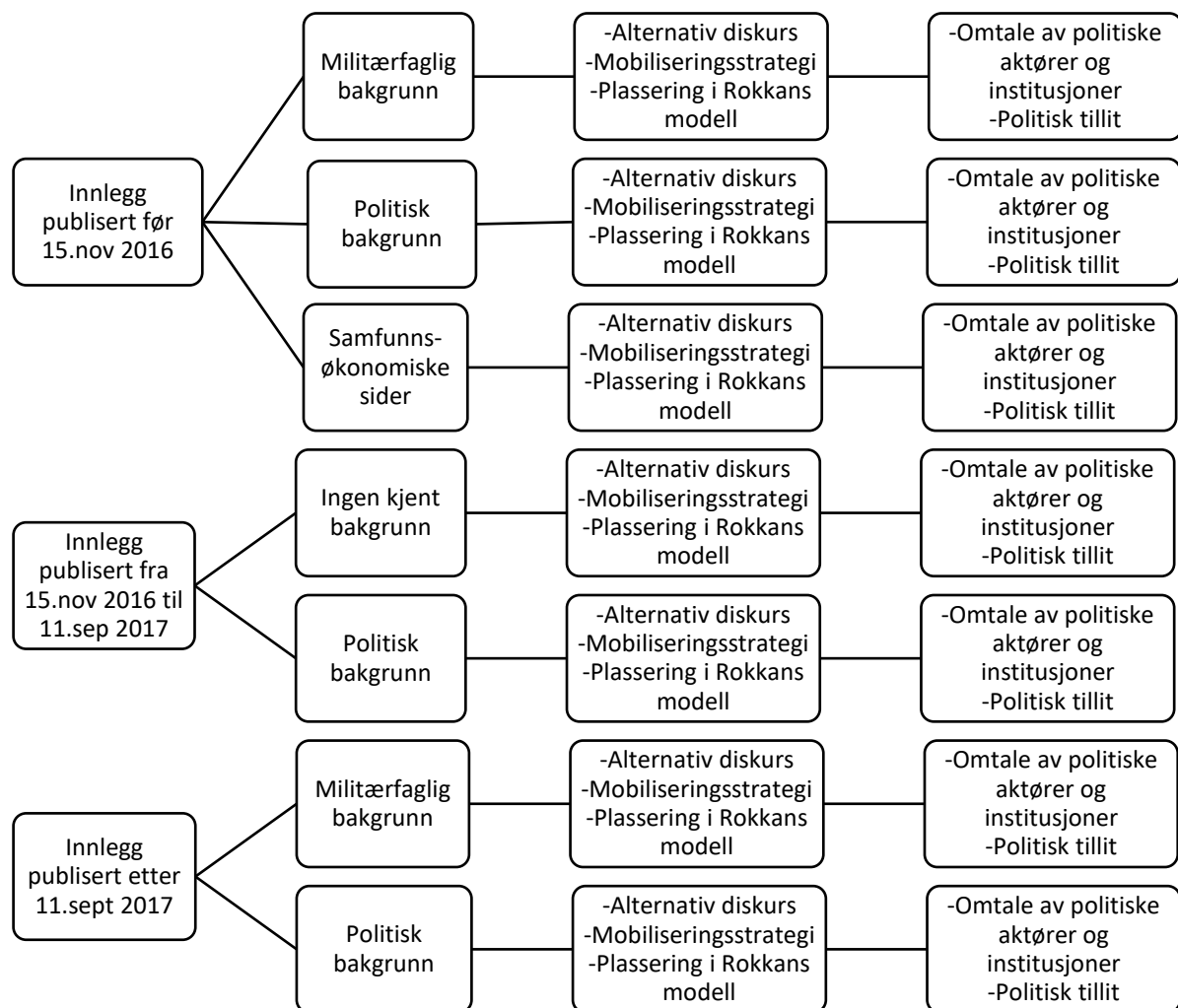
I følge Rokkans teori om sentrum og periferi som nevnt i punkt 3.1, vil periferien lettere kunne stå imot press fra sentrum dersom den har økonomiske, politiske eller kulturelle ressurser som kan mobiliseres til handling. Andøy kommune har politiske ressurser i form av lokalpolitikere, og Andøya Test Center (ATC) og Andøya Space Center (ASC) kan sies å være økonomiske ressurser. Imidlertid står begge disse organisasjonene i et sterkt avhengighetsforhold til flystasjonen, og som flere av innleggene påpeker, kan videre drift stå i fare dersom flystasjonen legges ned.

Da forslaget til ny langtidsplan for forsvarssektoren ble lagt frem, førte dette til en mobilisering av lokalbefolkningen og lokale politikere som nevnt i punkt 2.3, men dette var ikke nok alene. For å ha mulighet til å få sentrum til å snu i denne saken, var det derfor viktig å få samlet og mobilisert den nordnorske periferien til felles kamp mot sentrum.

Før periferien kan gå til motstand mot sentrum, må den som nevnt i punkt 3.1.2, bestemme seg for hvilken form denne motstanden skal ta. Periferiens dilemma (Rokkan og Urwin 1983:124-140) blir dermed å vurdere hvilke ressurser som kan mobiliseres til handling, om motstanden skal være av kulturell, politisk eller økonomisk art, og hvilken strategi som vil være mest hensiktsmessig. Analysen vil dermed gå nærmere inn på disse punktene.

Kategorisering av leserinnleggene

Figur 5.1: Analysemodell av leserinnleggene

Leserinnleggene i denne analysen er hentet fra papiravisene Harstad Tidende, Fremover, Avisen Nordland, Nordlys, Lofotposten, Fremtid i Nord, og iTromsø, og er delt opp i tre ulike tidsperioder; de som ble publisert før det endelige vedtaket om nedleggelse av Andøya flystasjon ble fattet 15.november 2016, de som ble publisert mellom det endelige vedtaket og valget 11.september 2017, og de som ble publisert etter valget. Hver av disse tidsepokene er så delt opp i bakgrunnen til forfatterne av innleggene; de med militærfaglig bakgrunn, de med politisk bakgrunn, og de som ikke stod oppført med noen kjent tilhørighet. Analysen av leserinnleggene er todelt, og tar først for seg variablene «alternativ diskurs» og «mobiliseringsstrategier». Her blir også mobiliseringsstrategiene plassert inn i Rökkans modell. Deretter går analysen inn på variablene «omtale av politiske aktører» og «politisk tillit».

5.1.2: Diskursanalyse av innlegg publisert før 15.november 2016

I denne perioden er det publisert totalt 21 innlegg, hvorav 17 av dem tar for seg de militærfaglige sidene ved forslaget om nedleggelse av Andøya flystasjon. 11 av disse er skrevet av folk med militærfaglig bakgrunn, mens 6 av innleggene er skrevet av folk med politisk bakgrunn. I tillegg finner man 5 innlegg som kun tar for seg de samfunnsøkonomiske sidene ved en nedleggelse.

Innlegg med militærfaglig bakgrunn

Målsettingen til de perifere aktørene i denne perioden er å forhindre at flystasjonen blir lagt ned. Dilemmaet de står ovenfor er hvordan de skal klare å oppnå en mobilisering av en slik art at sentrum ikke lenger ser seg tjent med en nedleggelse. For å oppnå dette åpner innleggene opp for en alternativ forsvarspolitisk diskurs hvor de perifere aktørene argumenterer for at flystasjonen har stor betydning for den militære beredskapen i hele landsdelen.

De perifere aktørene har i disse innleggene valgt en todelt mobiliseringsstrategi med utgangspunkt i sikkerhetspolitiske og økonomiske argument. Alle innleggene peker på at en nedleggelse av Andøya flystasjon vil bidra til å svekke norsk forsvarsevne og beredskapen i nord. Flystasjonens betydning for den maritime overvåkningskapasiteten i nord, og kapasitet til å ta imot allierte kampflyforsterkninger, nevnes også i flere av innleggene. Flystasjonen er dermed en sikkerhetspolitisk ressurs som kan mobiliseres til handling.

Samtidig argumenterer flere av innleggene for det økonomiske potensialet i nordområdene, samt at en nedleggelse av flystasjonen vil få svært negative konsekvenser for Andøya Test Center (ATC) og Andøya Space Center (ASC). Her er det altså de økonomiske ressursene som fremheves og som benyttes for å mobilisere. Diskursen i disse innleggene plasserer seg dermed både i «makt» og «økonomi» i Rokkans modell.

Ordet «nordområdene» spiller her en dobbelt rolle. På den ene siden brukes ordet bevisst for å rette fokuset mot Russland som en potensiell trussel det er viktig å holde øye med. Det påpekes at det er økt russisk aktivitet i nordområdene, samtidig som mistilliten mellom Russland og Vesten har blitt stadig større. Nordområdene må derfor betraktes som en viktig strategisk og politisk ressurs for sentrum, og dermed er det i både Norges og NATOs interesse å opprettholde en tilfredsstillende overvåkning og tilstedeværelse i nord. Rent sikkerhetspolitisk vil man derfor være best tjent med å opprettholde driften av Andøya flystasjon (Avisa Nordland:1; Fremover:2).

På den andre siden impliserer bruken av ordet at nordområdene har en stor økonomisk verdi for sentrum. Mindre havis i nordområdene gir økt mulighet for utvinning av olje og gass, og maritime ressurser kan utnyttes i større grad enn før. Dette vil imidlertid kreve en styrket overvåkning av nordområdene, samt større fokus på maritim beredskap (Avisa Nordland:1). Det økonomiske potensialet i nordområdene er med andre ord stort, men disse verdiene står i fare dersom flystasjonen på Andøya legges ned. Bruken av ordet tjener dermed begge mobiliseringsstrategiene.

Den sikkerhetspolitiske argumentasjonen i disse innleggene er den mest fremtredende mobiliseringsstrategien, og retter altså søkelyset mot nordområdenes økte betydning, ikke bare for Norge og Russland, men også for våre allierte i NATO. Innleggene anerkjenner at Norge står overfor nye sikkerhetspolitiske utfordringer, men argumenterer samtidig indirekte for at Russland fortsatt utgjør en trussel som må tas med i en helhetlig sikkerhetspolitisk beregning.

Innleggene søker på denne måten å utfordre den sikkerhetspolitiske diskursen fra sentrum, ved å antyde at det gamle trusselbildet fremdeles står ved lag. Kun ett av innleggene nevner Russland direkte, men de aller fleste benytter seg av formuleringer som «økt aktivitet i nordområdene», «dersom allierte forsterkninger skulle være aktuell i nordområdene» og «NATOs aktivitet i nord vil bli betydelig svekket». I disse formuleringene ligger det dermed implisitt at en mulig trussel mot Norge fremdeles kan komme fra Russland, og sett i denne konteksten vil langtidsplanen for forsvarssektoren dermed få alvorlige konsekvenser for landet som helhet.

Videre peker innleggene på de negative konsekvensene en nedleggelse av Andøya flystasjon vil få for NATO. Ordene «NATO-samarbeid», «NATO-medlemskap» og «allierte styrker», går igjen i nesten alle de militærfaglige innleggene i denne perioden, hele tiden med referanser til Norges avhengighet av allierte forsterkninger ved en eventuell militær krise. Regjeringen har selv betegnet NATO-medlemskapet som selve bærebjelken i norsk sikkerhetspolitikk, men kapasiteten til mottak av allierte styrker vil bli betydelig redusert ved en eventuell nedleggelse av Andøya flystasjon (Fremover:3) I tillegg vil Andøya Test Center (ATC) få store problemer med å opprettholde driften, og ATCs unike rolle som treningsarena både for norske og allierte styrker vil dermed stå i fare (Lofotposten:1) ATC trekkes dermed frem som en viktig sikkerhetspolitisk ressurs for sentrum i denne sammenhengen.

Den økonomiske argumentasjonen i disse innleggene er som nevnt knyttet til nordområdenes maritime ressurser, samt at ett av innleggene også stiller spørsmålstegn ved de økonomiske beregningene ved å legge ned flystasjonen (Avisa Nordland:1).

Ordvalgene og formuleringene i argumentasjonen utfordrer med andre ord regjeringens forsvarspolitiske diskurs, ved å fremheve Andøya flystasjons viktige rolle, ikke bare for landsdelen, men for hele landet. Det handler om Norges evne til å forsvare sin suverenitet i de strategisk og økonomisk viktige nordområdene, om kapasiteten til å ta imot allierte styrker og om driften av Andøya Test Center (ATC) (Harstad Tidende:1).

Innlegg med politisk tilknytning

Innleggene skrevet av folk med politisk tilknytning, argumenterer også for at flystasjonen er viktig for den militære beredskapen, men de har et langt større fokus på kostnadsberegningene ved å legge ned Andøya flystasjon og flytte all virksomhet til Evenes. Forfatterne av innleggene fra denne perioden har tilknytting til partiene Høyre og Arbeiderpartiet på lokalt og regionalt nivå, men det er lite partipolitiske argumenter å spore. Alle innleggene kritiserer regjeringens forslag, påpeker feil og mangler i de økonomiske beregningene, og tar til orde for å beholde flystasjonen basert på hovedsakelig økonomiske argumenter, men til dels også militærfaglige.

Flystasjonen trekkes dermed frem som en økonomisk ressurs som sentrum vil være best tjent med å beholde, og diskursen i disse innleggene plasserer seg dermed i «økonomi» i Rokkans modell. Ved å argumentere for at å bevare Andøya flystasjon vil være det rimeligste alternativet, søker innleggene å mobilisere motstand mot unødig pengebruk.

Forslaget til ny langtidsplan for forsvarssektoren tegner et bilde av et mer effektivt og moderne forsvar, hvor det å bygge opp en ny base på Evenes er mest kostnadseffektivt og et ledd i å styrke Forsvaret i nord. Gjennom sin argumentasjon angriper disse innleggene denne virkelighetsforståelsen og sår tvil om regjeringens kostnadsberegninger i denne saken. Man finner blant annet utsagn som; «Det påstås samtidig at det koster 300 millioner for å oppgradere hangarene på Andøya, mens man altså for 1,3 mrd skal få alt nytt på Evenes» (Fremover:4). Å bygge opp Evenes vil ifølge innleggene kreve investeringer i milliardbeløp og enorme driftsutgifter, samtidig som dette vil medføre en svekkelse i forsvarsevnen. Ved å bruke negativt ladede ord som «overskridelser» og «bortkastede skatte kroner», prøver innleggene å fremstille Evenes-alternativet som et pengesluk ingen vil være tjent med, og som vil gå på bekostning av andre viktige investeringer.

En økonomisk mobiliseringsstrategi har en svakhet i forhold til for eksempel kulturell mobilisering, i den forstand at økonomi ikke er et spørsmål om «enten-eller», men kan bli gjenstand for forhandlinger. I tillegg kan man finne ulike økonomiske interesser innad i periferien, som gjør det vanskelig å samle de perifere aktørene til felles mobilisering.

Fra høsten 2016 begynner mange av innleggene å ta for seg de økonomiske fordelene ved en delt løsning mellom Andøya og Evenes, og i en del av disse finner man også henvisninger til en interessekonflikt innad i periferien. Et av innleggene kritiserer uttalelser fra ordføreren i Evenes og sier; «Det er de topografiske forholdene som gjør at det er mer problematisk på Evenes. Dette faktum er ikke noe som folk på Andøya har funnet på for å legge kjepper i hjulene for Evenes» (Fremover:5). Et annet innlegg kritiserer lederen for Nordland Høyre og hevder; «[L]ederen for Nordland Høyre bekjentgjør at han ser ganske lettvint på nedleggelsen av Andøya flystasjon siden de maritime patruljeflyene (MPA) skal flyttes til Evenes» (Fremover:6). Det er med andre ord to ulike interesser som står i motsetningsforhold til hverandre. Enkelte politiske aktører i Evenesområdet er lojal mot regjeringens forslag, noe som møter sterk kritikk fra lokalpolitikere fra Andøy.

Som nevnt i punkt 3.1, er det ulike grader av periferi, og man finner også ulike interesser og ressurser innad i periferien som medfører at noen aktører velger å protestere mot sentrum, mens andre aktører vil velge å være lojal mot sentrums beslutning. Loyalty-aktører i periferien er derfor som forventet ifølge Rokkans teori. Geografisk sett er Evenes mindre perifer enn Andøya, og kommunen har også flere innbyggere. Det fremkommer også fra innleggene at Nordland Høyre ikke nødvendigvis har samme interesse som lokallaget i Andøy, og siden et fylkeslag har større politisk tyngde, kan man hevde at Evenes dermed besitter en større politisk ressurs enn Andøy. I tillegg vil Evenes tjene økonomisk på forslaget til langtidsplanen for forsvarssektoren, noe som kan medføre positive ringvirkninger i Ofoten-regionen.

For å møte utfordringene fra loyalty-aktørene, går altså innleggene i denne kategorien til angrep på regjeringens kostnadsberegninger og bruker negativt ladede ord i sin omtale av Evenesalternativet. Ved å argumentere for at en delt løsning mellom Evenes og Andøya er mest økonomisk forsvarlig, prøver de samtidig å samle de to leirene til en felles kamp. Ett av innleggene sier: «I en delt løsning vil både Vesterålen og Ofoten komme sterkt ut av langtidsplanen. Nordland vil få to sterke og kompetente sentra som utfyller hverandre og som vil styrke Norges kampkraft og forsvarsevne» (Fremover:7). ATC og ASC trekkes også frem som viktige økonomiske ressurser med stort utviklingspotensial som vil styrke hele fylket, men dette forutsetter videre drift av Andøya flystasjon.

I tillegg til den økonomiske mobiliseringsstrategien, finner man som sagt også argumentasjon av sikkerhetspolitisk art i de fleste av disse innleggene. Alle innleggene i denne kategorien er samstemt i at Forsvaret må styrkes, og mange av dem nevner viktigheten av overvåkning av nordområdene og av å kunne ta imot allierte styrker. Dermed ligger det implisitt også her, at Russland fremdeles utgjør en sikkerhetsmessig trussel, og at nordområdene har stor strategisk betydning for Norge. Forsvarsevnen i nord må derfor styrkes, men innleggene er altså uenig i regjeringens konklusjon om at dette oppnås ved å flytte all aktivitet fra Andøya flystasjon til Evenes. Regjeringens fremstilling av langtidsplanen som en styrke av Forsvaret i nord, stemmer dermed ikke ifølge disse innleggene.

Innlegg om de samfunnsøkonomiske sidene ved nedleggelse av flystasjonen

Av de fem innleggene i denne kategorien er tre av dem skrevet av folk med politisk bakgrunn, og to skrevet av «vanlige» folk. Mobiliseringsstrategien til de perifere aktørene er også her av økonomisk art, men i disse innleggene er det de samfunnsøkonomiske konsekvensene av en eventuell nedleggelse av flystasjonen som er i fokus. Det påpekes at en nedleggelse vil føre til et fall i sysselsettingen på 20%, noe som på sikt vil resultere i at over 1000 innbyggere vil flytte fra kommunen. Uten flystasjonen vil videre drift av den sivile flyplassen bli vanskelig, noe som igjen vil få store konsekvenser for brannberedskapen i kommunen og sjømat- og reiselivsnæringen.

Disse innleggene maler et dystert bilde av fremtiden for Andøya, og utfordrer dermed Regjeringens forsvarspolitiske diskurs ved å appellere til at forslaget til ny langtidsplan må ses i en større kontekst. En nedleggelse vil føre til ringvirkninger som vil påvirke, ikke bare Andøy-samfunnet, men hele regionen negativt, og politikerne må ta hensyn også til dette aspektet. Vesterålen har et stort økonomisk potensiale innenfor sjømat- og reiselivsnæringen, men denne økonomiske ressursen er avhengig av flyplassen som mest sannsynlig vil bli lagt ned dersom flystasjonen avvikles. Også ATC og ASC trekkes frem som unike ressurser for sentrum som er avhengige av flystasjonen for å opprettholde dagens drift.

Innleggene hevder videre at en flytting av virksomheten til Evenes ikke medfører økt forsvarsevne i nord, men at det derimot vil kreve milliardinvesteringer for å bygge nytt. De stiller dermed spørsmålsteget ved forslaget om å legge ned et levedyktig lokalsamfunn på dette grunnlaget. «Når det verken er operative eller økonomiske argumenter for å legge [ned] Andøya flystasjon og når de samfunnsmessige konsekvensene er så dramatisk [...] bør konklusjonen

være åpenbar» (Fremover:8). Et annet innlegg sier; «Forsvarspolitikken skal aldri være distriktspolitikk alene, men må bygge på faglighet og strategiske mål. Samtidig lever ikke Forsvaret i et vakuum frikoblet fra de samfunn det er etablert i» (Avisa Nordland:2). Kun solid faglig og strategisk forankring kan dermed rettferdiggjøre en flytting av virksomheten til Evenes. Dersom dette ikke er tilstede, har Forsvaret et ansvar overfor lokalbefolkningen, og som et annet innlegg sier; «Folk i Distrikts-Norge må ha tillit til forutsigbare levevilkår når man etablerer seg» (Harstad Tidende:2).

Argumentene i innleggene er først og fremst rettet mot rikspolitikere hvor målsetningen er å peke på at konsekvensene ved en nedleggelse av flystasjonen, vil kunne bli langt større enn det de samfunnsøkonomiske beregningene regjeringen har lagt til grunn tilsier. Ved å trekke frem potensielle økonomiske ressurser i regionen, prøver innleggene å appellere til rikspolitikere om at fortsatt drift ved flystasjonen også vil være i sentrums favør rent økonomisk. I tillegg ligger det implisitt at en nedleggelse vil medføre store kostnader i økte trygdeutgifter og tap av skatteinntekter. Dersom folketallet i kommunen reduseres med 20% som en følge av nedleggelse av flystasjonen, vil kommunen også kunne slite med å opprettholde tjenestetilbudet til en stadig eldre befolkning. Diskursen i disse innleggene plasserer seg dermed i «økonomi» i Rökkans modell.

Regjeringens ønske om å fremstille langtidsplanen for forsvarssektoren som en styrking av Forsvaret i nord, stemmer heller ikke i følge disse innleggene. En nedleggelse av flystasjonen vil medføre personellflukt av ansatte med en unik kompetanse det vil ta flere år å erstatte, og som i seg selv vil medføre en svekkelse av den militære beredskapen i nord. Forslagene i langtidsplanen må derfor settes inn i en større kontekst, hvor alle kostnadene tas med i beregningen før det fattes et endelig vedtak.

Oppsummering av perioden

Innleggene i denne perioden har altså benyttet seg av ulike mobiliseringsstrategier i sin protest mot sentrum. Forfatterne med militærfaglig bakgrunn har en todelt strategi, hvor de først og fremst peker på flystasjonen som en sikkerhetspolitisk ressurs, og dermed plasserer seg i «makt» i Rökkans modell. I tillegg peker de på nordområdene som en økonomisk ressurs, og plasserer seg dermed også i «økonomi» i modellen. I innleggene skrevet av folk med politisk bakgrunn, er det de økonomiske argumentene som er mest fremtredende, og en fortsatt drift av flystasjonen trekkes frem som det rimeligste alternativet. I tillegg finner man også her

sikkerhetspolitiske argumenter, og også disse innleggene plasserer seg dermed både i «økonomi» og «makt» i Rokkans modell. I innleggene som fokuserer på de samfunnsøkonomiske konsekvensene av en nedleggelse, er det også økonomiske argumentene som står i fokus, men her er det konsekvensene for regionens økonomiske ressurser som trekkes frem.

Tabell 5.1: Innlegg publisert før 15.november 2016

	Konkurrerende diskurs	Mobiliseringsstrategier	Plassering i Rokkans modell
Innlegg publisert før 15.nov 2016: militær-faglig bakgrunn	<ul style="list-style-type: none"> - Russland utgjør fortsatt en trussel for norsk suverenitet - Nedleggelse svekker forsvarsevnen i nordområdene 	-Nordområdene har både strategisk, politisk og økonomisk verdi for sentrum	<ul style="list-style-type: none"> - Makt - Økonomi
Innlegg publisert før 15.nov 2016: politisk bakgrunn	- Opprettholdelse av Andøya vil være et billigere alternativ, både økonomisk og sikkerhetspolitisk	<ul style="list-style-type: none"> - Evenes-alternativet innebærer unødige kostnader - En delt løsning mellom Andøya og Evenes er det beste 	<ul style="list-style-type: none"> - Økonomi - Makt
Innlegg publisert før 15.nov 2016: Samfunns-økonomiske sider	- Langtidsplanen må ses i en større kontekst	- Ringvirkningene av en nedleggelse vil skade økonomien i hele regionen	- Økonomi

5.1.3: Diskursanalyse av innlegg publisert mellom 15.november 2016 og 11.september 2017

Av de tretti innleggene publisert fra det endelige vedtaket av langtidsplanen for forsvarssektoren den 15.november 2016 og frem til Stortingsvalget 11.september 2017, er åtte av dem skrevet av folk uten kjent bakgrunn, mens tjue er skrevet av aktive politikere eller folk med politisk bakgrunn. Forfatteren av ett av disse innleggene har tilknytning til forsvarsdepartementet og forsvare Stortinget beslutning. To av innleggene er skrevet av folk

med militærfaglig bakgrunn, men tar i all hovedsak for seg den politiske prosessen bak vedtaket om nedleggelse. Hovedvekten av innleggene er publisert i to perioder, fra 15.november 2016 frem til midten av desember 2016, og fra midten av juli 2017 og frem til valget. Jeg har også valgt å inkludere to innlegg publisert 12.11.2016 siden det da var kjent at Arbeiderpartiet ville stemme for forslaget om ny langtidsplan for forsvarssektoren, og dermed sikre flertall. Innleggene fra denne perioden kan dermed deles i to kategorier, de som er skrevet av folk med politisk bakgrunn og de som ikke har en kjent bakgrunn.

Innlegg skrevet av folk uten kjent bakgrunn

Periferiens forsøk på å peke på nordområdene som en sikkerhetspolitisk og økonomisk ressurs for sentrum, har ikke ført frem. Forsøkene på å utfordre regjeringens diskurs rundt langtidsplanen ved å peke på alternative virkelighetsforståelser, har heller ikke blitt tatt hensyn til, og med Arbeiderpartiets støtte ble flystasjonen vedtatt lagt ned. Diskursen i disse innleggene handler altså ikke lenger om innholdet i langtidsplanen, men om det som blir oppfattet som en maktarroganse fra politikerne.

De perifere aktørenes mobiliseringsstrategi har dermed endret karakter. Argumentene fra perioden før har ikke blitt lyttet til, og periferiens målsetting i denne perioden er å forsøke å mobilisere for å få omgjort vedtaket om nedleggelse. Ved å åpne for en alternativ diskurs som stiller spørsmålsteget ved de politiske prosessene rundt vedtaket, har periferiens argumentasjon skiftet fra makt og økonomi til legalitet, altså «lov» i Rokkans modell.

I samtlige innlegg brukes det ord og vendinger som; «Horrible prosesser», «Uten fnugg av fornuft», «Utrolig dårlige argument», «Arroganse» og «Uforståelige politiske vedtak». Det er med andre ord et klart sinne mot politikerne som kommer til uttrykk i denne perioden, og gjennom bruken av skarp retorikk ligger det implisitt en advarsel til politikerne. Regjeringens (og Arbeiderpartiets) politikk står i skarp motsetning til hva velgerne ønsker, og velgerne har heller ingen opplevelse av at politikerne leverer gode resultater innenfor forsvarssektoren.

Politikernes rolle som folkets representanter går igjen i alle innleggene, og mange peker på en maktarroganse hos rikspolitikere, hvor det kan fremstå som om de føler seg høyt hevet over befolkningen. Noen av innleggene uttrykker bekymring over hvordan hemmeligstemplede rapporter og gradert informasjon hindrer innsyn i grunnlaget for beslutninger, og ikke minst hestehandelen som foregår på bakrommet (Harstad Tidende:3; Fremover:9). Det pekes også på at man ikke kan vite om vesentlig informasjon blir holdt tilbake når det ikke er åpenhet rundt

spørsmålet om nedleggelse, og at det ikke er samsvar mellom regjeringens utsagn, handlinger og resultat (Nordlys:1; Harstad Tidende:3; Fremover:10). Diskursen i innleggene retter med andre ord søkelyset mot hvordan politikerne forvalter den tilliten folket har gitt dem og viktigheten av integritet, åpenhet og kompetanse.

Berglund (2011:165-167) beskriver skillelinjen mellom sentrum og periferi som en «sovende konfliktlinje» som sjelden bidrar til å mobilisere velgere, men i innleggene fra denne perioden brukes motsetningene aktivt som mobiliseringsstrategi opp mot valget. Nærmest alle innleggene bruker distriktspolitiske formuleringer som; «Representantene fra «små partiene» har skjønt hvem de representerer og fra hvilket fylke de kommer fra» (Fremover:11), «Det man har behov for Nordpå er politikere som kjemper for landsdelens beste» (Harstad Tidende:3), «Det er derfor nødvendig at vi som bor i landsdelen gir Høyre og resten av støttepartiene til nåværende LTP et klart og tydelig signal om at nok er nok» (iTromsø:1). Disse formuleringene appellerer til et felles nordnorsk samhold ved å indirekte påpeke at rikspolitikere ikke tar hensyn til Nord-Norges interesser. Regjeringens vedtak om å legge ned flystasjonen er bare ett av mange eksempler på dette, og bare ved en samlet mobilisering kan man stå imot standardiserings- og sentraliseringsprosessene fra sentrum (Flora, Kuhnle og Urwin 1999: 115-118).

Innlegg skrevet av folk med politisk bakgrunn

De tjue innleggene i denne kategorien er i all hovedsak skrevet av lokale politikere fra Høyre, Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, men med en overvekt av politikere fra Senterpartiet. Alle innleggene, bortsett fra ett, er svært kritiske til beslutningen om å legge ned Andøya flystasjon. Som tidligere nevnt, skiller dette innlegget seg ut ved at det er skrevet av en med tilknytning til forsvarsdepartementet, og det søker først og fremst å forsvare regjeringens beslutning. Jeg har derfor valgt å se bort fra dette i den videre analysen fra denne perioden, og refererer derfor kun til de resterende nitten innleggene.

Som sagt kan innleggene deles opp i to klare perioder; de som er publisert rett etter det endelige vedtaket og frem mot desember 2016, samt de som er publisert fra juli 2017 og frem mot valget. De sistnevnte bærer langt mer preg av valgkamp, og alle har som målsetning å få belyst sitt eget partis politikk og sanke stemmer. Likevel finner man klare fellestrekk i innleggene fra begge periodene, og jeg har derfor valgt å se dem i sammenheng.

Alle innleggene, uansett partipolitisk tilhørighet, er svært kritiske til rikspolitikere fra Høyre, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet. Også disse innleggene argumenterer for at beslutningsgrunnlaget for vedtaket er preget av feil og mangler, og at saken må gjennomgås på nytt. Frem mot valget blir dette budskapet enda tydeligere, og forfatterne bedyrer at siste ord i denne saken ikke er sagt. Mobiliseringsstrategien er dermed endret også i disse innleggene fra økonomisk til mer politisk art, og lokalpolitikere fra Høyre, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet sier at de vil kjempe for å få partiledelsen i sine respektive partier til å snu og omgjøre vedtaket. Ved å åpne opp for en alternativ diskurs om feil og mangler ved de politiske prosessene, søker dermed innleggene å mobilisere velgermassene i Nord-Norge til felles kamp for en ny gjennomgang av saken.

Mange av innleggene påpeker at behandlingen av forslaget til ny langtidsplan for forsvarssektoren har vært preget av liten vilje til en grundig gjennomgang av regjeringens dokumentasjon. Innsparingspotensialet ved å legge ned flystasjonen tar ikke med i beregningen de enorme kostnadene en oppbygging av Evenes vil komme til å kreve, og regjeringens og Arbeiderpartiets beslutning bærer derfor preg av mangelfulle beregninger og analyser (Lofotposten:2; Fremover:12).

Ved å benytte negativt ladede ord som «hastverk», «mangelfull kvalitetssikring» og «sentraliseringsprosess», søker innleggene å fremstille beslutningen som lite gjennomtenkt. Rikspolitikere har ikke lyttet til de sikkerhetspolitiske og økonomiske innspillene i saken, og har dermed vist dårlig dømmekraft.

Opp mot stortingsvalget i 2017 er det flere av innleggene som peker på en arroganse hos regjeringspolitikere og at motstanden mot langtidsplanen i landsdelen blir fullstendig overkjørt. Som sagt innledningsvis, er flertallet av innleggene i denne perioden skrevet av politikere med tilknytning til Senterpartiet, og de aller fleste av disse trekker frem at et sterkt Senterparti er den eneste muligheten til å få Arbeiderpartiet til å snu i saken, og dermed sikre en omgjøring av vedtaket. Diskursen søker på denne måten å mobilisere velgere i nord ved å svartmale de politiske prosessene bak vedtaket, samtidig som den prøver å selge inn Senterpartiet som den beste løsningen (Saltenposten; Nordlys:2).

Oppsummering

Både diskursene og mobiliseringsstrategien i denne perioden har med andre ord endret karakter. Det at Andøya flystasjon ble vedtatt lagt ned, på tross av sterke militærfaglige og økonomiske

innvendinger, ble av mange oppfattet som en maktarroganse hos rikspolitikerne. Mobiliseringsstrategien i denne perioden er dermed først og fremst knyttet til hvordan politikerne forvalter den tilliten som folket har gitt dem, og plasserer seg dermed i «lov» i Rokkans modell. I tillegg stiller mange av innleggene spørsmål ved de økonomiske beregningene som lå til grunn for det endelige vedtaket, og de plasserer seg dermed også i «økonomi» i Rokkans modell. I de politiske innleggene publisert forut for valget i 2017, finner man også klare forsøk på å mobilisere velgere.

Tabell 5.2: Innlegg publisert mellom 15.november 2016 og 11.september 2017

	Konkurrerende diskurs	Mobiliseringsstrategier	Plassering i Rokkans modell
Innlegg publisert mellom 15.nov 2016 og 11.sep 2017: ingen kjent bakgrunn	<ul style="list-style-type: none"> - Maktarroganse hos rikspolitikerne - Den politiske prosessen er preget av feil og mangler - Vedtaket må omgjøres 	<ul style="list-style-type: none"> - Søkelys på hvordan politikerne forvalter folkets tillit - Det må være åpenhet og innsyn i politiske beslutninger 	<ul style="list-style-type: none"> - Lov - Økonomi
Innlegg publisert mellom 15.nov 2016 og 11.sep 2017: politisk bakgrunn	<ul style="list-style-type: none"> - Maktarroganse hos rikspolitikerne - Den politiske prosessen er preget av feil og mangler - Vedtaket må omgjøres 	<ul style="list-style-type: none"> - Politikerne må lytte til folket - Valget blir avgjørende for en evt omgjøring 	<ul style="list-style-type: none"> - Lov - Økonomi

5.1.4: Diskursanalyse av innlegg publisert etter 11.september 2017

I denne perioden er det totalt tretti innlegg. Elleve av disse er skrevet av folk med militærfaglig bakgrunn, mens nitten er skrevet av folk med politisk bakgrunn. Innleggene i begge kategoriene, uttrykker misnøye mot den forsvarspolitikken som føres av regjeringen, deriblant beslutningen om nedleggelse av Andøya flystasjon. Mye av det som blir skrevet omtaler regjeringspartiene i negative ordelag, men det partiet som får mest negativ omtale er Arbeiderpartiet.

Innlegg med militærfaglig bakgrunn

Man finner som sagt elleve innlegg i denne kategorien, og ti av disse er svært kritisk til langtidsplanen for forsvarssektoren. Ett av innleggene påpeker at det har ligget i kortene lenge at Andøya flystasjon skulle legges ned, og at tre forskjellige forsvarssjefer har kommet med denne anbefalingen. Fremfor fortsatt kamp for å «holde flystasjonen kunstig i live noen år til», bør befolkningen heller se fremover og «bruke energien på å skape noe nytt og bærekraftig.» «Toget for Andøya flystasjon har gått, uansett om man liker det eller ikke» (Harstad Tidende:4).

De resterende innleggene argumenterer for at Norges forsvarsevne er svekket ved vedtaket av langtidsplanen, og at en nedleggelse av Andøya flystasjon ytterligere vil forsterke dette. Mange av disse innleggene nevner også betydningen av Bardufoss som helikopterbase, og tre av dem tar sågar til orde for en re-etablering av Bodø som flystasjon og tilbakekjøp av Olavsvern. Budskapet i disse innleggene er at nedbyggingen av Forsvaret i Nord-Norge må stanses og at et sterkt Forsvar i nord er viktigere enn noensinne i en tid hvor Russland ruster kraftig opp.

De perifere aktørenes mobiliseringsstrategi har med andre ord blitt mer lik den man fant i første periode. På nytt er det sikkerhetspolitiske og økonomiske argument som trekkes frem, men denne gangen er det de økonomiske argumentene som er mest fremtredende. De økonomiske beregningene ved å flytte de maritime overvåkningsflyene til Evenes blir grundig gjennomgått, og ved å åpne opp for en alternativ diskurs som setter store spørsmålstegn ved kostnadsberegningene, søker innleggene å mobilisere til fortsatt kamp ved å argumentere for at pengene må brukes riktig. I tillegg argumenteres det på nytt for at Evenes-alternativet ikke har gode nok operative forhold og at en nedleggelse av Andøya flystasjon vil medføre en svekkelse av Forsvaret i nord.

Argumentene er saklige og godt redegjort for, men kritikken mot regjeringens forsvarspolitik skinner tydelig igjennom. Det brukes vendinger som; «oppkonstruerte tall», «uansvarlig forvaltning» og «sikkerhetspolitisk vakuum» for å beskrive den forsvarspolitiske situasjonen i Nord-Norge, men også rikspolitikerne og ledelsen i Forsvaret blir kritisert. Innleggene søker med dette å peke på at tilliten til Forsvaret og landets politiske ledelse er svekket, men at det enda ikke er for sent å innse sine feil og snu i saken.

Også disse innleggene trekker inn nordområdene og peker på den økte russiske aktiviteten. «Arktis preges av rasling med våpen og en sterk internasjonal rivalisering» (Nordlys:3), sies det i et av innleggene, og kun ved å legge til rette for fortsatt flystyrker i nord kan man sikre

tilfredsstillende overvåkning av nordområdene. Innleggene peker dermed på at nordområdene er en viktig strategisk og politisk ressurs, ikke bare for sentrum, men også for NATO.

De negative konsekvensene en nedleggelse av Andøya flystasjon vil få for NATO, trekkes også frem i flere av innleggene. Enkelte trekker inn europeiske NATO-alliertes bekymring for forsvaret av nord-flanken, og viser til viktigheten av et troverdig Forsvar i nord, spesielt etter Trumps nye økonomiske krav til NATOs medlemsland. Skal Norge kunne stå imot en eventuell invasjon i nord, må man fremdeles ha flybaser med operative kapasiteter (Nordlys:4; Nordlys:5).

Innlegg skrevet av folk med politisk bakgrunn

Av de nitten innleggene i denne kategorien er atten av dem svært kritiske til den forsvarspolitikken som føres. Ett av innleggene er skrevet av en Høyrepolitiker fra utenriks- og forsvarskomiteen som svar på kritikk fra en Senterpartipolitiker. I dette innlegget blir Senterpartiet kritisert for den forsvarspolitikken de selv førte under den rødgrønne regjeringen, og videre blir det sagt at Høyre nå har stanset nedbyggingen av Forsvaret, styrket etterretningstjenesten og økt forsvarsbudsjettet. Innlegget sier også at; «Ansvarlig forsvarspolitik handler om å sette helheten foran særinteressene. Forsvarspolitik er nasjonal politikk» (Lofotposten:3).

Resten av innleggene er derimot svært kritiske til både Forsvaret, regjeringen og Arbeiderpartiet, og er skrevet av lokalpolitikere fra Høyre, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre. Også her finner man en overvekt av innlegg skrevet av folk fra Senterpartiet.

De perifere aktørenes mobiliseringsstrategi i disse innleggene er i all hovedsak av legal art, men man finner også sikkerhetspolitiske argument. Det argumenteres for at regjeringen og Arbeiderpartiet er de som er ansvarlige for denne nedbyggingen av Forsvaret, og at de er på kollisjonskurs med militærfaglige råd fra våre allierte, militær ekspertise og ikke minst velgerne i Nord-Norge.

Argumentasjonene søker først og fremst å åpne for en alternativ diskurs som på nytt kritiserer beslutningsgrunnlaget for å legge ned flystasjonen. Regjeringspartiene og Arbeiderpartiet beskyldes for å ha overkjørt alle militærfaglige råd og innvendinger, og for å drive med selektiv informasjon. Ved å sette søkelys på konsekvensene av vedtaket om nedleggelse av Andøya flystasjon, og politikernes manglende vilje til å lytte til fagfolk, prøver de perifere aktørene å

mobilisere til fortsatt kamp for en omgjøring av vedtaket. Gjennom bruk av sikkerhetspolitiske og legal argumentasjon, prøver innleggene å samle innbyggerne i Nord-Norge til en felles protest mot forsvarspolitikken som føres fra sentrum.

De sikkerhetspolitiske argumentene peker på nytt på Andøya flystasjon som en strategisk ressurs for sentrum. Det poengteres at Evenes ikke har den samme kapasiteten som Andøya til å ta imot allierte styrker, og at uten støtte fra NATO klarer vi ikke å forsvare Norges suverenitet. Mange av innleggene trekker frem at en oppbygging av Evenes-alternativet vil føre til at man øker bevilgningene til forsvarsbudsjettet uten at forsvarsevnen blir noe bedre.

Hovedargumentasjonen i innleggene er som sagt av legal art, og det rettes en skarp kritikk mot regjeringspartiene og Arbeiderpartiet for at de ikke har lyttet til fagekspertisen i denne saken. Også her finner man kritikk av de økonomiske beregningene som ligger til grunn for vedtaket. Valgresultatet trekkes også inn, og flere av innleggene peker på at regjeringspartiene og Arbeiderpartiet gjorde et katastrofevalg i Nord-Norge.

Det brukes mange ord og formuleringer som «sentralisering», «neglisjering av Forsvaret i nord» og «kollisjonskurs med den nordnorske opinionen» i disse innleggene. Ved å benytte distriktpolitiske ord og vendinger på denne måten, fremstilles ledelsen i regjeringspartiene og Arbeiderpartiet som elitepartier som ikke ivaretar Nord-Norges interesser, og periferiens politiske aktører forsøker med dette å mobilisere til en felles nordnorsk oppslutning til andre partier, særlig Senterpartiet.

Oppsummering

De perifere aktørenes mobiliseringsstrategi har i denne perioden blitt mer lik den man fant i den første perioden. I innleggene skrevet av folk med militærfaglig bakgrunn, er det på nytt sikkerhetspolitiske og økonomiske argument som trekkes frem, men denne gangen er det som sagt de økonomiske argumentene som er mest fremtredende. Den alternative diskursen setter spørsmålsteget ved kostnadsberegningene og argumenterer for at pengene må brukes på best mulig måte. I innleggene skrevet av folk med politisk bakgrunn er argumentasjonen først og fremst av legal art, og de søker å mobilisere til fortsatt kamp for å få omgjort vedtaket ved å åpne for en alternativ diskurs som på nytt kritiserer politikernes manglende vilje til å lytte til fagfolk. I tillegg finner man sikkerhetspolitiske argument som peker på Andøya flystasjon som en sikkerhetspolitisk ressurs for sentrum.

Tabell 5.3: Innlegg publisert etter 11.september 2017

	Konkurrerende diskurs	Mobiliseringsstrategier	Plassering i Rokkans modell
Innlegg publisert etter 11.sep 2017: militærfaglig bakgrunn	- Kostnadsberegningene stemmer ikke - En nedleggelse vil svekke Forsvaret i nord	- Pengene må brukes riktig - Manglende tillit til regjeringens forsvarspolitik	- Økonomi - Makt
Innlegg publisert etter 11.sep 2017: politisk bakgrunn	- Beslutningsgrunnlaget er feil - Evenes har ikke samme kapasitet som Andøya til å ta imot allierte styrker	- Regjeringen og AP tar ikke Nord-Norges interesser på alvor	- Lov - Makt

5.1.5: Hvordan blir politiske aktører, politiske institusjoner og de politiske prosessene omtalt, og hvilket inntrykk blir gitt av den politiske tilliten?

Leserinnleggene i denne analysen er skrevet av forfattere med ulik bakgrunn, og ulike politiske syn, og de kan derfor ikke representere noe annet enn seg selv. Det er heller ikke mulig å bruke innleggene som et mål på den politiske tilliten i den nordnorske periferien, men omtalen av politiske aktører, politiske institusjoner og de politiske prosessene i leserinnleggene, bidrar likevel til å gi et visst inntrykk av den politiske tilliten. Det er også svært interessant å se på hvordan omtalen endrer seg i de ulike periodene.

Innlegg publisert før 15.november 2016

Innlegg med militærfaglig bakgrunn

I innleggene publisert før det endelige vedtaket om nedleggelse av flystasjonen var fattet, er det først og fremst forsvarssjefen og regjeringen som høster kritikk. I innleggene skrevet av folk med militærfaglig bakgrunn, påpekes det blant annet at forsvarssjefen selv har gitt uttrykk for at en nedleggelse av flystasjonen vil medføre en svekkelse av den maritime overvåkingen, men at dette var en nødvendig økonomisk prioritering (Avisa Nordland:1). Den sittende

regjeringen får også kritikk ved at de har fremmet et forslag til langtidsplan for forsvarssektoren basert på feil og mangler.

Innleggene nevner ikke ordet tillit spesifikt, men argumentasjonen appellerer til at behandlingen av forslaget til ny langtidsplan for forsvarssektoren i Stortinget må baseres på gode og kvalitetssikrede utredninger. Faglig ekspertise må bli hørt, og de svakheter og feil i regjeringens beregninger som innleggene peker på, både økonomisk og sikkerhetspolitisk, må gjennomgå og utredes på nytt før et endelig vedtak kan fattes. Den politiske tilliten er ikke nødvendigvis svekket dersom utredningene som legges til grunn er kvalitetssikret.

Likevel retter innleggene søkelys på tilliten til det politiske fellesskap, eller nasjonal identitet, og tilliten til regimeprinsipper, altså det verdigrunnlaget og de viktige prinsippene som Norge bygger på (Norris 2011:25-26). Å legge ned flystasjonen vil ifølge innleggene, svekke forsvarsberedskapen i nord og gjøre oss dårligere rustet til å ta imot allierte styrker om dette skulle bli nødvendig. Innleggene påpeker dermed indirekte at Forsvaret og Norges evne til å kunne forsvare eget territorium, en viktig for vår nasjonale stolthet og verdigrunnlag.

Tilliten til regimeytelser, altså befolkningens tillit til hvordan regimet fungerer i praksis (Norris 2011:28), er også mulig å spore i disse innleggene. Gjennom argumentasjonen fremstår det som om forfatterne fra denne perioden har tillit til de demokratiske prosessene og prosedyrene, men regjeringens beregninger har svakheter og feil som må påpekes og utredes på nytt før et endelig vedtak kan fattes.

Tilliten til regimeinstitusjoner, altså tilliten til viktige samfunnsinstitusjoner (Norris 2011:29), er også til stede i disse innleggene. På nytt fremstår det som om forfatterne har tillit til Stortinget og at stortingspolitikere ikke vil fatte et endelig vedtak før etter en grundig behandling basert på kvalitetssikrede beregninger og analyser. Gjennom solid argumentasjon for å bevare flystasjonen, ligger det et slags håp om at politikere vil lytte til eksperter på området, og at den politiske avstanden mellom befolkningen og den politiske eliten ikke blir for stor (Listhaug og Aardal 2011:292).

Både regjeringen og forsvarssjefen blir som sagt kritisert i alle innleggene, og tilliten til de politiske aktører (Norris 2011:30) fremstår dermed som svekket, selv om dette aldri uttrykkes eksplisitt.

Innlegg med politisk bakgrunn

Kritikken av forsvarssjefens anbefaling og regjeringens forslag til langtidsplan er også tilstede i innleggene skrevet av folk med politisk bakgrunn, og man finner setninger som; «I tillegg blir det atter en gang fremlagt tallgrunnlag som stort sett er umulig å kontrollere.» (Fremover:2), «De økonomiske og forsvarsfaglige argumenter som taler imot en delt løsning er av en meget svak karakter og har gjentatte ganger blitt tilbakevist» (Fremover:7). I tillegg finner man som tidligere nevnt også kritikk av politiske aktører innad i den nordnorske periferien, hvor lokalpolitikere fra Andøy beskylder eget fylkeslag og ordføreren i Evenes for å «mele sin egen kake».

Heller ikke i disse innleggene blir det sagt rett ut at den politiske tilliten er svekket, men gjennom argumentasjonen pekes det også her på Forsvarets betydning for tilliten til regimeprinsippene og tilliten til det politiske fellesskap (Norris 2011:25). Vår nasjonale stolthet henger sammen med vår evne til å opprettholde våre territorialgrenser og vårt verdigrunnlag.

Også disse innleggene fremstår som om de har tillit til regimeytelser og regimeinstitusjoner (Norris 2011:28-29). Gjennom solid argumentasjon og debatt vil det settes søkelys på feil og mangler i regjeringens beregninger og analyser, og et endelig vedtak vil bli fattet i tråd med de demokratiske prosesser og prosedyrer.

Når det gjelder tilliten til politiske aktører (Norris 2011:30), er som sagt kritikken av forsvarssjefen og den sittende regjering skarpere enn i de foregående innleggene, og også lokale politiske aktører blir kritisert. Tilliten fremstår dermed som svekket, selv om det heller ikke i disse innleggene uttrykkes eksplisitt.

Innlegg om samfunnsmessige konsekvenser

Innleggene som tar for seg de samfunnsmessige konsekvensene av en eventuell nedleggelse, kritiserer hverken forsvarssjefen eller regjeringen direkte, men alle innleggene appellerer til politikerne om å se forslaget til ny langtidsplan i en større samfunnsøkonomisk kontekst. To av innleggene kommer med en direkte appell mot slutten; «Kjære stortingsrepresentanter: la oss lytte til lokalbefolkningen, våre allierte, våre fremste forskere og analytikere!» (Avisa Nordland:3), «Vi må håpe at fornuften seirer når Stortinget skal behandle denne saken» (Harstad Tidende:2). I disse appellene kan man hevde at det ligger en viss kritikk av politikerne ved at det antydes at et vedtak om nedleggelse av flystasjonen vil være i strid med hva velgerne og militære eksperter ønsker og gir uttrykk for.

Ingen av disse innleggene peker på de mest diffuse formene for politisk tillit, tilliten til det politiske fellesskap eller tillit til nasjonal identitet (Norris 2011:25). Argumentasjonen i innleggene trekker derimot inn tilliten til regimeprinsipper og regimeytelser (Norris 2011:26-28) ved å peke på at en nedleggelse vil bety en radering av et levedyktig samfunn. Tilliten i disse innleggene er ikke svekket, men tiltroen til kjerneverdier i det norske demokratiske systemet kan stå i fare dersom det fattes et vedtak om nedleggelse uten at det foreligger gode operative eller økonomiske argumenter som taler for.

Den spesifikke tilliten, altså tilliten til regimeinstitusjoner og politiske aktører (Norris 2011: 29-30) fremstår heller ikke nødvendigvis som svekket, men i alle innleggene ligger det enten en direkte eller indirekte appell til politikerne om å ta hensyn til også de samfunnsøkonomiske konsekvensene.

Oppsummering av perioden

Politiske aktører kritiseres med andre ord i alle innleggene fra denne perioden, men kritikken er saklig og først og fremst rettet mot argumentene til forsvar for innholdet i langtidsplanen. Innleggene prøver også å appellere til at Stortingets behandling av forslaget til ny langtidsplan for forsvarssektoren må baseres på gode og kvalitetssikrede utredninger. Selv om det fremstår som om innleggene har tillit til at dette vil skje, kan man likevel ane en viss frustrasjon hos forfatterne. Innleggene gir dermed et inntrykk av at den spesifikke tilliten er noe svekket, og da særlig tilliten til de politiske aktørene.

Tabell 5.4: Politisk tillit i perioden før 15.november 2016

	Politisk fellesskap	Regime-prinsipper	Regimeytelser	Regime-institusjoner	Politiske aktører
Innlegg publisert før 15.nov 2016: militær-faglig bakgrunn	Tillit -men påpeker at Forsvaret er viktig for å bevare Norge som nasjon	Tillit - men nevner at Forsvaret er viktig for å verne om det norske demokratiet	Tillit, men antydning til frustrasjon -påpeker at beslutningsgrunnlaget er feil, at LTP har store svakheter og mangler	Tillit, men antydning til frustrasjon - prøver å overtale Stortinget og Forsvarssjefen til å lytte til faglig ekspertise	Svekket tillit -kritiserer Forsvarssjefen og den sittende regjeringen
Innlegg publisert før 15.nov 2016: politisk bakgrunn	Tillit -men påpeker at nasjonal stolthet henger sammen med vår evne til å opprettholde våre grenser	Tillit -men påpeker at Forsvaret er viktig for å forsvare vårt verdi-grunnlag	Tillit - men påpeker at LTP har store svakheter og mangler, som må debatteres grundig før en endelig beslutning kan fattes	Tillit - prøver å overtale regjeringen, Stortinget og Forsvarssjefen til å lytte til faglig ekspertise	Svekket tillit -kritiserer Forsvarssjefen og den sittende regjeringen
Innlegg publisert før 15.nov 2016: Samfunns økonomiske sider	Tillit -nevnes ikke spesifikt	Tillit -nevnes ikke spesifikt	Tillit, men antydning til frustrasjon -men påpeker at det demokratiske systemet kan stå i fare dersom det fattes et vedtak om nedleggelse uten gode operative eller økonomiske argumenter	Tillit, men antydning til frustrasjon -Stortinget må lytte til militære eksperter - advarer om at nedleggelse er i strid med velgernes og militære eksperters ønsker	Svekket tillit, men håp om å bli hørt - appellerer til politikerne om å lytte til lokalbefolkningen og ta hensyn til at en nedleggelse vil få store ringvirkninger

Innlegg publisert mellom 15.november 2016 og 11. september 2017

Innlegg skrevet av folk uten kjent bakgrunn

I innleggene skrevet av folk uten kjent bakgrunn fra denne perioden, får som sagt regjeringen og Arbeiderpartiet skarp kritikk. Man finner flere utsagn som; «Kanskje Høyre [...] burde ha tenkt på hva som er best for landet» (iTromsø:1) og «Anikken Huitfelt er «skråsikker» på at de fremlagte tall er kvalitetssikret og helt til å stole på» (Fremover:10).

Også kritikken av Forsvaret kommer tydelig til uttrykk i disse innleggene; «Forsvaret [minner] om en hønsegård under avvikling» (Lofotposten:4), «Forsvaret [er] i praksis avvirket» (Avisa Nordland:4) og «For Nord-Norge i særdeleshet har Regjeringa Solberg + AP med Stoltenberg og Støre vært en forsvarspolitisk katastrofe» (Harstad Tidende:3).

Samtlige innlegg i denne kategorien gir uttrykk for stor misnøye og manglende tillit til politikerne, og man finner utsagn som; «Det er din fordømte plikt [som folkevalgt] å lytte til folket» (Fremover:11), «[Politikerne] har [...] glemt hvor de kommer fra og hvem de representerer» (Harstad Tidende:3) og «Folkeopprøret handler i stor grad om manglende tillit til de folkevalgte, og det bør [...] regjeringen ta på alvor» (Nordlys:1).

Den spesifikke tilliten, altså tilliten til politiske institusjoner og politiske aktører, fremstår med andre ord som svært svekket. Man har ikke tillit til hverken regjering, de ulike politiske partiene eller byråkratiet. Man har heller ikke tiltro til viktige samfunnsinstitusjoner som Stortinget eller Forsvaret (Norris 2011:29-30).

Selv om det er mangelen på spesifikk tillit som kommer tydeligst frem i disse innleggene, er det også noen av dem som retter søkelyset mot den mer diffuse formen for tillit. Mange av innleggene peker som sagt på at manglende innsyn og åpenhet rundt beslutningsgrunnlaget fremstår som maktarroganse fra politisk hold hvor velgerne ikke blir tatt på alvor. Det antydes også at dette kan oppleves som en form for misbruk av politiske posisjoner, og at et slikt maktmisbruk svekker folks politiske tillit (Listhaug og Aardal 2011:294). Innleggene uttrykker med andre ord misnøye og skepsis til hvordan de demokratiske prosessene og prosedyrene fungerer i praksis, og dermed kan man også si at tilliten til regimeytelser er svekket (Norris 2011:28).

Et av innleggene trekker også inn tilliten til regimeprinsipper, altså verdigrunnlaget Grunnloven hviler på og tiltroen til selve det demokratiske systemet (Norris 2011:26). I innlegget skriver forfatteren; «Jeg er meget bekymret for demokratiet vårt i Norge, på tide at det norske folk

våkner opp og krever åpenhet, ærlighet og tillit og ikke lar makteliten overstyre landet» (Fremover:11).

Innlegg med politisk bakgrunn

I innleggene skrevet av politikere fra denne perioden omtales også rikspolitikere i svært negative ordelag. Mange av innleggene sier rett ut at de har liten tillit til regjeringen eller Arbeiderpartiet. Det brukes setninger som; «[Vi] ser frem til at Arbeiderpartiets ledelse snarest tar de grep som er nødvendig for å gjenopprette tilliten til partiet i denne viktige saken» (Harstad Tidende:5) og «Det er liten tvil om at Aps, og regjeringens håndtering av nedlegging av Andøya flystasjon [...] har svekket velgernes tillit til disse partiene» (Nordlys:2).

Samtidig er det verdt å påpeke at selv om tilliten til regjeringen og Arbeiderpartiet fremstår som svekket i disse innleggene, så er det flere av dem som påpeker at tilliten til andre politiske parti har økt. Særlig innlegg skrevet av senterpartipolitikere nevner at de har fått flere lokale medlemmer og at partiets oppslutning har økt kraftig ifølge regionale meningsmålinger. Det er dermed vanskelig å trekke noen klare konklusjoner om tilliten til de politiske aktørene på generelt grunnlag.

Tilliten til Forsvaret og til hvordan de demokratiske prosessene og prosedyrene fungerer i praksis, altså det Norris (2011:28-29) kaller tillit til regimeinstitusjoner og regimeytelser, fremstår derimot som svekket i disse innleggene. Flere av dem er som sagt kritiske til selve beslutningsprosessen, og man kan finne setninger som; «Flere [stortingsrepresentanter] gikk langt i å antyde at beslutningen om å legge ned Andøya flystasjon var en riktig beslutning, uansett om det skulle vise seg at beslutningsgrunnlaget ikke var korrekt» (Lofotposten:2) og «Proessen rundt behandlingen har vært preget av hastverk og lite vilje til å gjennomgå dokumentasjonen» (Fremover:12).

I tillegg kan man ane en viss svekkelse av tilliten til det Norris (2011:26) kaller regimeprinsipper, altså kjerneverdier og verdigrunnlaget det norske samfunnet hviler på, ved at konfliktlinjen mellom sentrum og periferi også i disse innleggene trer klart og tydelig frem. Misnøye over økt sentralisering går igjen i nesten alle innleggene, og da særlig i innleggene publisert i månedene før selve valget. Man finner setninger som; «Skal vi kunne forsvare hele landet vårt, kan vi ikke sentralisere alle forsvarsressursene på noen ytterst få baser» (Fremover:13), «Arbeiderpartiet har i denne saken skuffet stort ved å inngå forlik med en

regjering som vi vet egentlig ønsker å svekke forsvaret i nord, og det kan ikke kalles noe annet enn nok en sentraliseringsprosess!» (Nordlys:6) og «Terrorfare i Oslo-området framstår som viktigere enn et troverdig forsvar av hele landet i nord» (Framtid i Nord). Innleggene peker på viktigheten av at alle føler at de blir hørt og advarer mot konsekvensene av økt sentralisering. Når innbyggerne ikke føler at rikspolitikere tar hensyn til deres behov for lokalsykehus, polititressurser, infrastruktur osv., fører dette til en følelse av avmakt og utenforskap som på sikt kan utgjøre en fare for selve demokratiet.

Oppsummering av perioden

Man ser altså en langt krassere tone i disse innleggene enn man gjorde i perioden før, og særlig i innleggene skrevet av folk uten kjent bakgrunn, er kritikken ganske hard. Tilliten til de politiske aktørene framstår som svært svekket, og det samme gjør tilliten til Stortinget og Forsvaret. I tillegg er det mange av innleggene som uttrykker misnøye og skepsis til hvordan de demokratiske prosessene og prosedyrene fungerer i praksis, og dermed kan man også si at tilliten til regimeytelser er svekket.

Tabell 5.5: Politisk tillit i perioden fra 15.november 2016 til 11.september 2017

	Politisk fellesskap	Regime-prinsipper	Regimeytelser	Regime-institusjoner	Politiske aktører
Innlegg publisert før 11.sep. 2017: Ingen kjent bakgrunn	Tillit - nevnes ikke spesifikt	Tillit - tror på de demokratiske prinsippene	Svekket tillit - peker på makt-arroganse hos politikerne - mener LTP er resultat av hestehandel	Svekket tillit - Forsvaret er nærmest avvirket - Stortingets vedtak er uforståelig	Svekket tillit - Politikerne lytter ikke til folket og tar dem ikke på alvor
Innlegg publisert før 11.sep. 2017: Politisk bakgrunn	Tillit - nevnes ikke spesifikt	Tillit - tror på de demokratiske prinsippene	Svekket tillit - Kritisk til selve beslutningsprosessen	Svekket tillit - Forsvaret blir svekket - Stortingets vedtak er uforståelig	Svekket tillit - Liten tillit til regjeringen og AP, men påpeker at SP har fått flere medlemmer

Innlegg publisert etter 11.september 2017

Innlegg med militærfaglig bakgrunn

I innleggene skrevet av folk med militærfaglig bakgrunn, er som sagt kritikken mot regjeringen og ledelsen i Forsvaret tydelig tilstede. Ett av innleggene omtaler regjeringspartiene og Arbeiderpartiet som firerbanden som har svekket landets forsvar (Nordlys:7), andre innlegg kritiserer Erna Solbergs forsvarspolitik som utdatert etter Trumps nye krav til NATO-medlemmene, og forsvarsforliket omtales som en rå overkjøring og arroganse. Ledelsen i Forsvaret blir kritisert for å ha liten troverdighet som fagpersoner og et av innleggene sier; «Uten intern og ekstern tillit kan Forsvaret som organisasjon ikke fungere» (Nordlys:8).

I likhet med innleggene skrevet av folk med militærfaglig bakgrunn fra den første perioden, retter også disse søkelys på tilliten til det politiske fellesskap og tilliten til regimeprinsipper (Norris 2011:25-26). Vedtaket av langtidsplan for forsvarssektoren bidrar til å svekke forsvarsberedskapen i nord i en tid hvor vi ser at Russland rustet kraftig opp. Også disse innleggene påpeker dermed indirekte at Forsvaret og Norges evne til å kunne forsvare eget territorium, er viktig for vår nasjonale stolthet og verdigrunnlag.

Flere av innleggene er også kritiske til måten forslaget ble behandlet av Stortinget, og nevner at vedtaket bærer preg av hestehandel, bedriftsøkonomiske premisser utarbeidet av byråkrater uten militærfaglig bakgrunn og en politisk prosess blottet for åpenhet, ydmykhet og respekt. Et av innleggene trekker også frem at det har blitt fremsatt «trusler» mot lokalpolitikere i debatten rundt Andøya flystasjon; «Trusler om at den sentrale politiske velviljen kanskje ville utebli i en omstilling, hvis ikke den lokalpolitiske motstanden om nedleggelse av Andøya flystasjon opphørte!» (Nordlys:7). Tilliten til regimeytelser fremstår dermed som svekket i flere av disse innleggene.

Den spesifikke tilliten som Norris (2011:29-30) omtaler som tillit til regimeinstitusjoner og politiske aktører, fremstår også som svekket. Flere av innleggene sier rett ut at de ikke har tillit til hverken regjeringen, partiledelsen i Arbeiderpartiet, forsvarsdepartementet eller toppledelsen i Forsvaret. Også politikere fra Senterpartiet får kritikk i et av innleggene for deres bidrag til økt sentralisering av Forsvaret under den rød-grønne regjeringen. Det trekkes frem at flere militære eksperter påpekte at langtidsplanen hadde store feil og mangler, at en nedleggelse av flystasjonen ville medføre svekkelse av den maritime overvåkingen i nordområdene og en radering av Forsvaret i nord, uten at dette ble tatt hensyn til. Politikerne lyttet ikke til eksperter eller til befolkningens ønsker i denne saken, noe som bidrar til å øke den politiske avstanden og svekke folks politiske tillit (Listhaug og Aardal 2011:292).

I motsetning til innleggene skrevet av folk med militærfaglig bakgrunn fra første periode, finner man her en langt større kritikk av sentraliseringen av Forsvaret, og det brukes mange formuleringer som; «Forsvaret av landsdelen må styrkes etter en villet rasering av det vi hadde av et troverdig invasjonforsvar» (Nordlys:4), «En hel landsdel [...] er i dag og lang tid fremover forsvarsløse» (Nordlys:3) og «Regjeringen prioriterer bevisst vekk innbyggernes og ikke minst landsdelens sikkerhet når det gjelder Forsvaret» (Nordlys:9).

Innlegg med politisk bakgrunn

Innleggene skrevet av folk med politisk bakgrunn fra denne perioden er ganske kritisk i sin omtale av de politiske aktørene. Arbeiderpartiet blir omtalt som Høyres beste venn og et av innleggene sier; «Arbeiderpartiet [gir] blaffen i hva egne medlemmer sier, hva fagfolk sier og hva vanlige folk sier» (Fremover:14). Også Høyrepolitikere få gjennomgå, og fremstilles som arrogante og lite lydhør.

Også disse innleggene retter søkelys på tilliten til det politiske fellesskap og tilliten til regimeprinsipper (Norris 2011:25-26). Langtidsplan for forsvarssektoren, som ble vedtatt av Høyre, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet, bidrar til å svekke forsvarsberedskapen i nord, og Norges evne til å kunne forsvare eget territorium er viktig for vår nasjonale stolthet og verdigrunnlag.

I tillegg er de fleste av innleggene i denne kategorien også svært kritiske til måten forslaget ble behandlet i Stortinget, og ikke minst prosessen i etterkant. Enkelte av dem trekker fram faremomentet ved å bygge ned Forsvaret i en tid hvor Russland rustet opp, og etter at Donald Trumps uttalelser om NATO bidro til å så tvil rundt fremtiden til forsvarsalliansen. Andre peker på at i konseptvalgutredningen (KVU) kommer det frem at det ikke legges opp til at Evenes skal kunne ta imot allierte flystyrker ved en eventuell krigssituasjon, og at dette er strid med det opprinnelige Stortingsvedtaket. Det pekes også på mangel av åpenhet rundt prosessen. Tilliten til regimeytelser fremstår dermed som svekket i de aller fleste innleggene.

Den spesifikke tilliten til politiske aktører og regimeinstitusjoner fremstår som sagt, også svekket i disse innleggene. Det brukes argumenter som; «Forsvarsminister[en] [...] sier han har tillit til Forsvarets personell, men han vil ikke lytte til dem» (Avisa Nordland:5), «Aps krokodilletårer [...] er liten trøst for de som i tiårsvis med stor kompetanse har trygget kongeriket» (Nordlys:10), «Regjeringen setter sin absolutte lit til at en annen stat skal berge Norge ut av en eksistensiell krise» (Lofotposten:5).

Flere av innleggene går langt i denne kritikken, og særlig ett av dem tar et oppgjør med det forfatterne mener er en rikspolitisk maktarroganse. Dette innlegget er skrevet av folk med tilknytning til Senterpartiet, og argumenterer for at politikere må ta folk på alvor og lytte til hva befolkningen i hele landet mener, ikke slik som nå hvor makten sentraliseres «til eliter på Youngstorget og i Høyres hus i Oslo» (Fremover:14). Økt sentralisering er et gjennomgående argument i hele innlegget, og regjeringspartiene og Arbeiderpartiet får kritikk, ikke bare for forsvarspolitikken, men også for politireformen og kommune- og regionsreformen. Kritikken mot Arbeiderpartiet er den som kommer sterkest frem i dette innlegget, og det nevnes at i alle disse spørsmålene er Arbeiderpartiet «høyrepartienes beste venn». Arbeiderpartiet omtales som et eliteparti som har mistet kontakten med sine velgere, og særlig velgerne i distriktene.

I dette innlegget er altså konfliktlinjen mellom sentrum-periferi brukt svært aktivt, men også andre innlegg i denne kategorien trekker frem dette. Et av innleggene skrevet av en Arbeiderpartipolitiker peker på at; «SP gjorde et brakvalg på grunn av at de brydde seg om distriktene, og ville høre på folket» (Avisa Nordland:6), et annet sier; «[R]egjeringen er på fullstendig kollisjonskurs med store deler av den Nord-norske opinionen når det gjelder nedbyggingen av Forsvaret i landsdelen» (Nordlys:11). Her ser man også referanser til viktigheten av å bli hørt, og det er tydelig at innleggene mener at avstanden mellom den politiske eliten og befolkningen har økt. Den politikken som føres står i skarp motsetning til hva velgerne ønsker og gir uttrykk for, og dette bidrar til å undergrave den politiske tilliten (Listhaug og Aardal 2011:292).

Oppsummering av perioden

Også i denne perioden finner man en langt større kritikk av de politiske aktørene enn man så i første periode, og også her er tonen ganske skarp. Politikerne lyttet hverken til eksperter eller befolkningens ønsker, og mange av innleggene er svært kritiske til måten forslaget ble behandlet i Stortinget. Tilliten til regimeytelser fremstår dermed som svekket i flere av disse innleggene.

Tabell 5.6: Politisk tillit i perioden etter 11.september 2017

	Politisk fellesskap	Regime-prinsipper	Regimeytelser	Regime-institusjoner	Politiske aktører
Innlegg publisert etter 11.sep. 2017: Militær-faglig bakgrunn	Tillit - men påpeker at Forsvaret er viktig for vår nasjonal-følelse	Tillit - tror på de demokratiske prinsippene	Svekket tillit - peker på arroganse hos politikerne - mener prosessen rundt LTP er blottet for åpenhet	Svekket tillit - Forsvaret er svekket - Stortingets vedtak er uforståelig	Svekket tillit -Politikerne lytter ikke til folket eller eksperter
Innlegg publisert etter 11.sep. 2017: Politisk bakgrunn	Tillit - men påpeker at Forsvaret er viktig for vår nasjonal-følelse	Tillit - tror på de demokratiske prinsippene	Svekket tillit - Kritisk til selve beslutnings-prosessen -prosessen mangler åpenhet	Svekket tillit - Forsvaret blir svekket - Stortingets vedtak er uforståelig -Stortinget setter sin lit til at NATO skal forsvare Norge	Svekket tillit - sterk kritikk av regjeringen og AP

5.1.6: Kommentarer til innlegg på Facebook-gruppen Bevar Andøya Flystasjon (BAF).

Innleggene som er publisert på Facebook-siden Bevar Andøya Flystasjon, er på mange måter lik innleggene man finner publisert i nordnorske aviser fra disse periodene. Det er mange innlegg av tidligere eller nåværende militært personell som påpeker feil og mangler ved regjeringens beslutningsgrunnlag. Det pekes på store svakheter ved Evenes som base, manglende mulighet til å ta imot store allierte styrker i en krisesituasjon, og konsekvensene dette vil ha for Forsvaret og NATO. En del av innleggene er også skrevet av folk med politisk bakgrunn, ofte med lokal tilknytning til Andøy kommune, som kritiserer regjeringens håndtering av saken. Man finner også mange innlegg fra «folk flest» som uttaler seg om alt fra flystasjonens militære betydning, regjeringens politikk, politiske skandaler og dagligdage hendelser som på den ene eller andre måten berører saken. I tillegg finner man mange linker til avisoppslag om saken, både artikler og uttalelser fra det militære fagmiljøet og ulike politikere, videosnutter, samt publiserte leserinnlegg.

Disse innleggene er som sagt relativt lik de man finner publisert i avisene fra denne tiden, og benytter seg av mye av den samme typen argumentasjon. Det som derimot er mer interessant å se nærmere på, er kommentarfeltene under disse innleggene. Her kommer vanlige folks meninger tydeligere frem, siden det nok er enklere å skrive en kort kommentar enn å formulere et velformulert innlegg. Jeg har derfor valgt å konsentrere den videre analysen rundt disse kommentarene, fordi dette vil gi et bedre bilde av den politiske tilliten til folk flest.

Tillit til politiske aktører, politiske institusjoner og regimeytelser

Tilliten til politiske aktører og regimeinstitusjoner som kommer til uttrykk i disse kommentarene fremstår som sterkt svekket. Enkelte av kommentarene sier rett ut at de ikke lenger har tillit; «Tar med et avisinnlegg fra [...], som sier litt om hvorfor mange av oss ikke har tillit lenger til den sittende Regjeringen når det gjelder forsvars- og sikkerhets spørsmål» (BAF).

Kommentarene er svært kritisk til både regjeringen og Stortinget, men også politikere generelt, og man finner eksempler som; «Denne jævla sykdommen som heter prestisje rammer oftest storting og regjeringspolitikere,,synd men sant», «Hvorfor gjør ikke Stortinget sin nødvendige jobb i en slik sak?», «Det er jo forvillende å se for et udugelig maktapparat som regjerer Norge» og «Praktisk politikk er kunsten å ignorere fakta» (BAF). Kritikken går også utover enkeltpersoner, enten politikere eller militært personell som uttaler seg positivt om en nedleggelse av Andøya Flystasjon, men kritikken er i all hovedsak rettet mot uttalelsene disse personene har kommet med.

Rose og Pettersen (2009:265-268) fant som nevnt at det var høyere tillit til lokalpolitikere enn til rikspolitikere, og at dette i stor grad skyldes folks opplevelse av at lokalpolitikere er mer lydhøre og tar mer hensyn til befolkningens synspunkter. I kommentarene til innleggene på Facebook-gruppa kan man derimot se antydninger til kritikk også av lokalpolitikere, og da særlig fylkespolitikere. Her kan man finne kommentarer som; «[...] var den siste stortingspolitiker som tok sin landsdel på alvor [...]». De som kom etterpå har bare vært stor i kjeften» og «Nå har media muligheten til å avsløre statskorrupsjon i flere saker. Grav etter bakmenn de finnes i det øverste sosietetslaget i de ulike kommunene. I næringslivet med røtter til det politiske maktapparatet, eller i lokal/regionalpolitikken i fremtredende roller med sterke bånd til rikspolitikken og næringslivet» (BAF).

Lokalpolitikere blir beskyldt for å «gjøre knefall» for partiledelsen i sine respektive parti, for å være mer opptatt av sin egen politiske karriere og mange får også kritikk for å ikke stå nok opp for landsdelens interesser. Man kan også ane en konflikt mellom Vesterålen og Ofoten når det gjelder spørsmålet om hvorvidt Evenes er egnet som flybase eller ikke. Det rettes skarp kritikk mot lokale politikere i Ofoten og deres håndtering av saken, og det antydes at flere av disse er ute etter å «mele sin egen kake». «De [politikere fra Ofoten] har nok en helt annen agenda som utelukkende er forenelig med næringspolitikk i en region som har skaffet seg politisk innflytelse» (BAF).

I kommentarfeltene ser man også tegn på at tilliten til regimeytelser er svekket. Det er mange kommentarer som uttrykker skepsis til hvordan den politiske prosessen rundt selve vedtaket har fungert, og reagerer på at de ikke har blitt hørt i denne saken. Her kan man finne eksempler som; «Jeg kan ikke huske at så mange nordmenn har følt seg så «maktesløse» før over så lang tid. Lederstilen til Erna Solberg er ikke bra i det hele tatt. Vi blir verken sett eller hørt. Og tiden går. Norges forsvar er totalt ødelagt», «Erna selger alt til sin maktsyke post» og «Dere i BAF må bare jobbe videre og få stoppet propagandaen og løgnene fra FD, FOH og regjeringa Solberg. Jeg er møkk lei opptreden fra styresmaktene» (BAF).

Det rettes også kritikk mot media i kommentarfeltene, og særlig mot rikspressens dekning av saken; «Det er forstemmende å oppleve media i dag som du skriver - ingen seriøse & viktige oppfølginger av det vi «sliter» med av demokratiske feilslag!» og «Det er nå bare å klikke på forsiden av dagens «riksaviser», for ikke å snakke om nettutgavene [...]. Det skrives førstesideoppslag i fleng om hjernedøde realityserier, mens tyngre samfunnsstoff er nesten helt borte» (BAF). En av gruppens medlemmer mener også at det har vært svært lite fokus på skjebnen til Andøya flystasjon i rikspressen og at interessen for å ta inn leserinnlegg fra BAF har vært liten.

Det er ingenting i disse kommentarene som direkte tilsier at den generelle tilliten er svekket, men også her finner man antydninger til misnøye. Man kan finne kommentarer som; «Demokratiet virker avskaffet når man tar i betraktning hvordan politikerne har behandlet spørsmålet» og «Dette er nå i ferd med å komme enda mer ut av kontroll!! Er det Norge eller noe annet land som bestemmer over norsk suverenitet?» (BAF).

Særlig tydelig blir denne misnøyen når man ser på det som blir sagt om sentrum-periferi konflikten. Her finner man mange kommentarer som; «Det er viktig for regjeringen å skape mer vekst der det allerede gror godt fra før», «Vil bare minne [...] om at det fremdeles er litt

Luftforsvar igjen nord for Sinsenkryssset», «Ingenting betyr noe så lenge det er i Nord-Norge det foregår» og «Dette må være formuleringer utviklet av folk innenfor Ring 3, for hva er nordområdene-?» (BAF).

Tabell 5.7: Oppsummering av kommentarene

Politisk fellesskap	Regime-prinsipper	Regimeytelser	Regime-institusjoner	Politiske aktører
Tillit - men påpeker at Forsvaret er viktig for vår nasjonalfølelse	Tillit - tror på de demokratiske prinsippene -uttrykker bekymring for at demokratiet svekkes	Svekket tillit - peker på arroganse hos politikerne - mener prosessen rundt LTP er blottet for åpenhet	Svekket tillit - Forsvaret er svekket - Stortinget gjør ikke jobben sin - hevder makt-apparatet er udugelig	Svekket tillit - sterk kritikk av politikere -Politikerne lytter ikke til folket eller eksperter - lokalpolitikere er mest opptatt av egen karriere

5.1.7: Oppsummering av den kvalitative analysen

Analysen av leserinnleggene viser at det brukes ulike mobiliseringsstrategier i de ulike periodene, og at disse også varierer utfra forfatterens bakgrunn. Argumentasjonen som benyttes er i første periode av sikkerhetspolitisk og økonomisk art, mens den i andre periode er av legal og økonomisk art. Tredje periode blir imidlertid mer lik den første igjen.

Leserinnleggene og kommentarene fra den kvalitative analysen viser at omtalen av de politiske aktørene blir markant dårligere etter det endelige vedtaket av ny langtidsplan for forsvarssektoren. De aller fleste innleggene gir også inntrykk av at de hadde svekket tillit til rikspolitikere og ledelsen i Forsvaret. Det vil derfor være interessant å undersøke om dette også er noe som gir seg utslag i innbyggerundersøkelsen fra 2017.

5.2: Kvantitativ analyse

5.2.1: Tillit til politiske aktører og politiske institusjoner

Som nevnt i punkt 3.4, påvirkes den politiske tilliten blant annet av politisk avstand og politisk leveringsdyktighet (Listhaug og Aardal 2011:292-293), og på bakgrunn av motstanden til mange av Regjeringens reformer, ble det formulert følgende hypoteser;

H1: Tilliten til stortings- og kommunepolitikerne er lavere i 2017 enn den var i 2015

H2: Misnøyen med stortings- og kommunepolitikere har økt fra 2015 til 2017

Langtidsplanen for forsvarssektoren møtte særlig stor motstand i Nord-Norge, og da særlig vedtaket om å legge ned Andøya Flystasjon og flyttingen av Bell-helikoptrene fra Bardufoss. Dette ga grunnlag for å formulere følgende hypoteser;

H3: Tilliten til stortings- og kommunepolitikere har gått mer ned i Nordland, Troms og Finnmark enn i Sør-Norge.

H4: Misnøyen med stortings- og kommunepolitikere har økt mer i Nordland, Troms og Finnmark enn i Sør-Norge.

For å teste hypotesene ble gjennomsnittsskårene på spørsmålsformuleringene brukt som mål. Disse er; «Hvor stor eller liten tillit har du til at stortingspolitikerne arbeider for innbyggernes beste?» (V1), «Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikere arbeider for innbyggernes beste?» (V2), «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan stortingspolitikere lytter til innbyggernes synspunkter?» (V3), «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan kommunepolitikere lytter til innbyggernes synspunkter?» (V4) og «Hvor godt eller dårlig mener du de statlige tjenestene er. Forsvaret?» (V5). Svaralternativene på spørsmålene går som sagt fra -3 til +3, og gir dermed en skala fra 1 til 7, hvor 1 tilsvarer «svært liten tillit» og 7 «svært stor tillit».

Tabell 5.8: Gjennomsnittsverdier for alle variablene 2015/2017

V1	2015			2017		
	Gjennomsnitt	N	Std.avvik	Gjennomsnitt	N	Std.avvik
Sør-Norge	4,28	18901	1,614	4,18	7064	1,626
Nordland	4,10	974	1,646	4,05	373	1,693
Troms	4,05	617	1,642	4,03	249	1,783
Finnmark	3,97	252	1,736	3,85	92	1,741
Hele landet	4,27	20744	1,619	4,16	7778	1,637

V2	2015			2017		
	Gjennomsnitt	N	Std.avvik	Gjennomsnitt	N	Std.avvik
Sør-Norge	4,33	27930	1,636	4,33	6807	1,726
Nordland	4,14	1514	1,687	4,23	370	1,825
Troms	3,97	943	1,668	3,84	253	1,782
Finnmark	4,18	407	1,726	4,51	94	1,657
Hele landet	4,31	30794	1,642	4,31	7524	1,734

V3	2015			2017		
	Gjennomsnitt	N	Std.avvik	Gjennomsnitt	N	Std.avvik
Sør-Norge	4,03	17938	1,499	3,92	6695	1,530
Nordland	3,87	939	1,550	3,79	354	1,593
Troms	3,88	595	1,520	3,70	236	1,675
Finnmark	3,81	241	1,585	3,53	92	1,640
Hele landet	4,02	19713	1,504	3,90	7377	1,540

V4	2015			2017		
	Gjennomsnitt	N	Std.avvik	Gjennomsnitt	N	Std.avvik
Sør-Norge	4,14	24960	1,526	4,09	6123	1,627
Nordland	3,97	1407	1,564	4,01	338	1,758
Troms	3,82	889	1,573	3,70	229	1,722
Finnmark	4,07	384	1,637	4,14	90	1,639
Hele landet	4,12	27640	1,532	4,07	6780	1,639

V5	2015			2017		
	Gjennomsnitt	N	Std.avvik	Gjennomsnitt	N	Std.avvik
Sør-Norge	4,88	25082	1,416	4,61	5966	1,566
Nordland	4,89	1366	1,466	4,46	324	1,660
Troms	5,04	877	1,424	4,58	220	1,761
Finnmark	4,86	364	1,516	4,11	80	1,786
Hele landet	4,89	27689	1,421	4,60	6590	1,581

(V1: Hvor stor eller liten tillit har du til at stortingspolitikerne arbeider for innbyggernes beste? V2: Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikerne arbeider for innbyggernes beste? V3: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan stortingspolitikerne lytter til innbyggernes synspunkter? V4: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan kommunepolitikerne lytter til innbyggernes synspunkter? V5: Hvor godt eller dårlig mener du de statlige tjenestene er. Forsvaret?)

Testing av hypotese 1

For å undersøke om tilliten til politikerne er lavere i 2017 enn i 2015, ble gjennomsnittsskårene på spørsmålet «*Hvor stor eller liten tillit har du til at politikerne på Stortinget arbeider for innbyggernes beste?*» sammenliknet for hele landet mellom undersøkelsene. Gjennomsnittsskåren i undersøkelsen fra 2015 er 4,27 (tabell 5.8), mens gjennomsnittsskåren fra 2017 har sunket til 4,16. Differansen mellom undersøkelsene ble så testet for å se om nedgangen er statistisk signifikant (tabell 5.9). Her får man en t-verdi på $>1,65$, som vil si at tilliten til stortingspolitikere er signifikant lavere i 2017 enn den var i 2015.

På spørsmålet «*Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikerne arbeider for innbyggernes beste?*» gir begge undersøkelsene gjennomsnittsskår på 4,31 (tabell 5.8). Det har dermed ikke vært noen endring fra undersøkelsen i 2015, og man har følgelig ikke statistisk grunnlag for å hevde at tilliten til kommunepolitikerne er lavere i 2017 enn den var i 2015.

Hypotese H1: «Tilliten til stortings- og kommunepolitikerne er lavere i 2017 enn den var i 2015», kan dermed sies å være styrket når det gjelder stortingspolitikere, mens den må forkastes når det gjelder kommunepolitikere.

Testing av hypotese 2

Ser man på hvor fornøyd eller misfornøyd innbyggerne er til at stortingspolitikere lytter til deres synspunkt, finner man de samme tendensene som for spørsmålet om hvorvidt innbyggerne hadde tillit til stortingspolitikere. Her har gjennomsnittsskåren sunket fra 4,02 i 2015 til 3,90 i 2017 (tabell 5.8). Signifikanstesting av differansen gir en t-verdi $>1,65$, og endringen kan dermed sies å være statistisk signifikant (tabell 5.9). Innbyggerne er mer misfornøyd med stortingspolitikernes lydhørhet i 2017 enn de var i 2015.

Når det gjelder spørsmålet om hvor fornøyd eller misfornøyd innbyggerne er til at kommunepolitikerne lytter til deres synspunkter, finner man det samme. Gjennomsnittsskåren har gått ned fra 4,12 i undersøkelsen fra 2015 til 4,02 i undersøkelsen fra 2017 (tabell 5.8). Også her får differansen en t-verdi $>1,65$, og endringen kan dermed sies å være statistisk signifikant (tabell 5.9). Hypotese H2: «Misnøyen med stortings- og kommunepolitikere har økt fra 2015 til 2017» kan dermed sies å være styrket.

Testing av hypotese 3

For å undersøke om tilliten til stortings- og kommunepolitikerne har sunket mer i Nordland, Troms og Finnmark enn i Sør-Norge, ble differansen mellom gjennomsnittsskårene fra undersøkelsen i 2017 og undersøkelsen i 2015 brukt som mål. Differansen fra fylkene Nordland, Troms og Finnmark, ble så hver for seg testet opp mot differansen til Sør-Norge.

Tabell 5.9: Differanse mellom gjennomsnittsskår 2017/2015 på alle variablene

	Nordland		Troms		Finnmark		Sør-Norge		Hele landet	
	Diff.	Pooled std.avvik	Diff.	Pooled std.avvik	Diff.	Pooled std.avvik	Diff.	Pooled std.avvik	Diff.	Pooled std.avvik
V1	-0,05	1,659	-0,02	1,683	-0,12	1,737	-0,1 (**)	1,617	-0,11 (**)	1,623
V2	0,09	1,714	-0,13	1,692	0,33	1,713	0	1,654	0	1,660
V3	-0,08	1,561	-0,18	1,565	-0,28	1,600	-0,11 (**)	1,507	-0,12 (**)	1,513
V4	0,04	1,603	-0,12	1,604	0,07	1,637	-0,05 (**)	1,546	-0,05 (**)	1,553
V5	-0,43 (**)	1,505	-0,46 (**)	1,497	-0,75 (**)	1,567	-0,27 (**)	1,446	-0,29 (**)	1,453

Tabell 5.10: Differanse testet opp mot differansen fra Sør-Norge

	Nordland	Troms	Finnmark
	t-verdi	t-verdi	t-verdi
V1	0,406	0,540	-0,085
V2	0,743	-0,921	1,513
V3	0,254	-0,496	-0,783
V4	0,756	-0,497	0,563
V5	-1,428	-1,439	-2,253(**)

*t > 1,65 signifikant på 0,005 nivå (enhalet) **t > 1,96 signifikant på 0,001 nivå (enhalet).

(V1: Hvor stor eller liten tillit har du til at stortingspolitikere arbeider for innbyggernes beste? V2: Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikere arbeider for innbyggernes beste? V3: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan stortingspolitikere lytter til innbyggernes synspunkter? V4: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan kommunepolitikere lytter til innbyggernes synspunkter? V5: Hvor godt eller dårlig mener du de statlige tjenestene er. Forsvaret?)

Ser man på spørsmålet «Hvor stor eller liten tillit har du til at politikere på Stortinget arbeider for innbyggernes beste?» (V1) finner man at gjennomsnittsskårene for Nordland, Troms og Finnmark har hatt en svak nedgang fra 2015 til 2017, men denne nedgangen er ikke statistisk

signifikant. Testing av differansen til hvert av fylkene opp mot differansen til Sør-Norge viser det samme. Nedgangen i gjennomsnittsskårene er ikke signifikant forskjellig fra Sør-Norge, hverken for Nordland, Troms eller Finnmark.

Når det gjelder tilliten til kommunepolitikerne, finner man den samme tendensen som for tilliten til stortingspolitikerne. Endringene i differansen mellom gjennomsnittsskårene fra undersøkelsene er ikke statistisk signifikant for noen av fylkene. Testing av differansene opp mot differansen til Sør-Norge er heller ikke statistisk signifikant. Hypotese H3 må dermed forkastes for alle fylkene. Det finnes ikke statistisk grunnlag for å hevde at tilliten til stortings- og kommunepolitikere har gått mer ned i Nordland, Troms og Finnmark enn i Sør-Norge.

Testing av hypotese 4

På spørsmålet «*Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan politikerne på Stortinget lytter til innbyggernes synspunkter?*» finner man heller ikke her noen statistisk signifikant nedgang i gjennomsnittsskårene for noen av fylkene eller testet opp mot differansen til Sør-Norge. Det samme gjelder for spørsmålet «*Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan kommunepolitikerne lytter til innbyggernes synspunkter i din kommune?*» (tabell 5.10). Ingen av t-verdiene er $>1,65$, og hypotese H4 må dermed forkastes for alle fylkene.

Oppsummering

Signifikanstesting av hypotese H1 og H2 viste at det var statistisk grunnlag for å hevde at tilliten til stortingspolitikerne hadde gått ned fra 2015 til 2017, mens det ikke var noen endring i tilliten til kommunepolitikerne i denne perioden. Videre så man at misnøyen med både stortings- og kommunepolitikere hadde økt fra 2015 til 2017. Antakelsen om at tilliten til politikerne hadde gått mer ned i de tre nordligste fylkene enn i Sør-Norge, måtte forkastes for alle fylkene og det samme måtte antakelsen om at misnøyen med politikerne hadde økt mer. Hypotese H1 og H2 ble dermed styrket, mens hypotese H3 og H4 måtte forkastes.

5.2.2: Inntrykk av Forsvaret og sammenheng med politisk tillit

Forsvarets innbyggerundersøkelse, som nevnt i punkt 3.5.3, kom fram til at det var et markant fall i Forsvarets omdømme i 2016, og at det var befolkningen i de tre nordligste fylkene som hadde det dårligste inntrykket av Forsvaret. Difis innbyggerundersøkelser fra 2017 og 2015 inkluderer også et spørsmål om respondentenes inntrykk av Forsvaret, og på bakgrunn av dette ble det derfor formulert følgende hypoteser;

H5: Inntrykket av Forsvaret er dårligere i 2017 enn i 2015.

H6: Inntrykket av Forsvaret har blitt mer svekket i Nordland, Troms og Finnmark i 2017 enn i Sør-Norge.

H7: Det er en positiv sammenheng mellom inntrykk av Forsvaret og tilliten til kommune- og stortingspolitikere, og den har blitt sterkere fra 2015 til 2017.

Testing av hypotese 5

For å teste om det er statistisk grunnlag for å hevde at inntrykket av Forsvaret var lavere i 2017 enn i 2015, ble gjennomsnittsverdiene til «hele landet» for variabel V5 «*Hvor godt eller dårlig mener du de statlige tjenestene er. Forsvaret?*» testet opp mot hverandre. Her finner man at $t > 1,65$ (tabell 5.9), og Hypotese H5 kan dermed sies å være styrket. Det har vært en signifikant nedgang i inntrykket innbyggerne har av Forsvaret fra 2015 til 2017.

Testing av hypotese 6

Hypotese H6 antar at den nye langtidsplanen for forsvarssektoren har ført til at inntrykket av Forsvaret har blitt mer svekket i Nordland, Troms og Finnmark i 2017 enn i Sør-Norge. For å undersøke dette ble differansen mellom gjennomsnittsverdiene i de to undersøkelsene for hvert av de tre fylkene, testet opp mot differansen til Sør-Norge. Her finner man t-verdier for Nordland og Troms på $< 1,65$, mens Finnmark får en t-verdi på $> 1,65$ (tabell 5.10). Hypotese H6 må dermed forkastes for Nordland og Troms, mens den kan sies å være styrket når det gjelder Finnmark.

Testing av hypotese 7

Hypotese H7 antar at det er en sammenheng mellom inntrykket innbyggerne har av Forsvaret, og deres tillit til stortings- og kommunepolitikerne, og at denne sammenhengen er positiv. Et godt inntrykk av Forsvaret vil dermed føre til høyere tillit, mens et dårlig inntrykk av Forsvaret vil føre til lavere tillit. Hypotesen antar videre at sammenhengen har økt fra 2015 til 2017.

Korrelasjonsanalyser med spørsmålsformuleringene «Hvor stor eller liten tillit har du til at politikerne på Stortinget arbeider for innbyggernes beste?» og «Hvor gode eller dårlige mener du de statlige tjenestene er? Forsvaret» (vedlegg 2), viser at det er en positiv signifikant ($p < .001$) sammenheng mellom variablene i begge undersøkelsene og for alle fylkene. For Nordland finner man at $r(804) = .39$ i 2015, og at $r(310) = .39$ i 2017. Det er altså ingen forskjell i korrelasjonskoeffisientene, og begge årene kan sammenfallet mellom variablene sies å være relativt sterkt. I analysen for Troms finner man at $r(520) = .38$ i 2015, mens $r(211) = .51$ i 2017. For Finnmark er $r(201) = .31$ i 2015, mens $r(73) = .54$ i 2017. I begge fylkene har dermed sammenfallet mellom variablene gått fra å være relativt sterkt i 2015 til å kunne regnes som meget sterkt i 2017. I Sør-Norge er $r(15201) = .39$ i 2015, mens man finner $r(5789) = .40$ i 2015. Her er det en svak økning, og begge årene kan sammenfallet mellom variablene regnes å være relativt sterkt.

Korrelasjonsanalyser med spørsmålsformuleringene «Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikerne arbeider for innbyggernes beste?» og «Hvor gode eller dårlige mener du de statlige tjenestene er? Forsvaret» (vedlegg 2), viste at det også her var en positiv sammenheng mellom variablene i begge undersøkelsene og for alle fylkene. Sammenhengen er signifikant ($p < .001$) der ikke annet er oppgitt. I analysen for Nordland finner man at $r(1272) = .32$ i 2015, mens $r(307) = .47$ i 2017. For Troms finner man at $r(810) = .32$ i 2015, mens $r(206) = .45$ i 2017. I begge fylkene har sammenfallet mellom variablene økt, selv om det likevel anses som relativt sterkt begge årene. For Finnmark er $r(335) = .034$ i 2015, mens $r(73) = .22$, $p = .053$ i 2017. Sammenfallet mellom variablene kan regnes som relativt sterkt i 2015, mens det ikke er signifikant sammenfall mellom variablene i 2017. I Sør-Norge finner man at $r(22934) = .34$ i 2015, mens $r(5601) = .32$ i 2017. Her har altså sammenfallet blitt litt mindre.

Tabell 5.11 Korrelasjonsmål

Sammenheng mellom inntrykk av Forsvaret og tillit til stortingspolitikere

	2015	2017
<i>Nordland</i>	.392**	.390**
<i>Troms</i>	.379**	.512**
<i>Finnmark</i>	.308**	.538**
<i>Sør-Norge</i>	.386**	.400**

(**Korrelasjonene er signifikant på 0,01 nivå (2-halet)).

Sammenheng mellom inntrykk av Forsvaret og tillit til kommunepolitikere

	2015	2017
<i>Nordland</i>	,316**	,466**
<i>Troms</i>	,322**	,450**
<i>Finnmark</i>	,343**	,224
<i>Sør-Norge</i>	,341**	,324**

(**Korrelasjonene er signifikant på 0,01 nivå (2-halet)).

Hypotese H7 er dermed styrket for stortingspolitikere for Sør-Norge, Troms og Finnmark, men må forkastes for Nordland. For kommunepolitikere må hypotesen forkastes for Finnmark og Sør-Norge, mens den kan sies å være styrket for Nordland og Troms.

Regresjonsanalyse

Regresjonsmodell 1a viser hvor mye av variasjonen i den avhengige variabelen «tillit til stortingspolitikere» som kan forklares ved hjelp av den uavhengige variabelen «inntrykk av Forsvaret», mens regresjonsmodell 1b viser hvor mye av variasjonen i den avhengige variabelen «tillit til kommunepolitikere» som kan forklares ved hjelp av den uavhengige variabelen «inntrykk av Forsvaret». Regresjonsanalysen (vedlegg 3) viser at alle regresjonskoeffisientene er positive, hvilket betyr at økt inntrykk av Forsvaret fører til økt tillit, både til stortings- og kommunepolitikere. Videre finner man at den multiple regresjonskoeffisienten R^2 er relativt lav i begge modellene, noe som betyr at inntrykket av Forsvaret bare i liten grad forklarer variasjonen i tillit til stortings- og kommunepolitikere.

Tabell 5.12: Regresjonsresultat

	Modell 1a		Modell 1b	
	2015	2017	2015	2017
<i>Forsvaret</i>	0,442** (0,008)	0,433** (0,007)	0,389** (0,007)	0,383** (0,006)
<i>Konstantledd</i>	2,110** (0,042)	2,163** (0,034)	2,439** (0,034)	2,484** (0,030)
<i>N</i>	20744	7778	30794	7524
<i>R²</i>	0,148	0,154	0,114	0,114

**P < 0.001, standardfeil i parentes

Avhengig Variabel modell 1a: Hvor stor eller liten tillit har du til at politikerne på Stortinget arbeider for innbyggernes beste?

Avhengig Variabel modell 1b: Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikerne arbeider for innbyggernes beste?

Det er likevel interessant å se på endringene i R^2 fra 2015 til 2017. For den avhengige variabelen tillit til stortingspolitikere øker modellen forklaringskraft fra 14,8% i 2015 til 15,4% i 2017. For den avhengige variabelen tillit til kommunepolitikere, er derimot modellen forklaringskraft lik begge årene.

Oppsummering

Sammenlikningen av gjennomsnittsverdiene for inntrykk av Forsvaret fra innbyggerundersøkelsen i 2015 og 2017, viste at inntrykket av Forsvaret var signifikant dårligere i 2017 enn i 2015. Det var derimot ikke grunnlag for å hevde at inntrykket av Forsvaret hadde gått mer tilbake i Nordland og Troms i 2017 enn i Sør-Norge. Finnmark hadde i midlertid en signifikant større tilbakegang enn Sør-Norge på denne variabelen.

Korrelasjonsanalysen viste at det er en sammenheng mellom tillit til stortings- og kommunepolitikere og innbyggernes inntrykk av Forsvaret. For stortingspolitikere øker korrelasjonen mellom variablene fra 2015 til 2017 for Sør-Norge, Troms og Finnmark, men er uendret for Nordland. For kommunepolitikerne øker korrelasjonen i Nordland og Troms, mens den går ned i Sør-Norge. Finnmark hadde ingen signifikant korrelasjon mellom variablene i 2017.

Regresjonsanalysen viste at inntrykket av Forsvaret bare i liten grad kan forklare innbyggernes tillit til politikerne, men at modellens forklaringskraft for tilliten til stortingspolitikere øker noe fra 2015 til 2017. For tilliten til kommunepolitikere er det derimot ingen endring.

Kapittel 6: Oppsummering og konklusjon

Denne studien har som sagt forsøkt å belyse problemstillingen «*Hvordan har langtidsplanen for forsvarssektoren påvirket den politiske tilliten i den nordnorske periferien?*» gjennom å se på hvilke mobiliseringsstrategier og diskurser de perifere aktørene har valgt, og hva som blir sagt om den politiske tilliten. Deretter ble den kvalitative diskursanalysen supplert med enkle statistiske analyser av allerede eksisterende innbyggerundersøkelser, for å se om funn fra avisinnleggene også gjorde seg gjeldene her.

Den kvalitative analysen av leserinnleggene viste at periferiens alternative forsvarspolitiske diskurs og mobiliseringsstrategier endret seg over tid. Før det endelige vedtaket om å legge ned Andøya flystasjon var det særlig sikkerhetspolitiske og økonomiske argument som dominerte. Innleggene utfordret den rådende forsvarspolitiske diskursen ved å peke på Russland som en fortsatt trussel mot norsk suverenitet. Her ble flystasjonen trukket frem som en sikkerhetspolitisk ressurs, mens nordområdene, en delt løsning mellom Andøya og Evenes, samt næringslivet i regionen ble trukket frem som økonomiske ressurser.

I perioden etter det endelige vedtaket og stortingsvalget i 2017, endret diskursene og mobiliseringsstrategiene seg til å i hovedsak handle om hvordan politikerne forvalter den tilliten folket har gitt dem, og viktigheten av åpenhet rundt politiske beslutninger. Innleggene skrevet av folk med politisk bakgrunn ble dominert av politikere fra Senterpartiet, og frem mot valget søkte disse å mobilisere velgere ved å hevde at en sterk oppslutning om partiet var det eneste som kunne sikre en omgjøring av vedtaket.

Etter valget i 2017 var det på nytt sikkerhetspolitiske og økonomiske argument som dominerte i innleggene skrevet av folk med militærfaglig bakgrunn, men nå med en overvekt av økonomiske argument. Det ble stilt spørsmålsteget ved Evenes-alternativets kostnadsberegninger, operative forhold og konsekvensene for forsvaret av Nord-Norge. I innleggene skrevet av folk med politisk bakgrunn var det argumenter av legal art som dominerte, og på nytt ble beslutningsgrunnlaget for vedtaket kritisert.

I henhold til Rokkan og Urwin (1983:136) var funn av loyaltysaktører og bruk av ulike mobiliseringsstrategier som forventet. Mobiliseringsstrategiene var av sikkerhetspolitisk, økonomisk og legal art, og ingen av innleggene oppfordret til bruk av voldelige eller illegale aksjoner.

Forfatternes politiske tillit endret seg også i de tre periodene. Før vedtaket om nedleggelse av flystasjonen var det særlig forsvarssjefen og regjeringen som høstet kritikk, men man fant også kritikk av enkelte lokale og regionale politikere som ble beskyldt for å «mele sin egen kake». Tilliten til politiske aktører fremstod dermed som noe svekket i denne perioden.

I perioden frem mot valget ble omtalen av politiske aktører og institusjoner langt skarpere, og alle innleggene bar preg av stor misnøye med både regjeringen, Arbeiderpartiet og Forsvaret. Det ble også rettet skarp kritikk mot de politiske prosessene rundt vedtaket, og ikke minst konsekvensene av økt sentralisering. Tilliten til de politiske aktørene og institusjonene fremstod som svekket, og det gjorde også tilliten til regimeytelser.

Etter valget var kritikken av regjeringen, Arbeiderpartiet og Forsvaret fortsatt ganske hard. Politikerne ble beskyldt for å ikke lytte til folket, Forsvaret fremstod svekket som institusjon og beslutningsprosessene ble beskyldt for total mangel på åpenhet. Kommentarene til innleggene på Facebook-gruppen BAF fulgte i stor grad det samme mønsteret. Også i denne perioden fremstod tilliten til de politiske aktørene og institusjonene, samt tilliten til regimeytelser som svekket.

Disse funnene var også som forventet i henhold til tidligere forskning rundt politisk tillit. Listhaug og Aardal (2001:292-293) trakk blant annet frem politisk avstand og politisk leveringsdyktighet som to av faktorene som påvirker folks politiske tillit. I innleggene ble misnøyen mot politikerne større etter hvert som den politiske avstanden ble større, og velgerne i Nord-Norge følte heller ikke at regjeringens forsvarspolitik innfridde.

Den kvalitative analysens konklusjon blir dermed at ny langtidsplan for forsvarssektoren har hatt en negativ påvirkning på den politiske tilliten til forfatterne av innleggene og kommentarene. Funnene fra analysen kan i midlertid ikke generaliseres til å representere hele den nordnorske befolkningen, men de kan gi innsikt i hva som har preget debatten rundt langtidsplanen og hva dette har hatt å si for enkeltmenneskers politiske tillit.

Utfra funnene i den kvantitative analysen kan man konkludere med at tilliten til stortingspolitikere var lavere i 2017 enn den var i 2015, mens tilliten til kommunepolitikere var den samme i begge undersøkelsene. Misnøyen med stortings- og kommunepolitikere økte i samme periode. Det var derimot ikke statistisk grunnlag for å hevde at disse endringene var større i de tre nordnorske fylkene enn i Sør-Norge. At tilliten til stortingspolitikere ble lavere og misnøyen økte, kan blant annet skyldes at det var stor motstand i hele landet mot mange av

regjeringens reformer. At også misnøyen med kommunepolitikere økte i denne perioden, kan skyldes at mange lokalpolitikere ikke hadde noen reell makt i disse sakene.

Videre er det rimelig å anta at ny langtidsplan for forsvarssektoren har hatt en negativ påvirkning på innbyggernes inntrykk av Forsvaret, noe som understøttes av Forsvarets egen innbyggerundersøkelse. At inntrykket av Forsvaret ble dårligere i denne perioden, kan blant annet skyldes medieomtalen av den nye langtidsplanen og påfølgende debatter. Listhaug og Aardal (2011:294-295) trekker frem at negative presseoppslag kan bidra til at den politiske tilliten blir svekket, og Forsvarets innbyggerundersøkelse nevner at respondentene i undersøkelsen opplevde hele 68% av nyhetssakene om Forsvaret som negative i 2016.

I Nord-Norge var de negative presseoppslagene om den nye langtidsplanen mange, og motstanden mot det som ble omtalt som en sentralisering av Forsvaret var stor. At inntrykket av Forsvaret ikke har gått mer ned i Nordland og Troms enn i Sør-Norge, kan blant annet skyldes interessekonflikter innad i Nordland fylke, men det kan også skyldes at kommunene i undersøkelsene ikke nødvendigvis er de samme. Difis innbyggerundersøkelse fra 2017 har som sagt ikke kommune med som variabel, kun kommunestørrelse. Dersom forsvarskommunene Bardu og Målselv ikke var inkludert i begge undersøkelsene, kan dette bidra til å forklare noe av dette resultatet. Finnmark har derimot en signifikant nedgang i forhold til Sør-Norge, og dette kan blant annet skyldes fylkets geografiske nærhet til Russland.

Man kan i midlertid ikke trekke den konklusjonen at langtidsplanen for forsvarssektoren var hovedgrunnen til at folks inntrykk av Forsvaret ble dårligere i denne perioden. Variabelen «Hvor godt eller dårlig mener du de statlige tjenestene er. Forsvaret?» rommer for mange faktorer til å kunne si noe sikkert om langtidsplanens påvirkning.

Analysen viste videre at det var en positiv signifikant sammenheng mellom inntrykk av Forsvaret og tillit til stortings- og kommunepolitikere, og at denne sammenhengen mellom variablene hadde økt for enkelte av fylkene i 2017. Analysen viste også at litt mer av variasjonen i tilliten til stortingspolitikere lot seg forklare ved hjelp av inntrykk av Forsvaret i 2017 enn i 2015. Likevel er det heller ikke her mulig å trekke konklusjonen om at dette skyldes langtidsplanen for forsvarssektoren.

Selv om konklusjonen fra den kvalitative delen av analysen viser at langtidsplanen har hatt en negativ effekt på forfatterne av avisinnleggenes politiske tillit, viser altså konklusjonen fra den kvantitative delen av analysen at det ikke var noen signifikant større nedgang i tillit til stortings- og kommunepolitikere i Nord-Norge i denne perioden. Langtidsplanens effekt på inntrykket av

Forsvaret kan heller ikke bevises statistisk basert på spørsmålsformuleringen «Hvor godt eller dårlig mener du de statlige tjenestene er. Forsvaret?».

6.1: Videre forskning

Min studie av avisinnleggene bekreftet at Senterpartiet markerte seg sterkt i debatten om Andøya flystasjon, og av mange ble en stor oppslutning om partiet ansett som den eneste muligheten til å få omgjort vedtaket om nedleggelse. Senterpartiets fremgang ved valget i 2017 ble av mange forklart ved at skillelinjen mellom sentrum og periferi bidro til å mobilisere velgere, og de mange reformene fra den borgerlige regjeringen har bidratt til å holde denne konflikten i livet. Kommunevalget høsten 2019 viste at konflikten mellom sentrum og periferien fortsatt gjorde seg sterkt gjeldene, og det ville derfor vært svært interessant å se på hvilke strategier de andre partiene velger å benytte for å møte denne utfordringen.

Arbeiderpartiet ble omtalt som valgets taper i 2017, og partiets tilbakegang har allerede vært gjenstand for flere studier og analyser. Særlig i Nord-Norge opplevde partiet en markant tilbakegang, og min studie av avisinnleggene bekrefter at misnøyen med Arbeiderpartiet var minst like stor som for regjeringspartiene. Partiet ble beskyldt for å være regjeringens støtteparti, særlig når det gjaldt vedtaket om ny langtidsplan for forsvarssektoren, og dette viste seg også tydelig i valgresultatet. Det ville derfor være interessant å se nærmere på hvilke strategier Arbeiderpartiet velger opp mot stortingsvalget 2021 for å mobilisere velgere, ikke minst i Nord-Norge.

Min undersøkelse viste videre at ny langtidsplan for forsvarssektoren påvirket den politiske tilliten til enkeltaktører i Nord-Norge negativt. Forsvarets innbyggerundersøkelse fra 2018 viste at omdømmet falt markant i 2016, noe Forsvaret selv forklarte ved de mange negative presseoppslagene i forbindelse med langtidsplanen. Videre viste innbyggerundersøkelsen at Forsvarets omdømme økte igjen, men at omdømmet var lavere i Nord-Norge enn i resten av landet uten at rapporten fra Kantar TNS oppga noen konkrete tall. Det hadde derfor vært interessant å studere nærmere hva som er årsaken til at omdømmet er lavere i Nord-Norge. Det kunne også være av interesse å gjennomføre en tidsstudie av tilliten til Forsvaret i Nord-Norge for å se nærmere på langtidseffektene av langtidsplanen for forsvarssektoren.

7. Litteraturliste

Berglund, F. (2011). Finnes det fortsatt regionale forskjeller i partienes oppslutning? I Aardal, B. (Red.). (2011), *Det politiske landskap. En studie av stortingsvalget 2009*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Bevarandoy. <http://bevarandoy.no/om-oss/> [Lesedato 11.02.2019]

Bjørnstad, R., Bjøru, E.C., Flatval, V.S. og Gran, B. (2015) / Samfunnsøkonomisk analyse AS. *Konsekvenser av å legge ned Andøya flystasjon*. (Rapport 25-2015). Hentet fra <https://static1.squarespace.com/static/576280dd6b8f5b9b197512ef/t/57b37407c534a5fd32ecf344/1471378447324/R25-2015+Konsekvenser+ved+%C3%A5+legge+ned+And%C3%B8ya+flystasjon.pdf> [Lesedato 11.02.2019]

Bratberg, Ø. (2017). *Tekstanalyse for samfunnsvitere* (2. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk

Bruun-Hanssen, H. (2015). «Et Forsvar i endring – Forsvarssjefens fagmilitære råd» Hentet fra: https://Forsvaret.no/fakta_/ForsvaretDocuments/Fullversjon%20print.pdf [Lesedato: 11.02.2019]

Christensen, D. A. og Saglie, S. (2017). Lokalvalget 2015: tilbake til det normale? I Saglie, J. og Christensen, D. A. (Red). (2017), *Lokalvalget 2015- et valg i kommunereformenes tegn?* Oslo: Abstrakt Forlag.

Dahl, R. A. (1989). *Democracy and Its Critics*. New Haven: Yale University Press

De nasjonale forskningsetiske komiteene (2003), *Forskningsetisk veileder for internettforskning* Hentet fra <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/veileder-for-internettforskning/> [Lesedato: 03.03.2019]

De Winter, P. og Cahusac, P., M., B. (2014). *Starting out in Statistic : An Introduction for Students of Human Health, Disease, and Psychology*. Somerset: Wiley

Direktoratet for forvaltning og IKT [Difi.] (2019). <https://www.difi.no/>
Innbyggerundersøkelsen 2017 <https://www.difi.no/rapporter-og-statistikk/undersokelser/innbyggerundersokelsen-2017> [Lesedato: 03.03.2019]

- Innbyggerundersøkelsen 2017, om undersøkelsen <https://www.difi.no/rapporter-og-statistikk/undersokelser/innbyggerundersokelsen-2017/om-undersokelsen> [Lesedato: 03.03.2019]
- Innbyggerundersøkelsen 2017, spørreskjema https://www.difi.no/sites/difino/files/16101280_innbyggerdel_rotoring_a.pdf [Lesedato: 03.03.2019]
- Innbyggerundersøkelsen 2017, rådata <https://www.difi.no/rapporter-og-statistikk/undersokelser/innbyggerundersokelsen-2017/data> [Lesedato: 03.03.2019]
- Innbyggerundersøkelsen 2015, spørreskjema <https://www.difi.no/sites/difino/files/innbyggerdelen.pdf> [Lesedato: 03.03.2019]
- Innbyggerundersøkelsen 2015, rådata <https://www.difi.no/rapporter-og-statistikk/undersokelser/innbyggerundersokelsen-2015/data> [Lesedato: 03.03.2019]
- Ervasti, H., Fridberg, T., Hjerm, M., Kangas, O., & Ringdal, K. (2008). The Nordic model. I H. Ervasti, T. Fridberg, M. Hjerm & K. Ringdal (Red.), *Nordic Social Attitudes in a European Perspective*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.
- Facebook. Bevar Andøya Flystasjon (BAF), offentlig gruppe <https://www.facebook.com/groups/1737822063152873/> [sist lest 25.04.2019]
- Flo, Y. og Fimreite, A. (2002). Den besværlige lokalpolitikken. *Nytt Norsk Tidsskrift* 2002(03) 310-321. Hentet fra Idun https://www.idunn.no/nnt/2002/03/den_besverlige_lokalpolitikken [Lesedato 24.05.2020]
- Forsvaret (2016, 5.juli) <https://forsvaret.no/aktuelt/svekket-omdomme-stor-tillit-til-soldaten> [Lesedato 12.02.2019]
- Forsvaret (2019). <https://forsvaret.no/fakta/undersokelser-og-rapporter/innbyggerundersokelsen> [Lesedato 12.02.2019]
- Forsvarsdepartementet (2016:1, 17.juni). Ny langtidsplan for forsvarssektoren: «Kampkraft og bærekraft». Hentet fra Regjeringen.no <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-langtidsplan-for-forsvarssektoren-kampkraft-og-barekraft/id2504968/> [Lesedato: 11.05.2018]

- Forsvarsdepartementet (2016:2). *Kampkraft og bærekraft — Langtidsplan for forsvarssektoren* (Prop. 151 S (2015–2016)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no> [Lesedato 11.02.2019]
- Forsvarsdepartementet (2016:3, 19.juli). Spørsmål om nedleggelsen av Andøya flystasjon Hentet fra Regjeringen.no <https://www.regjeringen.no/no/tema/forsvar/ltf/ny-langtidsplan-for-forsvarssektoren/sporsmal-om-nedleggelsen-av-andoya-flystasjon/id2508022/> [Lesedato: 11.02.2019]
- Flora, P., Kuhnle, S. og Urwin, D. (Red.). (1999). *State formation, nation-building and mass politics in Europe: The theory of Stein Rokkan*. Oxford, Oxford University Press.
- Johannessen, A. (2009). *Introduksjon til SPSS*. (4.utg.). Oslo: Abstrakt forlag.
- Kantar TNS. Forsvarets innbyggerundersøkelse (2018), hentet fra https://forsvaret.no/fakta_/ForsvaretDocuments/Innbyggerundersokelsen-2018.pdf [Lesedato 12.02.2019]
- Kleven, Ø. (2016): Tillit til politiske institusjoner: Nordmenn på tillitstoppen i Europa. I Samfunnsspeilet 2/2016, Statistisk sentralbyrå https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/ssp/_attachment/269777?ts=155588a7588 [Lesedato: 16.10.2018]
- Listhaug, O. og Ringdal, K. (2008). Trust in political institutions. I H. Ervasti, T. Fridberg, M. Hjerm og K. Ringdal (Red.), *Nordic Social Attitudes in a European Perspective*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.
- Listhaug, O. og Aardal, B. (2011). Politisk tillit-et mål på demokratiets helsetilstand? I Aardal, B. (Red.). (2011), *Det politiske landskap. En studie av stortingsvalget 2009*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Lorentsen, H., M., Rørstad, O., M. og Erikstad, V., B. (2016, 21.juni). Her kjører forsvarsministeren forbi 2500 frustrerte innbyggere. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/nordland/forsvarsministeren-besoker-nedleggingstruet-base-1.13008225> [Lesedato: 11.02.2019]
- Maasø, H. (2014). Korrupsjon og politisk tillit. En flernivåanalyse av politisk tillit i 30 europeiske land. Masteroppgave i statsvitenskap, Trondheim, Mai 2014
- Mathisen, W. C. (1997). «Diskursanalyse for statsvitere: hva, hvorfor og hvordan». Forskningsnotat 1/97. Oslo: Institutt for statsvitenskap, UiO.

- Newton, Kenneth (2007). Social and Political Trust. I R. J. Dalton and H. D. Klingemann (Red.), *The Oxford Handbook of Political Behavior*. Oxford: Oxford University Press.
- Norris, P. (2011). *Democratic Deficit. Critical Citizens Revisited*. Cambridge: Cambridge University Press.
- NRK.(2017:1, 6.oktober) Hentet fra: <https://www.nrk.no/valg/2017/resultat/> [Lesedato: 11.05.2018]
- NRK.(2017:2, 6.oktober): <https://www.nrk.no/valg/2017/resultat/sted/1871> [Lesedato: 11.05.2018]
- NRK.(2017:3, 6.oktober): <https://www.nrk.no/valg/2017/resultat/sted/1922> [Lesedato: 11.05.2018]
- NRK.(2017:4, 6.oktober): <https://www.nrk.no/valg/2017/resultat/sted/1924> [Lesedato: 11.05.2018]
- NTB (2017, 31.august). Forsvarsmarkering: Protest mot Forsvarets langtidsplan. Hentet fra <https://www.ntbinfo.no/pressemelding/forsvarsmarkering-protest-mot-forsvarets-langtidsplan?publisherId=14177171&releaseld=15787278> [Lesedato: 16.10.2018]
- PricewaterhouseCoopers (PwC) (2016). Distriktsmessig konsekvensutredning av forsvarssjefens fagmilitære råd 2015 (DKU (2016)) Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/fd/dokumenter/rapporter-og-regelverk/distriktsmessig-konsekvensutredning-av-forsvarssjefens-fagmilitare-rad-2015_3.pdf [Lesedato 11.02.2019]
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3.utg). Bergen: Fagbokforlaget.
- Rokkan, S. (1967). Geography, religion and social class: Crosscutting cleavages in Norwegian politics. I Lipset, S. M. og Rokkan, S. (Red). (1967), *Party systems and voter alignments. Cross-national perspectives*. New York: The Free Press
- Rokkan, S. (1987). *Stat, nasjon, klasse: Essays i politisk sosiologi*. Oslo, Universitetsforlaget
- Rokkan, S. og Urwin, D.W. (1983). *Economy, Territory, Identity*. London: SAGE Publications Ltd.

- Rose, L. E. og Pettersen, P. A. (2009). Lokaldemokratiets omdømme: Hvordan står det til? I Saglie, J. (Red.). (2009), *Det nære demokratiet- lokalvalg og lokal deltakelse*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Senterpartiet (2018). Hentet fra <https://www.senterpartiet.no/politikk/standpunkt/politisk-sak/andoya-flystasjon> [Lesedato: 14.05.2018]
- Statistisk sentralbyrå (SSB) (2018). 09475: Kommunestyrevalget. Stemmer og valgdeltakelse (K) 1955 – 2019 [Datsett] hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/09475/tableViewLayout1/> [Lesedato 03.11.2018]
- Statistisk sentralbyrå (SSB) (2019:1). 08243: Stortingsvalet. Valdeltaking i prosent (K) 1945 – 2017 [Datsett] hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/08243/tableViewLayout1/> [Lesedato 11.02.2019]
- Statistisk sentralbyrå (SSB) (2019:2). 01222: Endringer i befolkninga i løpet av kvartalet, for kommunar, fylke og heile landet [Datsett] hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/01222/tableViewLayout1/> [Lesedato 11.02.2019]
- Stein, J., Buck, M., & Bjorna, H. (2019). The Centre-Periphery Dimension and Trust in Politicians: The Case of Norway. *Territory, Politics, Governance*
doi:10.1080/21622671.2019.1624191
- Sørgård, K., O. (2017, 5.september). Andøy-rapporten: Forsker avviser anklager om bestillingsverk. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/nordland/andoy-rapporten -forsker-avviser-anklager-om-bestillingsverk-1.13673210> [Lesedato: 11.02.2019]
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode* (4.utg.). Bergen, Fagbokforlaget
- Vengstad, K. (2006). Luftforsvarets hjørnesteiner Norge og Natos infrastrukturprogram 1950-57 (Masteroppgave i historie Institutt for arkeologi, konservering og historiske studier Universitetet i Oslo)
- Vesterålen online [vol] (2016, 10.august) . <https://www.vol.no/nyheter/andoy/2016/08/10/Harkj%C3%B8pt-kampanje-til-en-verdi-av-16-millioner-i-VG-13159631.ece> [Lesedato 11.02.2019]
- Warren, M. E. (1999). *Democracy and Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.

Aardal, B. (2003). Kritiske velgere. I B. Aardal (Red.), *Velgere i villrede...En studie av stortingsvalget 2001*. Oslo: N.W. Damm og Søn.

Aardal, B. (2017). 60 år med valgforskning – hva har vi lært? *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift nr.3-4 2017*, 292-311.Universitetsforlaget Hentet fra https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/58591/60_aar_med_valgforskning_hva_har_vi_laert.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Lesedato: 03.08.2019]

Aarebrot, F. og Evjen, K. (2014). *Land, makt og følelser. Stats- og nasjonsbygging*. Bergen: Fagbokforlaget.

Aase, T. H. og Fossåskaret, E. (2014). *Skapte virkeligheter: om produksjon og tolkning av kvalitative data* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Avisinnlegg:

Avisa Nordland:1: Leserinnlegg fra Avisa Nordland 16.03.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Avisa Nordland:2: Leserinnlegg fra Avisa Nordland 31.08.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Avisa Nordland:3: Leserinnlegg fra Avisa Nordland 01.08.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Avisa Nordland:4: Leserinnlegg fra Avisa Nordland 11.04.17, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Avisa Nordland:5: Leserinnlegg fra Avisa Nordland 24.01.2018, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Avisa Nordland:6: Leserinnlegg fra Avisa Nordland 08.06.2018, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

BAF: Kommentarer fra diskusjonsforumet på Facebook-gruppa «Bevar Andøya Flystasjon», hentet fra: <https://www.facebook.com/groups/1737822063152873/> [Sist lest 25.04.2019]

Framtid i Nord: Leserinnlegg fra Framtid i Nord 29.08.2017, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:1: Leserinnlegg fra Fremover 18.04.2018, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:2: Leserinnlegg fra Fremover 15.07.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:3: Leserinnlegg fra Fremover 26.07.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:4: Leserinnlegg fra Fremover 29.07.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:5: Leserinnlegg fra Fremover 23.08.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:6: Leserinnlegg fra Fremover 18.10.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:7: Leserinnlegg fra Fremover 21.10.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:8: Leserinnlegg fra Fremover 09.06.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:9: Leserinnlegg fra Fremover 12.11.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:10: Leserinnlegg fra Fremover 23.11.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:11: Leserinnlegg fra Fremover 01.09.2017, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:12: Leserinnlegg fra Fremover 21.11.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:13: Leserinnlegg fra Fremover 25.11.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Fremover:14: Leserinnlegg fra Fremover 14.05.2018, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Harstad Tidende:1: Leserinnlegg fra Harstad Tidende 19.08.2016, hentet fra Atekst:
<https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Harstad Tidende:2: Leserinnlegg fra Harstad Tidende 12.08.2016, hentet fra Atekst:
<https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Harstad Tidende:3: Leserinnlegg fra Harstad Tidende 05.09.2017, hentet fra Atekst:
<https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Harstad Tidende:4: Leserinnlegg fra Harstad Tidende 10.04.2018, hentet fra Atekst:
<https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Harstad Tidende:5: Leserinnlegg fra Harstad Tidende 15.11.2016, hentet fra Atekst:
<https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

iTromsø:1: Leserinnlegg fra iTromsø 17.07.2017, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Lofotposten:1: Leserinnlegg fra Lofotposten 11.10.2016, hentet fra Atekst:
<https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Lofotposten:2: Leserinnlegg fra Lofotposten 17.11.2016, hentet fra Atekst:
<https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Lofotposten:3: Leserinnlegg fra Lofotposten 17.07.2018, hentet fra Atekst:
<https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Lofotposten:4: Leserinnlegg fra Lofotposten 25.01.2017, hentet fra Atekst:
<https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Lofotposten:5: Leserinnlegg fra Lofotposten 16.01.2018, hentet fra Atekst:
<https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Nordlys:1: Leserinnlegg fra Nordlys 10.12.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Nordlys:2: Leserinnlegg fra Nordlys 04.08.2017, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Nordlys:3: Leserinnlegg fra Nordlys 28.01.2019 , hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Nordlys:4: Leserinnlegg fra Nordlys 18.07.2018, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Nordlys:5: Leserinnlegg fra Nordlys 15.09.2017, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Nordlys:6: Leserinnlegg fra Nordlys 12.12.2016, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Nordlys:7: Leserinnlegg fra Nordlys 07.06.2018, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Nordlys:8: Leserinnlegg fra Nordlys 05.03.2018, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Nordlys:9: Leserinnlegg fra Nordlys 02.01.2019, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Nordlys:10: Leserinnlegg fra Nordlys 01.11.2017, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Nordlys:11: Leserinnlegg fra Nordlys 08.02.2019, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Saltenposten: Leserinnlegg fra Saltenposten 12.07.2017, hentet fra Atekst: <https://web.retriever-info.com/services/archive/search> [Nedlastingsdato 05.03.2019]

Vedlegg 1: Omkoding av variabler og testing av gjennomsnittsverdier

Omkoding av variabler:

«**Hele landet**»: For å ikke få opp en oversikt over alle landets fylker, ble verdiene 1-20 i den opprinnelige variabelen «Fylke» gitt ny verdi 1 i begge datasettene. Difi undersøkelsene bruker ikke verdien 13, så Nordland har dermed verdien 18, Troms 19 og Finnmark 20.

«**Fylke2**»: Her ble fylkene med de opprinnelige verdiene 1-17 gitt ny verdi 1 og nytt navn Sør-Norge, Nordland fikk verdien 2, Troms verdien 3 og Finnmark verdien 4.

Testing av gjennomsnittsverdiene:

For å finne verdien som skulle testes ble denne formelen brukt:

$$(yN/yT/yF2017-yN/yT/yF2015)-(ySN2017-ySN2015)$$

N=Nordland, T=Troms, F=Finnmark og SN=Sør-Norge

For å finne t-verdien til differansene, ble t-test for snittforskjeller mellom to utvalg brukt:

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\hat{\sigma}_{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}}$$

$$\hat{\sigma}_{\bar{X}_1 - \bar{X}_2} = \sqrt{\frac{N_1 SD^2 + N_2 SD^2}{N_1 + N_2}} \times \sqrt{\frac{N_1 + N_2}{N_1 N_2}}$$

Vedlegg 2: Korrelasjonsanalyse

Korrelasjoner (Finnmark 2015)

		Kommune- politikerne	Forsvaret	Stortings- politikerne
Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikere arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	1	,343**	,506**
	Sig. (2-halet)		,000	,000
	N	407	337	230
Hvor gode eller dårlige mener du disse tjenestene er? Forsvaret	Pearsons r	,343**	1	,308**
	Sig. (2-halet)	,000		,000
	N	337	364	203
Hvor stor eller liten tillit har du til at stortingspolitikere arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	,506**	,308**	1
	Sig. (2-halet)	,000	,000	
	N	230	203	252

** . Korrelasjonen er signifikant på 0.01 nivå (2-halet).

Korrelasjoner (Finnmark 2017)

		Stortings- politikere	Forsvaret	Kommune- politikere
Hvor stor eller liten tillit har du til at stortingspolitikere arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	1	,538**	,448**
	Sig. (2-halet)		,000	,000
	N	92	75	85
Hvor gode eller dårlige mener du de statlige tjenestene er? Forsvaret	Pearsons r	,538**	1	,224
	Sig. (2-halet)	,000		,053
	N	75	80	75
Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikere arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	,448**	,224	1
	Sig. (2-halet)	,000	,053	
	N	85	75	94

** . Korrelasjonen er signifikant på 0.01 nivå (2-halet).

Korrelasjoner (Troms 2015)

		Kommune- politikerne	Forsvaret	Stortings- politikerne
Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikerne arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	1	,322**	,588**
	Sig. (2-halet)		,000	,000
	N	943	812	574
Hvor gode eller dårlige mener du disse tjenestene er? Forsvaret	Pearsons r	,322**	1	,379**
	Sig. (2-halet)	,000		,000
	N	812	877	522
Hvor stor eller liten tillit har du til at stortingspolitikerne arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	,588**	,379**	1
	Sig. (2-halet)	,000	,000	
	N	574	522	617

** . Korrelasjonen er signifikant på 0.01 nivå (2-halet).

Korrelasjoner (Troms 2017)

		Stortings- politikere	Forsvaret	Kommune- politikere
Hvor stor eller liten tillit har du til at stortingspolitikerne arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	1	,512**	,609**
	Sig. (2-halet)		,000	,000
	N	249	213	238
Hvor gode eller dårlige mener du de statlige tjenestene er? Forsvaret	Pearsons r	,512**	1	,450**
	Sig. (2-halet)	,000		,000
	N	213	220	208
Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikerne arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	,609**	,450**	1
	Sig. (2-halet)	,000	,000	
	N	238	208	253

** . Korrelasjonen er signifikant på 0.01 nivå (2-halet).

Korrelasjoner (Nordland 2015)

		Kommune- politikere	Forsvaret	Stortings- politikere
Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikere arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	1	,316**	,551**
	Sig. (2-halet)		,000	,000
	N	1514	1274	908
Hvor gode eller dårlige mener du disse tjenestene er? Forsvaret	Pearsons r	,316**	1	,392**
	Sig. (2-halet)	,000		,000
	N	1274	1366	806
Hvor stor eller liten tillit har du til at stortingspolitikere arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	,551**	,392**	1
	Sig. (2-halet)	,000	,000	
	N	908	806	974

** . Korrelasjonen er signifikant på 0.01 nivå (2-halet).

Korrelasjoner (Nordland 2017)

		Stortings- politikere	Forsvaret	Kommune- politikere
Hvor stor eller liten tillit har du til at stortingspolitikere arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	1	,390**	,549**
	Sig. (2-halet)		,000	,000
	N	373	312	355
Hvor gode eller dårlige mener du de statlige tjenestene er? Forsvaret	Pearsons r	,390**	1	,466**
	Sig. (2-halet)	,000		,000
	N	312	324	309
Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikere arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	,549**	,466**	1
	Sig. (2-halet)	,000	,000	
	N	355	309	370

** . Korrelasjonen er signifikant på 0.01 nivå (2-halet).

Korrelasjoner (Sør-Norge 2015)

		Kommune- politikere	Forsvaret	Stortings- politikere
Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikerne arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	1	,341**	,581**
	Sig. (2-halet)		,000	,000
	N	27930	22936	16877
Hvor gode eller dårlige mener du disse tjenestene er? Forsvaret	Pearsons r	,341**	1	,386**
	Sig. (2-halet)	,000		,000
	N	22936	25082	15203
Hvor stor eller liten tillit har du til at stortingspolitikere arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	,581**	,386**	1
	Sig. (2-halet)	,000	,000	
	N	16877	15203	18901

** . Korrelasjonen er signifikant på 0.01 nivå (2-halet).

Korrelasjoner (Sør-Norge 2017)

		Stortings- politikere	Forsvaret	Kommune- politikere
Hvor stor eller liten tillit har du til at stortingspolitikere arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	1	,400**	,592**
	Sig. (2-halet)		,000	,000
	N	7064	5791	6560
Hvor gode eller dårlige mener du de statlige tjenestene er? Forsvaret	Pearsons r	,400**	1	,324**
	Sig. (2-halet)	,000		,000
	N	5791	5966	5603
Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikerne arbeider for innbyggernes beste?	Pearsons r	,592**	,324**	1
	Sig. (2-halet)	,000	,000	
	N	6560	5603	6807

** . Korrelasjonen er signifikant på 0.01 nivå (2-halet).

Vedlegg 3: Regresjonsanalyse

Regresjonsmodell: $Y_1 = b_0 + b_1X_1 + e_1$

Regresjonsmodell 1a

Avhengig Variabel: Hvor stor eller liten tillit har du til at politikerne på Stortinget arbeider for innbyggernes beste?

	2015					2017				
	B	SE _B	Beta	t	Sig.t	B	SE _B	Beta	t	Sig.t
<i>Forsvaret</i>	0,442	0,008	0,385	53,916	<0,001	0,433	0,007	0,392	64,848	<0,001
<i>Konstantledd</i>	2,110	0,042		49,787	<0,001	2,163	0,034		63,663	<0,001
<i>N</i>	20744					7778				
<i>R²</i>	0,148					0,154				

Regresjonsmodell 1b

Avhengig Variabel: Hvor stor eller liten tillit har du til at kommunepolitikerne arbeider for innbyggernes beste?

	2015					2017				
	B	SE _B	Beta	t	Sig.t	B	SE _B	Beta	t	Sig.t
<i>Forsvaret</i>	0,389	0,007	0,338	57,246	<0,001	0,383	0,006	0,337	63,587	<0,001
<i>Konstantledd</i>	2,439	0,034		70,868	<0,001	2,484	0,030		82,214	<0,001
<i>N</i>	30794					7524				
<i>R²</i>	0,114					0,114				

